

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön
kehittämishanke. Työryhmän mietintö 2/2018
Lausuntoyhteenveto

Projektet för utveckling av lagstiftningen om frivilligt försvar.
Arbetsgruppsbetänkande 2/2018
Sammandrag av yttrandena

● TYÖRYHMÄN MIETINTÖ ● ARBETSGRUPPENS BETÄNKANDE ●

www.defmin.fi

Puolustusministeriön julkaisu

3

2018

Puolustusministeriön julkaisuja 3/2018

Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan
lainsäädännön kehittämishanke.
Työryhmän mietintö 2/2018

Lausuntoyhteenveto

Puolustusministeriö

ISBN: 978-951-663-034-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto
Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Puolustusministeriö	10.2.2020	
Tekijät	Vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen		
Julkaisun nimi	Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishanke. Työryhmän mietintö 2/2018 Lausuntoyhteenveto		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Puolustusministeriön julkaisuja 3/2018		
Diaari/hankenumero	VN/3364/2018	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-951-663-034-5	ISSN PDF	2489-3951
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-034-5		
Sivumäärä	96	Kieli	suomi
Asiasanat	puolustushallinto, vapaaehtoinen maanpuolustus, VAPE, Maanpuolustuskoulutusyhdistys		
Tiivistelmä	<p>Puolustusministeriö pyysi kesäkuussa 2018 lausuntoa vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankkeen mietinnöstä 62 taholta: eduskuntaryhmiltä, tasavallan presidentin kanslialta, ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, reserviläisjärjestöiltä ja puolustusministeriön hallinnonalan henkilöstöjärjestöiltä. Mietintö oli laadittu hallituksen esityksen muotoon.</p> <p>Lausuntopyyntöissä pyydettiin erityisesti ottamaan kantaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmään, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen perehdytyskursseihin, kansainvälisen koulutuksen määritelmään ja koulutusta koskevaan päätöksentekoon sekä eri viranomaisten valvontatehtäviin.</p> <p>Lausunnon antoi 46 eri tahoa.</p> <p>Useat lausunnonantajat pitivät mietinnössä ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatettavina. Nähtiin, että työryhmän ehdotukset tukevat tavoitteita, jotka koskevat vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen vaikuttavuuden ja paikallisjoukkojen suorituskyvyn lisäämistä. Toiminnan ohjaus- ja valvontatehtävien selkeyttämistä pidettiin tärkeänä. Toisaalta mietinnön ehdotuksissa nähtiin myös ongelmallisia kohtia, jotka liittyivät esimerkiksi Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtäviin ja toiminnan valvontaan, erityisesti Puolustusvoimien aseiden valvontaan.</p>		
Kustantaja	Puolustusministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Försvarsministeriet	20.2.2020	
Författare	Äldre regeringssekreterare Minnamaria Nurminen		
Publikationens titel	Projektet för utveckling av lagstiftningen om frivilligt försvar. Arbetsgruppsbetänkande 2/2018. Sammandrag av yttrandena.		
Publikationsseriens namn och nummer	Försvarsministeriets publikationer 3 /2018		
Diarie-/ projektnummer	VN/3364/2018	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-951-663-034-5	ISSN PDF	2489-3951
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-034-5		
Sidantal	96	Språk	finska
Nyckelord	försvarsförvaltning, frivilligt försvar, Försvarsutbildningsförening		
Referat	<p>Försvarsministeriet sände i juni 2018 betänkandet om projektet för utveckling av lagstiftningen om frivilligt försvar på remiss till 62 instanser: riksdagsgrupper, republikens presidents kansli, ministerier och andra myndigheter, högsta förvaltningsdomstolen, reservistorganisationerna och personalorganisationerna inom försvarsministeriets förvaltningsområde. Betänkandet har utarbetats i form av en regeringsproposition.</p> <p>I remissbegäran ombads remissgivarna särskilt ta ställning till definitionen på Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan, Försvarsutbildningsföreningens introduktionskurser, definitionen på internationell utbildning och det beslutsfattande som gäller utbildningen samt till de olika myndigheternas övervakningsuppgift.</p> <p>Remissyttranden lämnades av totalt 46 instanser.</p> <p>Flera remissinstanser ansåg att de ändringar som föreslås i betänkandet behövs och att de är värda att understöda. Det ansågs att arbetsgruppens förslag stöder de mål som gäller den frivilliga försvarsutbildningens verkningfullhet och utökandet av de lokala truppers förmåga. Det ansågs viktigt att verksamhetens styr- och övervakningsuppgifter görs klarare. Men det ansågs också att det fanns problematiska punkter i förslagen i betänkandet, vilka anknöt t.ex. till Försvarsmaktens och Försvarsutbildningsföreningens uppgifter och övervakningen av verksamheten, i synnerhet övervakningen av Försvarsmaktens vapen.</p>		
Förläggare	Försvarsministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Työryhmän mietintö	7
1.2	Lausuntokierros 3.7.–20.8.2018.....	8
1.3	Ei lausuttavaa.....	10
2	Yhteenveto	11
3	Lausunnonantajien kannanotot asiakohdittain	12
3.1	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	12
3.2	Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamisesta.....	20
3.2.1	3 §. Puolustushallinnon viranomaiset ja niiden tehtävät.....	20
3.2.2	3 a §. Lain soveltaminen Rajavartiolaitoksessa.....	24
3.2.3	6 §. Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen tarkoitus.....	26
3.2.4	7 §. Tehtävät	26
3.2.5	12 §. Hallituksen jäsenen ja työntekijän vahingonkorvausvastuu.....	31
3.2.6	13 §. Menettely julkisoikeudellisia hallintotehtäviä hoidettaessa sekä rikosoikeudellinen vastuu	31
3.2.7	17 §. Vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen antaminen.....	32
3.2.8	20 §. Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus.....	33
3.2.9	22 a §. Pehdytyskurssien sisältö.....	51
3.3.	Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kansainvälinen koulutustoiminta (22 c § Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antama koulutus ulkomailla. 22 d § Ulkomaiset henkilöt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen Suomessa järjestämässä koulutuksessa).....	63
3.4	22 e §. Osallistujien valinta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämään koulutukseen.....	69
3.5.	22 f §. Koulutuksesta ilmoittaminen	73
3.6	22 g §. Puolustusvoimien tuki Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle ja muille maanpuolustusjärjestöille	73
3.7	28 §. Sitoutuminen koulutukseen ja tehtäviin.....	74
3.8	34 § Taloudelliset etuudet. 35 §. Sosiaaliset etuudet ja 37 § Vahingonkorvaus koulutuksen ja eräiden muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä aiheutuneesta vahingosta	74
3.9	42 §. Toimintakertomus.....	74
4	1.2 Laki ampuma-aselain muuttamisesta	75
4.1	17 §. Soveltamisalaa koskevat poikkeukset	75

5	1.3 Laki työturvallisuuslain muuttamisesta	76
5.1	6 §. Soveltamisalan rajoitus	76
6	1.4 Laki rikoslain muuttamisesta	77
7	Riippuvuus muista esityksistä	78
8	Esityksen vaikutukset	81
9	Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	87
10	Muut huomiot	89
10.1	Vapaaehtoisen maanpuolustuksen määrittäminen	89
10.2	Suhde Suomea sitoviin kansainvälisiin sitoumuksiin	89
10.3	Paikallisjoukkojen tehtävät	89
10.4	Vapaaehtoisen koulutuksen saaneiden naisten varaaminen ja varaamisrekisterin perustaminen	90
10.5	Kouluttajien valinta	90
10.6	Lausuntoaika ja lausuntopyynnön jakelu	90
10.7	Lakitekniset huomiot	90
11	Liitteet	92
11.1	Lausuntopyyntö	92
	Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishanke	92

1 Johdanto

1.1 Työryhmän mietintö

Puolustusministeriö asetti 13.4.2018 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella tarvittavat säännösetdotukset vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi. Työryhmän toimikausi päättyi 29.6.2018.

Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön puolustusministeriössä valmisteltu uusi vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen malli.

Tavoitteena on vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisääminen. Tavoitteena on myös tarkentaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisten hallintotehtävien sisältöä, ohjausta ja valvontaa sekä eri viranomaisten tehtäviä. Muut aiemmassa selvitystyössä esiin tulleet kehittämiskohteet, kuten vapaaehtoisten osallistumisen tehostaminen Puolustusvoimien antamassa virka-avussa, on tarkoitus käsitellä erillisen hankkeen yhteydessä.

Työryhmässä olivat edustettuina puolustusministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö, Puolustusvoimat ja Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Mietinnön valmistelun aikana kuultiin työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijaa mahdollisuudesta siirtää Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vapaaseen yhdistystoimintaan kuuluvia koulutussisältöjä valtionavustuksen piiriin.

Työryhmä järjesti 13.6.2018 kuulemistilaisuuden, johon oli kutsuttu reserviläisjärjestöjä ja muita kolmannen sektorin toimijoita.

Työryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä puolustusministeriölle 2.7.2018 (Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishanke. Projektet för utveckling av lagstiftningen om frivilligt försvar. Puolustusministeriön julkaisu 2/2018)

1.2 Lausuntokierros 3.7.–20.8.2018

Puolustusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausuntoa 62 taholta. Lausuntoja saapui 46.

Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi:ssä. Tiedote työryhmän mietinnön luovuttamisesta ja lausuntopyynnöstä julkaistiin myös puolustusministeriön internet-sivuilla. Julkaisemisen yhteydessä myös niille, joilta ei erikseen pyydetty lausuntoa, kerrottiin mahdollisuudesta antaa lausunto.

Lausuntopyyntö sisälsi seuraavat kohdennetut kysymykset. Lausuntopyynnössä oli mahdollisuus antaa myös muita mietintöä koskevia huomioita.

1) Onko arvionne mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus määritelty mietinnössä selkeästi (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 20 § + kyseisen lainkohdan perustelut)?

2) Mitä mieltä olette mietinnössä esitetyistä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen perehdytyskursseista (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 22 a § + kyseisen lainkohdan perustelut)?

3) Miten arvionne mukaan mietinnössä on määritelty Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä kansainvälinen koulutus ja tällaista koulutusta koskeva viranomaisten päätöksentekomenettely (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 22 c ja 22 d § + kyseisiä lainkohtia koskevat yksityiskohtaiset perustelut)?

4) Miten arvionne mukaan mietinnössä on määritelty eri viranomaisten valvontavastuut (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 3 §)?

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta. Lisäksi lausunnon antoivat Poliisihallitus, yksityishenkilö 1 ja yksityishenkilö 2.

Tähdellä merkityt (*) eivät antaneet lausuntoa.

Aliupseeriliitto ry
Amnesty International Suomen osasto r.y.*
Aseistakieltäytyjäliitto
eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Ihmisoikeusliitto*
Kadettitoverikunta ry*
Keskustan eduskuntaryhmä*
Kokoomuksen eduskuntaryhmä*

korkein hallinto-oikeus*
Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä*
liikenne- ja viestintäministeriö
maa- ja metsätalousministeriö*
Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry*
Maanpuolustuksen insinöörit MPI ry*
Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto MTTL ry*
Maanpuolustuksen Tuki ry
Maanpuolustuskiltojen Liitto ry
Maanpuolustuskoulutusyhdistys
Maanpuolustusnaisten liitto ry
Naisten Valmiusliitto ry
Nylands Brigads Gille rf*
oikeuskanslerinvirasto
oikeusministeriö
opetus- ja kulttuuriministeriö*
Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
pääesikunta
Päällystöliitto ry
Rajavartiolaitoksen esikunta
Reserviläisliitto ry
Reserviläisurheiluliitto ry
Ruotsalainen eduskuntaryhmä*
Suomen Sadankomitea ry
Sininen eduskuntaryhmä
Sininen Reservi ry*
sisäministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
Sotilaskotiliitto ry
Suomen ampumaurheiluliitto ry
Suomen Lentopelastusseura SLPS ry*
Suomen Lottaperinneliitto ry
Suomen Metsästäjäliitto ry
Suomen pelastusalan keskusjärjestö
Suomen Punainen Risti
Suomen Radioamatööriliitto ry*
Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry
Suomen Rauhanpuolustajat ry*
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry*
Suomen Reserviupseeriliitto ry
tasa-arvovaltuutettu
tasavallan presidentin kanslia*
turvallisuuskomitean sihteeristö

työ- ja elinkeinoministeriö*
ulkoministeriö
Upseeriliitto ry
Valtakunnansyyttäjänvirasto
valtioneuvoston kanslia*
valtiovarainministeriö
Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta*
Varusmiesliitto ry
Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä
Vihreä eduskuntaryhmä
yhdenvertaisuusvaltuutettu
ympäristöministeriö*

1.3 Ei lausuttavaa

Yhdenvertaisuusvaltuutettu, liikenne- ja viestintäministeriö ja Valtakunnansyyttäjänvirasto ilmoittivat, ettei niillä ollut lausuttavaa.

2 Yhteenveto

Useat lausunnonantajat pitivät ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatettavina. Nähtiin, että työryhmän ehdotukset tukevat tavoitteita, jotka koskevat vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen vaikuttavuuden ja paikallisjoukkojen suorituskyvyn lisäämistä. Toiminnan ohjaus- ja valvontatehtävien selkeyttämistä pidettiin tärkeänä. Toisaalta mietinnön ehdotuksissa nähtiin myös ongelmallisia kohtia, jotka liittyivät esimerkiksi Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtäviin ja toiminnan valvontaan, erityisesti Puolustusvoimien aseiden valvontaan.

3 Lausunnonantajien kannanotot asiakohdittain

3.1 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ottaa lopullisesti kantaa ehdotuksen yksityiskohtiin siinä vaiheessa, kun hallituksen esitys on annettu eduskunnalle ja valiokunnat pääsevät sitä huolellisesti käsittelemään ja on valmis osallistumaan ennen esityksen antamista sen parlamentaariseen valmisteluun. Tarkka pohdinta on syytä tehdä useissa esityksen kohdissa sekä muun muassa monessa suhteessa ongelmalliselta näyttävässä, tähän esitykseen liittyvässä ampuma-aselain muuttamisessa.

Eduskuntaryhmä on useaan otteeseen osoittanut tukensa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) toiminnalle muun muassa valtion budjettikäsittelyssä. Puolustuskykymme kannalta olennaista on paitsi varusmiesten ja reservin määrä, myös heidän saamansa koulutuksen taso. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tarjoamalla koulutuksella on ollut tärkeä rooli kertausharjoituksia tukevana toimintana.

Puolustusministeriön asettama työryhmä esittää useita olennaisia muutoksia vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaan lainsäädäntöön ja oikeustilaan. SDP pitää kyseistä mieltä monilta osin ongelmallisena. Huolellista jatkotyöstämistä vaativat kokonaisuudessaan muun muassa Puolustusvoimien ja MPK:n rooli koulutuksen antajina sekä vastuu- ja valvontakysymykset. Kokonaisuudessaan ehdotus sisältää niin paljon pohdintaa vaativia kohtia, että esityksen antamista ei ole syytä kiirehtiä. Kaiken kaikkiaan ehdotuksessa on sen suuntaisia isoja kysymyksiä, että ne edellyttäisivät laajempaa parlamentaarista valmistelua.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä tukee lakiuudistusta vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi. Vapaaehtoisten osaamista on tuettava vahvemmin Puolustusvoimien kautta ja kehittämällä jatkuvuutta koulutuksessa.

Puolustusvoimille on taattava riittävät resurssit valvoa, toteuttaa ja kehittää MPK:n toimintaa. Niin ei saa käydä, että MPK:n toiminta jää vähäiselle huomiolle ja näivettyy. Lisäksi on huolehdittava, ettei sotilaallista koulutusta anneta vaarallisiksi luokitelluille henkilöille.

Kaiken kaikkiaan perussuomalaisten eduskuntaryhmä pitää vapaaehtoisten reserviläisten sotilaallisten perustaitojen ylläpitämistä ja kehittämistä ensiarvoisen tärkeänä, sillä Suomen puolustus nojaa osaavaan ja laajaan reserviin.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä Maanpuolustuskoulutusyhdistys on järjestänyt erimuotoista koulutusta laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti. Työryhmän mietintö vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankkeesta sisältää kuitenkin lukuisia ongelmallisia kohtia. Työryhmän mietintö vaatii merkittäviä korjauksia ja tarkennuksia. Suurimmat ja keskeisimmät ongelmat ovat alaikäisten perehdytyskoulutus, Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen roolit ja vastuut koskien annettavaa koulutusta sekä valvontakysymykset, koskien erityisesti Puolustusvoimien aseita ja kalustoa.

Vihreä eduskuntaryhmä toteaa, että sotilaallisen koulutuksen siirtäminen puolustusvoimien vastuulle voi onnistuessaan tuottaa nykyistä parempaa valmiutta paikallisjoukkojen sotilaalliseen suorituskyykyyn ja kykyyn antaa virka-apua. Merkittävänä haasteena on puolustusvoimien tosiasiallinen mahdollisuus kohdentaa henkilöstöä koulutustehtäviin. Muutoksen vaikutukset Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan ja vapaaehtoisten motivaatioon ovat merkittävät eivätkä välttämättä kaikilta osin positiiviset.

Lakimuutos vaikuttaa puolustusvoimien lisäksi vahvasti myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan ja sen vapaaehtoiisiin. Uudistuksen yhteydessä vapaaehtoisten motivaatiosta ja sitoutumisesta on tärkeää pitää huolta.

Valvottu harrastusmahdollisuus puolustusvoimien ulkopuolella on pystyttävä tarjoamaan siitä kiinnostuneille myös jatkossa. Samalla on huomioitava, että sekä sotilaalliseen että sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen osallistujat valitaan huolella soveltuvuus huomioiden. Suomalaiseen yhteiskuntaan eivät puolisolitaalliset kodinturvajoukot sovi, ja on huolehdittava, ettei sellaisia synny myöskään tämän uudistuksen seurauksena.

Sisäministeriö pitää kehittämishankkeen tavoitteita vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisäämiseksi tarpeellisenä ja kannatettavana. Rajavartiolaitoksen rooli ja sen vapaaehtoinen maanpuolustus tulisi näkyä laajemmin esityksen kaikissa jaksoissa, vaikkakin Rajavartiolaitoksen vapaaehtoista maanpuolustusta ja sen rinnastettavuutta avataan omassa jaksossaan.

Rajavartiolaitoksen ja Rajavartiolaitoksen esikunnan rooli tulisi näkyä kattavasti. Tarvittaessa voisi Rajavartiolaitosta koskien olla oma kappaleensa, missä avattaisiin Puolustusministeriön ohjauksen ja valvonnan ulottuminen Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä Rajavartiolaitoksen esikunnan rooli MPK toiminnan ohjaamisessa ja lain noudattamisen valvonnassa.

Sotilaallisen koulutuksen sisällössä ja toteutusperiaatteissa tulisi näkyä Rajavartiolaitoksen rinnan Puolustusvoimien kanssa mukaan lukien Rajavartiolaitoksen omistamien aseiden ja kaluston sekä ampumatarvikkeiden tai räjähteiden käyttö. Rajavartiolaitos käyttää sotilaallisessa koulutuksessa pääosin Puolustusvoimien Rajavartiolaitoksen käyttöön antamia aseita ja kalustoa sekä ampumatarvikkeita tai räjähteitä. Rajavartiolaitoksella kuitenkin on niiden lisäksi omia aseita ja kalustoa sekä niihin liittyviä ampumatarvikkeita tai räjähteitä, joita kulloinkin kyseessä olevan koulutettavan joukon suunnitellut tehtävät huomioiden voidaan käyttää muun muassa rajaturvallisuustehtäviin koulutettaessa.

Ulkoministeriön näkökulmasta on myönteistä, jos esityksen tavoite, parantaa Maanpuolustusyhdistyksen ja sen jäsenjärjestöjen mahdollisuuksia tehdä maanpuolustustyötä ja kokonaisturvallisuusajattelua tunnetuksi naisten ja nuorten keskuudessa, osaltaan lisää jatkossa kiinnostusta ja mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan. Ulkoministeriö pitää tärkeänä pyrkimyksiä naisten ja tyttöjen osallistumisen lisäämiseen myös vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa. Tällä on yhteys naisten ja tyttöjen hakeutumiseen Puolustusvoimien tehtäviin ja sitä kautta kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin, joissa edellytetään naisten osallistumisen lisäämistä. Suomi on vahvasti sitoutunut YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” agendaan ja sen toimeenpanoon. Suomen kansallisen, vuodet 2018 ja 2021 kattavan toimintaohjelman yksi keskeinen tavoite on sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen turvallisuussektorilla ja kriisinhallinnassa mukaan lukien koulutus ja harjoitukset.

Valtiovarainministeriö pitää hyvänä tavoitteena säätää nykyistä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtävistä ja yhdistyksen antamasta sotilaallisesta koulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö näkee ehdotetut muutokset kannatettavina.

MPK Maanpuolustuskoulutusyhdistys katsoo, että lainsäädäntöhanke antaa hyvän perustan jo käynnissä olleelle Puolustusministeriön ohjauksessa tapahtuvalle Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen pitkäjänteiselle kehittämiselle. MPK näkee vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankeen esitykset hyvänä MPK:n roolin selkeyttämiseksi ja tehtävien tarkentamiseksi.

Tavoitteet koulutusohjelmien kehittämisestä yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa nähdään hyvinä. Näin mahdollistetaan sotilaallisen koulutuksen sekä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen nousujohteisuus. Tällä tuetaan myös vapaaehtoisten rekrytointia Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen poikkeusolojen tehtäviin. Perusedellytys uudistuksen toteuttamiselle on, että henkilöstöressurssien lisäksi uudistukseen varataan taloudelliset resurssit niin MPK:lle kuin Puolustusvoimille.

Kokonaisuudessaan vapaaehtoista maanpuolustusta koskevassa lainsäädännössä on erittäin paljon yksityiskohtaista lakitasoista ohjausta, joka MPK:n näkemyksen mukaan olisi ollut luontevampaa ohjata alemman tason säädöksillä.

Rajavartiolaitos pitää lausuttavana olevan lainsäädännön kehittämishankkeen tavoitteita vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisäämiseksi tarpeellisena ja kannatettavana.

Rajavartiolaitos kannattaa luonnokseen kirjattua toiminnan perusajatusta MPK:n tuottaman koulutuksen sisällöllisestä ohjauksesta ja sijoitettujen avainreserviläisten roolin korostamisesta vapaaehtoisen sotilaallisen ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Maanpuolustuksen Tuki ry. MPK:n status ja rooli muuttuvat hyvin suuresti nykyisestä. Alkuperäinen perusajatatus toimia reserviläisjärjestöjen ja muiden vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöjen koulutusorganisaationa on muuttunut ja muuttuu edelleen huomattavasti. Reserviläis- ja muiden vapaaehtoisten maanpuolustus- sekä turvallisuusjärjestöjen oma toiminta kokenee ainakin osittaisen mullistuksen. Tämä voi olla positiivinenkin seuraus muutoksesta.

Esitys on tehty pitkälti puolustushallinnon tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on maamme puolustuskyvyn parantaminen ja se toteutunee ottamalla myös vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus selkeämmin Puolustusvoimien vastuulle.

Reserviläisurheiluliitto ry. Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankkeessa esitetty on Reserviläisurheiluliiton (jäljempänä "RESUL") jäsenjärjestöille uudenlainen tilanne ja olemassa olevaan tilanteeseen nähden merkittävä muutos, koska käytännössä kaikki nykyinen RESUL:n ja Maapuolustuskoulutuksen yhteistyö liittyy ns. sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen tai muuhun turvallisuuskoulutukseen. On tärkeää, että RESUL:n jäsenjärjestöille ja niiden jäsenille jää mielekästä toimintaa, kun kuvattu uudistus toteutetaan. RESUL:n käsityksen mukaan nykyinen yhteistyön malli MPK:n ja järjestöjen välillä on toimiva.

Laaditun esityksen mukaan puolustusvoimille ollaan siirtämässä koulutusta, jonka se nykyisin tilaa MPK:lta. Tähän mennessä kertyneeseen kokemukseen pohjautuu selkeä havainto, että MPK pystyy hoitamaan koulutustilaisuuksia kustannustehokkaasti. Lisäarvo maanpuolustukselle on tullut koulutusmahdollisuuksien lisääntymisenä verraten siihen, mitä puolustusvoimat itse järjestää.

Esitetty muutos käytännössä puuttuu hyvin toimivaan järjestelmään ja on edelleen arvioitava, onko olemassa riittävästi konkreettisia syitä juuri tämän sisältöiselle muutokselle. Uudessa mallissa on turvattava, että puolustusvoimat voi käytännössä hoitaa kaiken sen mitä MPK on tehnyt. MPK:n tuottama tarjonta on vastannut maanpuolustuksen tarpeita ja on myös ollut mielekästä reserviläisille. Kurssit ovat kysytyjä. Järjestöjen jäsenkunnan kannalta lopputulos ei saa olla, että MPK:n aikaisemmin tuottaman koulutustarjonnan jäädessä pois sen tilalle ei tulekaan puolustusvoimien tuottamaa vastaavaa harjoitusta. Harjoitusten määrä laskisi pysyvästi, jos tietyt koulutukset kielletään MPK:lta ilman varmuutta siitä, että korvaava järjestely saadaan jouhevasti toimimaan. Parempi tapa toteuttaa muutos olisi esim. organisoida vastaava toiminta ensin puolustusvoimien kautta ja vasta, kun uuden järjestelyn voidaan todeta toimivan hyvin, voidaan pohtia, mitä MPK:n tuottamalle osuudelle pitäisi tehdä. MPK voisi joka tapauksessa tuottaa jatkossa koulutukset, joille on kysyntää. Muutoksen toteuttamista käytännössä on arvioitava monipuolisesti.

Reserviläisurheiluliitto on tietoinen, että Suomen Reserviläisliitto, Suomen Reserviupseeriliitto ja Maanpuolustuskiltojen liitto antavat tässä asiassa lausuntonsa ja tukee niissä esitettyä. Kyse on vapaaehtoisen maanpuolustustyön mielekkäänä jatkamisen edellytyksistä myös muiden kuin sijoitetun reservin osalta. MPK:n tulisi nimenomaan kouluttaa niitä jotka eivät ole sijoitettuja ja antaa heille koulutusta. Puolustusvoimat hoitaa sijoitettujen henkilöiden koulutuksen, mutta se ei saa tapahtua muun reservin kustannuksella.

Upseeriliitto ry on lausunut asiaan valmisteluvaiheessa 8.12.2017 päivätyllä lausunnolla. Jo tuolloin Upseeriliitto esitti huolensa siitä, että tehtäviä lisätään ilman, että huolehditaan resursseista. Puolustusvoimien henkilöstötilanne on tällä hetkellä kriittinen ja se ilmenee mm. avoimien tehtävien lukuisana määränä.

Upseeriliitto esittää, että lakiesityksessä määritellään selkeästi vapaaehtoisen maanpuolustustyön organisointi Puolustusvoimiin sekä tarvittava henkilöstö- ja toimintamäärärahalisäys otetaan huomioon lain säätämisen yhteydessä. Ilman tätä selkeyttämistä Puolustusvoimien resurssivaje vain kasvaa.

Päällystöliitto ry on lausunut asiaan valmisteluvaiheessa 8.12.2017 päivätyllä lausunnolla, jonka sisältö on tämän mietinnön osalta edelleen ajantasainen. Tuolloin Päällystöliitto toi esiin huolensa resurssien riittävydestä. Mietinnön mukaista lisääntyvää puolustusvoimien

koulutustoiminta ei ole mahdollista toteuttaa puolustusvoimien muiden tehtävien kärsimättä ilman henkilöstöresurssien ja toimintamäärärahojen lisäämistä.

Aliupseeriliitto ry näkee suunnitellut muutokset vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen positiivisena kehityksenä.

Suomen Reserviupseeriliitto (RUL) pitää erittäin tärkeänä, että vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta kehitetään määrätietoisesti ja että puolustusvalmiuden parantaminen on kehitystyön keskiössä.

Puolustusvalmiutta on mahdollista parantaa hyödyntämällä vapaaehtoisuutta nykyistä kattavammin, mutta tämä ei onnistu ilman nykyistä suurempia taloudellisia ja henkilöresursseja. Sijoittamattoman reservin ja varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen toiminta sekä koulutuksen alueellinen kattavuus on varmistettava uudistuksessakin ja se vaatii vahvaa MPK:ta. Maanpuolustusjärjestöjen laaja ja monipuolinen toiminta sekä osaaminen on huomioitava osana vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistä.

On varmistettava, että toimintaa ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus ovat kattavia, mutta eivät liian ahtaita, jotta ne mahdollistavat monipuolisen toiminnan.

Puolustusvoimien Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä (MPK) tilaaman sotilaallisen koulutuksen siirtäminen Puolustusvoimien vastuulle avaa onnistuessaan mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen. Uudistus tehostaisi erityisesti paikallisjoukkojen koulutusta ja valmiutta. Esitettyyn muutokseen liittyy kuitenkin useita riskejä, jotka ratkaisevat, saavutaanko mahdollisella muutoksella sille esitettyjä tavoitteita.

Nykyisin MPK:n toteuttaman Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen siirtäminen Puolustusvoimien vastuulle voi onnistuessaan tuottaa nykyistä parempaa valmiutta paikallisjoukkojen sotilaalliseen suorituskykyyn ja kykyyn antaa virka-apua. Mahdollisen siirron yhteydessä on varmistettava, että mm. aselajikoulutus ja sijoittamattoman reservin koulutus voivat jatkua ja niitä voidaan edelleen kehittää. Pelkästään reservin koulutuksen laajuuden ja vaikuttavuuden kannalta sotilaallisen koulutuksen siirtäminen MPK:lta suoraan Puolustusvoimien hoidettavaksi ei ole taloudellisesti perusteltua.

Liitto olisi toivonut, että tässä yhteydessä vapaaehtoisen maanpuolustuksen lakia olisi uudistettu laajemmin. Nyt tarkastelun ulkopuolelle jäivät mm. valtakunnallisen ja alueellisten neuvottelukuntien tehtävät ja toiminta (4§), toimielinten kokoonpano ja toiminta (9§) sekä virka-aputehtäviin (23 §) liittyvät lain kohdat, joissa mielestämme on päivittämisen tarvetta.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry näkee, että kaiken kouluttamisen ja oppimisen keskittäminen sijoitettuihin tai sijoitettaviksi hakeutuviin on kokonaisturvallisuuden kannalta väärä suuntaus. Mietinnön fokus on liian tiukasti viranomaisten tarve saada vapaaehtoiset koulutettua viranomaisten käyttöön.

Mietinnössä useita muutoksia perustellaan niiden tuottamilla parannuksilla, mutta mihinkään konkreettiseen tietoon nykymallin puutteista ei viitata. Ei myöskään perustella, miksei nykyisiä puutteita voisi korjata jollain muulla (kustannustehokkaammalla) tavalla. Näyttää siltä, että kirjoitetaan parannususkomuksista.

Mietinnössä ei käsitellä lainkaan, miten muutokset vaikuttaisivat näiden vapaaehtoisten sitoutumiseen (mahdollisuuksiin, kiinnostukseen, motivaatioon). Tämä on vapaaehtoistyön perimmäisten arvojen ymmärtämättömyyttä ja arvostuksen puutetta.

Ehdotettu malli ei lisää mitään maanpuolustustoimintaa, se lisää ainoastaan pikkutarkkaa sääntelyä ja kontrollia sekä kustannuksia. Sääntelyn lisäämistä perustellaan lavein sanakääntein ilman konkretiaa ja tutkittua tietoa. MPKL:n näkemys on, että vapaaehtoinen maanpuolustustyö olisi kokonaisuutena ansainnut toisenlaisen käsittelyn.

Suomen Punainen Risti. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen rooli on nimensä mukaisesti tukea ennen kaikkea Suomen sotilaallista maanpuolustusta. Sotilas-siviilitoimintojen erotelun näkövinkkelistä, lähtökohtaisesti, vapaaehtoiselle maanpuolustukselle ei tulisi antaa mitään sellaisia tehtäviä joiden määrääminen puolustusvoimille olisi ongelmallista. Punaisen Ristin hyvin selkeä kokemus maailman eri konflikteista on, että vaikka siviilien suojeleminen sodan vaikutuksilta on äärimmäisen vaikeata nykykonflikteissa, monesti ongelmaksi on muodostunut ennen kaikkea konfliktin osapuolten haluttomuus selkeästi erottaa siviilitoiminnot ja -toimijat sotilaallisista toiminnoista ja -toimijoista. Puolustusvoimien ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen henkilöstön / paikallisjoukkojen ja kaluston käytössä tulee tarkkaan arvioida, ettei se lisää siviiliväestön ja -kohteiden haavoittuvuutta mahdollisten sotatoimien vaikutuksille. Tämä tulee myös huomioida, kun mietitään mitä eri rooleja ja tehtäviä annetaan vapaaehtoiselle maanpuolustukselle.

Suomen Rauhanliitto - Finlands Fredsförbund korostaa olennaisimpana asiana – kuten myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmin linjannut – että perustuslain näkökulmasta on tärkeää, että (aseellisten) joukkojen operaatioihin valmentaminen ja taisteluammuntojen järjestäminen kuuluu Suomessa yksin Puolustusvoimien vastuulle.

Rauhanliiton mielestä keskeisiä ongelmakohtia esityksessä ovat Suomen puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen roolit ja vastuujaot. Lakimuutoksen myötä ei saa syntyä organisaatiota, joka jossain historiallisessa tilanteessa tulevaisuudessa voitaisiin nähdä rinnakaisarmeijan kaltaisena organisaationa. Ongelmallista on myös alaikäisille

suunnattu nk. "perehdytyskoulutus", sekä aseellisen toiminnan harjoittamisesta syntyvät erilaiset vastuu- ja valvontakysymykset ihan yksilöturvallisuuden ja yksittäisten ihmisten oikeusturvan kannalta, myös kun harjoitellaan ja varastoidaan raskaitakin aseita. Emme ihan ymmärrä, millä rahoilla tämä uusi armeijan "rinnakkaistoiminta" on ajateltu rahoitettavan.

Liitto yhtyy rauhanjärjestö Sadankomitean arvioon, että olisi ollut parempi tehdä kokonaisuudistus ajan kanssa, jos kerran on todettu jopa lain perusteluissa, että sellaiseen olisi tarve, eikä kiirehtiä ei kovin parlamentaarisella valmistelulla eteenpäin. Missään perusteluissa ei varsinaisesti ilmene syytä sille, että osauudistusta tehdään nyt kiireellä ja viime hetkellä ennen vaaleja.

Suomen Sadankomitea ry. Lainsäädännön uudistamista osissa tulisi välttää, sillä se johtaa helposti epäyhtenäiseen ja -selvään lainsäädäntöön. On myös todennäköistä, että vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen nimitettävä hallitus suhtautuu vapaaehtoiseen maanpuolustukseen toisella tavalla kuin nykyinen hallitus ja erityisesti sen puolustusministeri.

Kyse on nopealla aikataululla valmistellusta osittaisuudistuksesta, vaikka vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta on pidetty tarpeellisena. Lisäksi lakiin sisältyy useita ongelmakohtia, joiden korjaaminen on eduskunnan aikataulujen vuoksi vaikeaa lain eduskuntakäsittelyn aikana.

Paras ratkaisu olisi, ettei lakiesitystä annettaisi eduskunnalle, vaan valmisteltaisiin vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus annettavaksi eduskunnalle esimerkiksi vuoden 2020 syysistuntokauden alkuun mennessä.

Yksityishenkilö 1. Kannan huolta siitä tärkeästä asiasta, että miten jatkossa voivat harjoitella ne reserviläiset, jotka haluavat pitää SA-sijoituksensa, mutta ylläpitää ja kehittää itseään vapaaehtoisesti.

Jos/kun nyt siirretään sotilaallinen koulutus Puolustusvoimille, joka kutsuu yhtä harvoin kertaamaan kuin ennenkin, jää näiltä motivoituneilta reserviläisiltä sotilaalliset harjoitukset kokonaan pois! Mielestäni näihin harjoituksiin pitäisi olla mahdollisuus hakeutua tai ilmoittaa halukkuutensa. Toinen keino säilyttää edes jotenkin motivoivat harjoitukset, on sallia paukkupatruunoiden käyttö sotilaallista valmiutta palvelevissa harjoituksissa, kuten tähän asti on käytäntönä ollut.

Lisäksi haluaisin, että Puolustusvoimat pitäisi yhteyttä reserviläisiinsä. Yhteyden pitäminen reserviläisiin on käytännössä ilmaista, mutta erittäin tuottoisaa ja auttaa pitämään maanpuolustustahtoa yllä. Keinoja voisivat olla esimerkiksi kannustaminen vapaaehtoiseen

toimintaan, kertomalla joukko-osaston kuulumiset, tai vain säännöllinen muistutus ”sinua edelleen tarvitaan”.

3.2 Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamisesta

3.2.1 3 §. Puolustushallinnon viranomaiset ja niiden tehtävät

Sininen eduskuntaryhmä. Esitys tukee osaltaan tavoitteita maanpuolustuskoulutuksen vaikuttavuuden ja paikallisjoukkojen suorituskyvyn lisäämisestä.

Hieman epäselväksi jää kuitenkin maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kouluttajien asema ja käyttö Puolustusvoimien antamassa sotilaallisessa koulutuksessa.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä.

Esitys pyrkii tarkentamaan eri viranomaisten Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaa koskevia ohjaus- ja valvontavelvollisuuksia, mutta paljon jää epäselväksi, eivätkä perustelut saa tukeamme nyt esitetyssä muodossaan. ”Valvonnan keventäminen”, ”valvojen asettaminen yksin sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen ei olisi esityksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista” tai ”pyritään varmistamaan toiminnan riittävä ohjaus ja valvonta sekä välttämään päällekkäistä työtä” eivät ole se suunta, johon vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen valvontaa ja ohjausta tulisi kehittää.

Viranomaisten valvontavastuun kysymyksiin on tarpeen palata huolellisessa eduskuntakäsittelyssä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Eri viranomaisten valvontavastuiden määrittely ei ole työryhmän mietinnössä riittävällä tasolla. Puolustusvoimien ja -ministeriön valvontavelvollisuus ja vastuukysymykset pitää määritellä tarkoin. Kun julkisia hallintotehtäviä luovutetaan yhdistykselle, käsitteiden, tehtävien ja tehtäväalueen sekä -sisältöjen määrittelyn tulee olla läpinäkyvää ja selkeää.

Vihreä eduskuntaryhmä. Laeissa määritellyt valvonta- ja ohjausvelvollisuudet ovat tällä hetkellä puolustusvoimien ja puolustusministeriön välillä epäselvät ja jopa keskenään ristiriidassa. On tervetullutta, että tätä nyt selvennetään.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Asiassa jää jossain määrin tulkinnanvaraiseksi, vastaako puolustusministeriö lainkaan vapaaehtoista maanpuolustusta koskevasta lainmukaisuuden valvonnasta, vai kuuluuko hallinnon sisäinen laillisuusvalvonta yksin

Päeesikunnalle puolustusministeriön valvonnan ollessa yleisempää tarkoituksenmukaisuuteen ja taloudelliseen toimintaan keskittyvää.

Pidän myös tärkeänä, että asiassa selvitetään, miten Päeesikunta esitetyn säännöksen 3 §:n edellyttämin tavoin aikoo järjestää Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kansainvälistä koulustustoimintaa koskevien tehtävien ohjauksen ja valvonnan.

Oikeusministeriö. Ehdotetun sääntelyn valtiosääntöisen hyväksyttävyyden arvioinnin kannalta oikeusministeriö pitää keskeisenä lähtökohtana sitä perustuslakivaliokunnan voimassa olevaa lakia arvioidessaan omaksumaa kantaa, ettei lainsäädäntötoimin järjestettyjen yhdistysten tarvitse nauttia samanlaista itsemääräämisoikeutta kuin tavallisten yhdistyslailloilla säänneltävien yhdistysten. Toisaalta perustuslakivaliokunta tässä yhteydessä sen aiempiin kannanottoihin viitaten myös painotti, ettei lailla järjestettyjen yhdistysten autonomiaa ole asiallista rajoittaa enempää kuin on niiden lakisäätteisten tehtävien kannalta välttämätöntä (PeVL 39/2004 vp, s.3/II, PeVL 1/1998 vp, s.4/II). Vaikka valiokunta piti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen hallintotehtävien luonne huomioden verraten pitkälle meneviä rajoituksia mahdollisina ja monia kyseiseen lakiin sisältyneitä ministeriön ohjaus- ja valvontavaltaa merkinneitä säännöksiä ongelmattomina, katsoi se kuitenkin samalla, ettei tuolloiseen esitykseen sisältynyt avoin asetuksenantovaltuus ollut yhdistysautonomian ja perustuslain 13 §:n 3 momentissa olevan nimenomaisen lakivarauksen kanssa yhteensopiva ja edellytti, että asetuksenantovaltuutta tuli rajata.

Nyt käsillä olevassa esityksessä esitetään puolustusministeriölle suhteessa voimassaolevaan lakiin laajempaa yleistä ohjausvaltaa suhteessa Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen. Tällainen yleinen ohjausvalta soveltuu paremmin esimerkiksi ministeriön ja viranomaisen väliseen toimintaan, mutta muodostuu varsin ongelmalliseksi suhteessa perustuslain 13 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen. Vaikka perustelujen mukaan ohjaamisvalta kohdistuu erityisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen suorittamiin julkisiin hallintotehtäviin, ei laissa säädettäväksi ehdotettu ohjausvalta kuitenkaan nimenomaisesti rajaudu tälle Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan alueelle.

Oikeusministeriö korostaa, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen suorittamien julkisten hallintotehtävien osalta on sinänsä välttämätöntä, että tehtävien hoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja tämä on edellytys sille, että järjestelyä voidaan pitää perustuslain 124 §:n kannalta hyväksyttävänä. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin pyrkiä muotoilemaan valvontaa koskevat säännökset ja niiden perustelut sellaisiksi, että on mahdollista varmistua niiden yhteensopivuudesta perustuslain 13 §:ssä turvatun yhdistysautonomian kanssa.

Sisäministeriö. Työryhmämietinnön perusteella vaikuttaa siltä, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtäviä laajennetaan, mutta samalla valvontaa ja ohjausta koskevia

säännöksiä ei ole tarkennettu vastaamaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen uusia tehtäviä. Kuitenkaan lain tarkoitusta koskevaa säännöstä ei ole esitetty muutettavaksi.

Työryhmän mietinnön perusteella muodostuu käsitys, että mikään taho ei ohjaisi tai valvoisi ennalta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antamaa sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältöä. Ohjaus ja valvonta tapahtuisivat ilmeisesti jälkikäteen ehdotetun 22 f §:n nojalla, jonka mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on ilmoitettava järjestämästään 4 a, 4 b ja 4 c luvussa tarkoitettua koulutuksesta ja sen sisällöstä vuosittain puolustusministeriölle ja pääesikunnalle.

Epäselväksi jää millaisessa vastuusuhteessa vapaaehtoinen kouluttaja on Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen ja miten viranomaisten valvonta ja ohjaus voidaan ulottaa vapaaehtoiseen kouluttajaan.

Vaikuttaa siltä, että järjestävän hallinnonalan valvontavastuu olisi varsin suppea ja epätarkasti säännelty ja suurin vastuu näiden kurssien ja koulutuksen valvonnasta tapahtuisi vasta vaaratilanteen jo toteutuessa ja poliisin toimesta.

Myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vapaana yhdistystoimintana tapahtuva toiminta jäisi täysin puolustushallinnon ohjauksen ja valvonnan ulkopuolelle, huolimatta siitä, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen henkilökunnan vastuulla voisi ehdotuksen mukaan jatkossa olla Puolustusvoimien ampuma-aseita ja muuta kalustoa.

Pääesikunta katsoo, että puolustusvoimien valvontavastuu on tuotu mietinnössä esille hyvin yleisluonteisesti. Puolustusvoimien valvontavastuu on määritelty pääesikunnalle, mutta tulee käytännössä tarkoittamaan puolustushaaroissa ja joukko-osastoissa tapahtuvaa valvontaa. Pääesikunta pitää tärkeänä, että valvonta kohdennetaan riittävin resurssein oikeille tahoille.

Naisten Valmiusliitto ry:llä ei ole erityistä kommentoitavaa valvontavastuista.

Turvallisuuskomitean sihteeristö, Suomen Reserviupseeriliitto ry, Varusmiesliitto ry, Maanpuolustuksen Tuki ry. Eri viranomaisten valvontavastuut on mielestämme määritelty riittävän selkeästi.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry katsoo, että valvontavastuut on määritelty riittävän selkeästi. Maanpuolustuskiltojen liitto ry on huolissaan liian tiukkana koettavan ohjauksen, valvonnan ja raportoinnin seurauksista. MPK on suhteellisen joustavalla tavalla tarjonut kehyksen monenlaiselle maanpuolustustoiminnalle. Jos joustavuus katoaa, vapaaehtoistoimintaa tukahtuu tai siirtyy takaisin yhdistysten ja muiden toimijoiden itsenäiseksi

toiminnaksi. Tämä ei olisi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen eikä kokonaisturvallisuuden kannalta etu.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK katsoo, että puolustusministeriön sekä Puolustusvoimien valvontavastuita voisi hieman tarkentaa selkeyden nimissä ja, koska kyseessä on myös ulkomaisten henkilöiden koulutus, tarkistaa myös Suomen kansainvälis-oikeudellisten velvoitteiden valvonnan toteutumisen. SPEK kannustaa myös selvittämään erityisesti sisäministeriön valvontaroolia niissä tapauksissa, kun koulutukset koskevat sen hallinnon alaa.

Suomen Punainen Risti pitää erittäin tervetulleena, että vapaaehtoisten ja vapaaehtoistoiminnan toimesta annettu sotilaalliseen toimintaan liittyvä koulutus on tarkoin viranomaisten valvomaa. On aivan välttämätöntä, että viranomaiset varmistavat, että sotilaalliseen toimintaan annettava koulutus ei esimerkiksi sisällä koulutusta sellaisesta toiminnasta, joka olisi kansainvälisten sodan oikeussääntöjen (humanitaarisen oikeuden) vastaista. Kun viranomaisesta erillään olevalle taholle annetaan valtuudet kouluttaa tappa-vaan voimankäyttöön ja muuhun sodankäyntiin liittyviä asioita, vastuullisessa demokraattisessa valtiossa viranomaisten valvonnan tulee olla asianmukaista ja todellista.

Lakiehdotuksen valvontaa tulisi esityksessä jokseenkin laajentaa ja tarkentaa. Lisäksi tulisi harkita, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaa valvoisi myös jokin muu taho kuin puolustusvoimien pääesikunta. Syy tähän on se, että yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan pääesikunnan tehtävä olisi toiminnan ohjaus (ml. ”osallistua Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen valtionavustusta koskevien tulostavoitteiden asettamiseen”), valvonta sekä tukeminen. Sama viranomaistaho olisi siis mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa jota se myös valvoisi. On todellakin hyvä, että pääesikunta valvoisi vapaaehtoistoiminnan kautta annettavaa koulutusta. Samanaikaisesti, koska pääesikunta on mukana toiminnan suunnittelussa ja valtioavustushakemuksen tulostavoitteiden asettamisessa, valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi ja sen uskottavuuden takaamiseksi olisi hyvä, että toimintaa valvoisi myös jokin muu ulkopuolinen taho.

Suomen Punainen Risti esittää, että puolustusvoimien pääesikunnan sekä mahdollisesti muiden tahojen 3§:n 3 momentin mukainen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan valvonta lakien osalta ei rajoittuisi vain Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettuun lakiin, vaan koskisi myös muuta lainsäädäntöä. Lisäksi Suomen Punainen Risti ehdottaa, että pykälään lisättäisiin viittaus Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin, jolloin valvonta kattaisi etenkin kansainväliset sodan oikeussäännöt:

Valvonnan tehokkuuden ja toimivuuden takaamiseksi tulee varata riittäviä resursseja.

Aseistakieltäytyjäliitto ry. Ohjausvelvollisuuksia tulee selventää ja kyseisenkaltaisen koulutuksen tulee olla erittäin tarkasti viranomaisten säätelemää. Valitettavasti lakiesitys ei kuitenkaan ratkaise ongelmaa.

3.2.2 3 a §. Lain soveltaminen Rajavartiolaitoksessa

Sisäministeriö. Rajavartiolaitos on sisäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä mainittu sisäministeriön toimialaan kuuluva laitos, joka viranomaisena toimii Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 3 §:n mukaisesti sisäministeriön johdon ja valvonnan alaisena. Rajavartiolaitos ei toimi puolustusministeriön alaisuudessa, ellei asiasta ole nimenomaisesti erikseen säädetty. Näin huolimatta siitä, että puolustusministeriön toimialaan kuuluu vapaaehtoinen maanpuolustus sekä eri hallinnonalojen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvien toimien yhteensovittaminen. Tästä johtuen sisäministeriö esittää pykälän yksityiskohtaisten perustelujen kirjausta

Rajavartiolaitos toimisi tämän lain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa Puolustusvoimien tavoin puolustusministeriön alaisuudessa, koska vapaaehtoinen maanpuolustus kuuluu 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla puolustusministeriön toimialaan.

muutettavaksi muotoon:

Rajavartiolaitos noudattaisi tämän lain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa Puolustusvoimien tavoin puolustusministeriön yleistä ohjausta, koska vapaaehtoinen maanpuolustus kuuluu 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla puolustusministeriön toimialaan.

Esitetty teksti vastaa sisäministeriön näkemyksen mukaan hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotettua kirjausta paremmin Rajavartiolaitoksen suhdetta puolustusministeriön ohjustoimivaltaan kyseessä olevan toimialan osalla.

Rajavartiolaitos kiinnittää huomiota siihen, että Rajavartiolaitokselta poistettaisiin mahdollisuus tilata sotilaallista koulutusta MPK:lta. Muutosehdotusten tarkoituksena on säätää sotilaallisen koulutuksen järjestäminen yksin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tehtäväksi. Tätä ei Rajavartiolaitoksen osalta yksiselitteisesti kuitenkaan esityksessä todeta.

Ehdotettu keskeinen muutos sopii Rajavartiolaitokselle, mikäli se ei aiheuta Rajavartiolaitoksen toteuttamien vapaaehtoisten sotilaallisten harjoitusten osalta tarvetta sitoa harjoitukseen nykyistä enempää Rajavartiolaitoksen omaa henkilöstöä. Mikäli Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiseen sotilaallisen koulutuksen harjoitukseen tulee lisätä kantahenkilökuntaa, tulee nämä lisäresurssit saada Rajavartiolaitoksen käyttöön joko Puolustusvoimista tai

lisäämällä niiden arvioidun henkilötyövuosivaikutuksen kustannusten verran Rajavartiolaitoksen toimintakehykseen.

Rajavartiolaitoksen vapaaehtoinen maanpuolustus on kirjattuna luonnoksen lakiehdotukseen vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamisesta kattavasti.

Rajavartiolaitoksen vapaaehtoisen maanpuolustuksen nykytila ja siinä hallituksen esityksen luonnoksen mukaisesti tapahtuvat muutokset tulisi näkemyksemme mukaan kuitenkin kirjata perustelu- ja liitännäislakiteksteihin kattavammin. Rajavartiolaitoksen sekä Rajavartiolaitoksen esikunnan rooli ja tehtävät mukaan lukien Rajavartiolaitoksen omistamien aseiden ja kaluston sekä ampumatarvikkeiden tai räjähteiden käyttö tulisi näkyä edellä mainituissa osissa selkeämmin.

Rajavartiolaitos on järjestänyt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kanssa vapaaehtoisia sotilaallisen koulutuksen harjoituksia vuodesta 2013 alkaen erikoisrajajääkärikomppanian reserviläisille. Vapaaehtoiset harjoitukset ovat vastanneet Rajavartiolaitoksen tarpeisiin. Vapaaehtoiset sotilaallisen koulutuksen harjoitukset ovat ylläpitäneet erikoisrajajääkäreiden osaamista varsinaisten kertausharjoitusten välillä.

Rajavartiolaitoksen ja MPK:n välistä yhteistoimintaa ohjataan 2017 allekirjoitetulla kumppanuussopimuksella. Rajavartiolaitos kehittää yhdessä MPK:n kanssa vapaaehtoisten sotilaallisen koulutuksen harjoitusten käytettävyyttä laajemmin rajajoukkojen osaamisen ja suorituskyvyn ylläpitämiseksi.

Vuonna 2017 järjestettiin rajajääkärikomppanian kokeiluharjoitus, jonka perusteella MPK laatii parasta aikaa rajajääkärikomppanian koulutusohjelmaa. Rajavartiolaitoksen tavoitteena on ottaa tulevaisuudessa käyttöön vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen koulutusohjelmia myös merivartiokomppanian ja tiedustelujoukkojen osalta. Vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen laajentaminen suunnitellaan yhdessä puolustusvoimien ja MPK:n kanssa. Suunnitelmien mukaisesti vuosittain Rajavartiolaitoksen vapaaehtoisissa sotilaallisen koulutuksen harjoituksissa koulutettavien reserviläisten määrää on tarkoitus lisätä vuoden 2018 tasosta (noin 250 reserviläistä vuodessa) seuraavien viiden vuoden aikana noin 600 reserviläiseen vuodessa.

Rajavartiolaitos on nykymallissa määritellyt koulutuksen tavoitteet ja valvonut niiden toteutumisen sekä mahdollistanut koulutuksen järjestämisen asettamalla vapaaehtoisiin harjoituksiin ainakin harjoituksen valvojan ja vääpelin. Rajavartiolaitoksella ei ole mahdollisuutta nykyisellä henkilöstöllään harjoituskohtaisen osallistumisen kasvattamiseen.

3.2.3 6 §. Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen tarkoitus

Sisäministeriö pitää hyvänä, että 1 momentissa tarkennetaan, että ainoastaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi toimia vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestäjänä.

Suomen Sadankomitea ry. Pykälän perusteluista käy ilmi, että sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävää koulutusta voisivat antaa myös MPK:n jäsenjärjestöt tai näiden toimijat, mutta tällöinkin koulutuksen järjestäjänä olisi MPK. Tällainen järjestely on omiaan hämärtämään pykälässä tavoiteltua rajanvetoa siihen, että vain MPK:lla olisi oikeus järjestää sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävää koulutusta. Käytännössä on myös erittäin vaikea valvoa koulutuksen asianmukaista järjestämistä.

3.2.4 7 §. Tehtävät

Sisäministeriö. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä on julkisoikeudellinen hallinto-tehtävä ja sen toiminta on viranomaisten valvomaa, joten vain sille voidaan antaa tämän tyyppinen julkisoikeudellisen hallintotehtävän järjestämisoikeus. Lakiteknisenä huomiona kiinnitetään huomiota siihen, onko momentissa tarpeen säilyttää viittaus valtakunnalliseen järjestäjään. Tämä saattaa aiheuttaa sekaannusta sen suhteen, voisiko joku toinen toimija järjestää vastaavaa koulutusta, kun se koskee vain tiettyä aluetta Suomessa eikä olisi valtakunnallista.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisoikeudellista hallintotehtävää ehdotetaan laajennettavaksi huomattavasti aiemmasta. Julkisoikeudellisen tehtävän laajennuksen myötä ei kuitenkaan ehdoteta tarkennettavaksi säännöksiä yhdistyksen julkisoikeudellista hallintotehtävää koskevan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta.

MPK:n kouluttajakoulutukseen tulisi lisätä Rajavartiolaitos yhteistyötahoksi Puolustusvoimien tapaan (yksityiskohtaisten perustelujen neljäs kappale).

Pääesikunta katsoo, että tässä yhteydessä tulisi tarkastella myös MPK:n roolia vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa puolustusvoimien tukena. Mietinnössä painotetaan, että vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus on yksinomaan puolustusvoimien järjestämää, mutta seuraavassa kappaleessa todetaan, että MPK:n tehtäväksi jäisi mm Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen tukeminen. Mietintö on tältä osin epäselvä. Pääesikunta esittää, että MPK:n roolista puolustusvoimien tukena paikallisuolustustehtäviin tähtäävästä sotilaallisesta koulutuksesta säädetään, jotta tavoite vapaaehtoisen maanpuolustuksen aseman vahvistamisesta paikallisuolustuksessa tulisi kirjoitettua auki.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys esittää, että MPK:n Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen tukeminen julkishallinnollisena tehtävänä suunnittelu- ja valmistelutilaisuuksissa ja rekrytoinnissa kirjattaisiin nyt esitettyä selkeämmin vähintään lain perusteluihin. Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus ja yhteistoiminta mm. Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen suunnittelussa ja valmisteluissa sekä kouluttajien käytössä ja rekrytoinnissa on kiinteä kokonaisuus.

MPK esittää, että yhdenvertaisuuden toteutumiseksi MPK voisi antaa perehdytyskoulutusta julkisena hallintotehtävänä myös erityisryhmille (erityistä tukea tarvitseville).

Maanpuolustuksen Tuki ry. MPK:lle ei ole laissa tai sen perusteluissa annettu tukemistehdävää PV:n tai RVL:n suuntaan so. kouluttajia, yhteistä suunnittelua yms. sotilaalliseen koulutukseen, koulutuksen yhdistämistä jne. Selkeä tehtävän määrittely tältä osin jätnevoittäisi MPK:n uuden roolin muodostumista ja jatkona sen toiminnan suunnittelua.

Naisten Valmiusliitto ry (NVL) pitää erityisen tärkeänä, että naisten varautumis- ja turvallisuuskoulutus määritellään tulevaisuudessa selkeästi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisoikeudelliseksi tehtäväksi. Valtion rahoitusta tulee voida käyttää suoraan sellaisen koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen, joka palvelee sekä yhteiskunnan turvallisuustarpeita että tukee viranomaisten turvallisuustehtävää.

Suomesta puuttuu tällä hetkellä lainsäädännölliset rakenteet ja yhteistyösopimukset viranomaisten kanssa, joilla vapaaehtoisten ja erityisesti naisten osallistumista tuetaan. Naisilla, jotka eivät ole suorittaneet vapaaehtoista asepalvelusta ei ole käytännössä samanlaisia mahdollisuuksia kouluttautua turvallisuusasioihin kuin miehillä. Osallistuminen koulutukseen tapahtuu pääosin omalla ajalla ja kustannuksella.

Naisten aktiivisuus näkyy erityisesti Naisten Valmiusliiton harjoituksissa ja kursseilla, jotka toteutetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kursseina. Kursseista osa on yleistä kansalaisen turvallisuustaitojen harjoittelua ja osa selkeästi yhteiskunnan varautumistehdävää tukevaa koulutusta.

Naisten Valmiusliiton tavoitteena on naisille suunnatun varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen (Vartu) tarjoaminen siten, että se mahdollistaa kaikkien osallistumisen koulutukseen omasta varallisuudesta riippumatta. Vartu-koulutuksen kurssimaksut ovat tällä hetkellä sillä tasolla, että niitä ei voi enää korottaa ilman että edellä mainittu yhdenvertaisuusperiaate vaarantuu. Näkemyksemme mukaan turvallisuus kuuluu kaikille ja yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta palvelevan koulutuksen hinta ei saa missään tilanteessa olla este koulutukseen osallistumiselle. Mikäli valtion rahoitusta ei voida käyttää naisten koulutuksen järjestämiseen, niin vaarana on kurssimaksujen kohoaminen.

Naisten kohdalla myös työnantajan suhtautuminen turvallisuuskoulutukseen voi muodostaa esteen osallistumiselle, mikäli koulutus tapahtuu työpäivänä. Tämän vuoksi pidämme tärkeänä, että naisten työnantajien koulutusmyönteiseen suhtautumiseen vaikuttaminen nähtäisiin osana laajempaa yhteiskunnan turvallisuuden parantamista. Esimerkiksi Sotilaskotiliitolla on jo nyt selkeästi osoitettavissa sellaisia tehtäviä, joihin naiset on sitoutettu toimimaan valmiusasteen kohotessa.

Pidämme tärkeänä sitä, että uudistuksen yhteydessä säilytetään yksilön joustavat mahdollisuudet edetä vapaaehtoisena toimijana urapolulla vartu-koulutuksesta sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen, ja aina sotilaalliseen koulutukseen asti. Naisten Valmiusliiton koulutuksesta osa on jo tälläkin hetkellä sellaista, jonka pohjalta voidaan kehittää osaamista kohti sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta. Naisten Valmiusliitto on myös kiinnostunut osallistumaan naisille suunnattavan koulutuksen sekä siihen liittyvien urapolkujen kehittämiseen mm. olemalla mukana Reservin koulutuksen kehittämisohjelmassa.

Koulutuksen järjestäminen vaatii myös aina taloudellisia resursseja niin Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä kuin myös Naisten Valmiusliitolta.

Nykyistä järjestelmää tulee kehittää siihen suuntaan, että niille, jotka haluavat sitoutua ja kouluttautua, luodaan siihen nykyistä paremmat mahdollisuudet. Samalla tulee varmistaa, että edellä mainittu vapaaehtoinen sitoutuminen pystytään mahdollisimman hyvin hyödyntämään mahdollisissa poikkeusoloissa ja kriisitilanteissa, ei vain normaaliajan häiriötilanteissa. Varaamisrekisteri olisi myös yksi tärkeä keino edistää vapaaehtoisten rekrytointia viranomaisten tueksi.

Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry. Mikäli varsinaisten hallintotehtävien jälkeen mainittu turvallisuus- ja varautumiskoulutus, jota Maanpuolustuskoulutusyhdistys tämän mukaan voi varsinaisten tehtäviensä lisäksi sääntöjen puitteissa järjestää, olisi tarkemmin määriteltynä osa varsinaisia tehtäviä parantaisi se etenkin asepalvelusta käymättömien naisten kouluttautumista ja sitä kautta osallistumista häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtäviin.

Maanpuolustusnaisten Liitto ry. Uudeksi julkisoikeudelliseksi tehtäväksi ehdotetaan perehdytyskoulutusta, jossa nuoria perehdytettäisiin varusmiespalveluksen sisältöön. Perehdyttämiskoulutusta järjestettäisiin 16 vuotta täyttäneille, ja julkisoikeudellisena tehtävänä koulutus olisi maksuton osallistujille. Liitto näkee tämän asian hyvänä.

Liitto katsoo kuitenkin, että naisten varautumis- ja turvallisuuskoulutuksesta (vartu) vähintään ne koulutukset, joista on suoraan hyötyä mahdollisissa häiriö-, kriisi- ja

poikkeustiloissa, tulisi saada julkisoikeudelliseksi tehtäväksi, jolloin valtionosuuden käyttäminen vartu-koulutuksen tukemiseksi olisi lähtökohtaisesti mahdollista.

Suomen Lottaperineliitto ry:n ehdoton näkemys on se, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen naisille suunnattu kaikki koulutus perehdyttämiskoulutuksesta aina erilaisten toimialojen peruskoulutukseen ja nousujohteiseen jatkokoulutukseen määritellään uudistetussa laissa MPK:n julkiseksi hallintotehtäväksi. Vain tämän lainmuutoksen turvin voidaan vakuuttaa siitä, että naisten koulutus on tulevaisuudessa valtionavun piiriin kuuluvaa koulustoimintaa ja kurssimaksut pysyvät kurissa tai jopa alenevat. Koska mietintöä valmistelleen työryhmän tavoitteena on ollut vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisääminen, tulee tämä tavoite täyttää niin, että vapaaehtoisten naisten koulutusta tehostetaan ja nousujohteisuutta lisätään kaikkien koulutukseen kuuluvien toimialojen osalta.

Jos naisten koulutus ei tule Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkiseksi hallintotehtäväksi, tarkoittaa se sitä, että naisten koulutuksen hinta on korkeampi kuin valtionavun piiriin kuuluvien koulutusten hinta sen rahoitus puuttuu osittain.

Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoisten osastoverkosto (n. 500 osastoa) kattaa koko maan, ja valtakunnallinen valmiuden ylläpito ja varautuminen ovat järjestön perustehtäviä. Suomen Punainen Risti myös koordinoi Vapaaehtoista Pelastuspalvelua, jossa on mukana 52 järjestöä. Järjestö muiden toimijoiden ohella järjestää varautumiseen ja valmiuteen liittyvää koulutusta, jolla pyritään kehittämään ja edistämään tavallisten kansalaisten, yhteisöjen, Punaisen Ristin ja muiden Vapepassa mukana olevien järjestöjen vapaaehtoisten resilienssiä ja mahdollisuuksia ja kykyä auttaa sekä tukea viranomaisia.

Kansallisesti Suomessa toimijoita on useita tällä saralla. Tästä syystä MPK:n ei-sotilaallisen toiminnan, koulutuksen ja tehtävien kehityksessä tulee huomioida jo olemassa olevat rakenteet ja järjestelyt, eikä asettaa MPK:ta erityisasemaan siten, että se voi tarjota esimerkiksi varautumiskoulutusta halvemmalla kuin muut, koska sen koulutus saisi sellaista julkista tukea, joka ei ole muille toimijoille saatavilla, tämä sotisi myös nimenomaisesti voimassa olevan lain hallituksen esityksessä tehtyjä linjauksia, että tarkoitus ei ole luoda uusia rakenteita jo olemassa olevien toimivien rakenteiden tilalle.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Maanpuolustuskoulutuksen julkisoikeudellinen asema on perusteltu niiltä osin kuin yhdistyksen toiminta koskee sotilaallisia valmiuksia tai maanpuolustuksellista toimintaa koskevaa koulutusta. Yleisen varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen osalta tällaista tarvetta on vaikea perustella; turvallisuus- ja varautumiskoulutusta antavat jo nyt useat vakiintuneet toimijat niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti. Yksittäisen toimijan koulutuksellisen aseman säätäminen näiltä osin

julkisoikeudelliseksi tehtäväksi vääristäisi järjestöjen asemaa ja asettaisi toimijat eriarvoiseen asemaan.

On epäselvää, mikä ero erikseen määritellyillä perehdytyskursseilla ja varautumis- ja turvallisuuskoulutuksella olisi. Varautumis- ja turvallisuuskoulutus on rajattu yhdistyksen julkisoikeudellisen tehtävän ulkopuolelle.

Suomessa on pitkät perinteet viranomaisten ja järjestöjen yhteistoiminnasta kokonaisturvallisuuden kehittämisessä. Järjestöjen rooli ja merkitys viranomaisten turvallisuustoiminnan tukena tuodaan esille monissa eri viranomaisten strategioissa ja julkaisuissa. Järjestöjen yhteiskunnallinen asema korostuu erityisesti varautumisen kehittämisessä, resilienssin vahvistamisessa sekä turvallisuuden käytännön toteuttamisessa. Kolmannen sektorin rooli nähdään merkittävänä muun muassa etsintä- ja pelastustoiminnassa, lento- ja meripelastustoiminnassa, väestönsuojelussa ja palokuntatoiminnassa, vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa, ensiaputoiminnan järjestämisessä sekä henkisessä tuessa. Kolmannen sektorin toimintaan kuuluu myös sisäisen turvallisuuden kehittämis-, koulutus- ja valistus-tehtäviä. Olennaista toiminnan kannalta on järjestöjen aito sitouttaminen turvallisuustoimintaan ja varautumissuunnitteluun luomalla erilaisia yhteistoimintamalleja myös alue- ja paikallishallintotasolla. Varautumisen ja harjoittelun lisäksi järjestöjen tulee saada osallistua toiminnan suunnitteluun. Keskeistä on myös toimintojen yhteensovittaminen päällekkäisen toiminnan välttämiseksi.

Järjestöjen roolia turvallisuustoimijoina ja viranomaistoiminnan tukena on korostettu useissa viimeaikaisissa linjauksissa. Vapaaehtoistoiminnan edistäminen pelastustoimessa on koettu niin tärkeäksi, että Pelastuslain 52§:ssä sanotaan, että "[p]elastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä". Myös uudessa Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2017) järjestöillä nähdään olevan merkittävä rooli onnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin varautumisessa. YTS:ssä korostetaan vapaaehtoistoiminnan edistämistä kaikille hallinnonaloille ja järjestöille kuuluvana strategisena tehtävänä.

Tätä vasten olisi tärkeää, että ennen kuin MPK:n asemaa nykyisestään muutetaan, valtionapujärjestelmää vapaaehtoisen turvallisuus- ja valmiustoiminnan osalta tarkasteltaisiin kokonaisuutena. Muun muassa sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten tukena on merkittävä järjestösektori, joka saa rahoituksensa tällä hetkellä pääosin Palosuojelurahastosta sekä STM:n kautta. Rahoituksen osalta valtioneuvostolle vuonna 2017 tehty selvitys (Kolmas sektori viranomaisten turvallisuustoiminnan tukena http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160404/76_Loppuraportti%20kolmas%20sektori%20viranomaisen%20turvallisuustoiminnan%20tukena_editoitu%205122017.pdf) esittää vaihtoehtoiset ratkaisumallit STM:n turvallisuustoimintaan suuntamaan rahoituksen kehittämiseksi.

Suomen Sadankomitea ry. Kun esimerkiksi valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa sekä muissa hallituksen linjauksissa korostetaan kansainvälisiin sopimuksiin sitoutumisen tärkeyttä sekä sääntöpohjaisen kansainvälisen yhteistyön vahvistamista, voisi odottaa, että hallitus itse toimisi näiden periaatteiden mukaisesti. Järkevin tapa ratkaista tämä seikka on poistaa esityksen 7 §:n neljäs momentti sekä 4 b lukuun sisältyvät kohdat alle 18-vuotiaille suunnatusta koulutuksesta.

Yksityishenkilö 2 on huolissaan naisten mahdollisuuksista saada kokonaisturvallisuuteen liittyvää koulutusta. Mistään koulutuksen nousujohtoisuudesta, mikä on yksi uudistuksen tavoitteista, ei ainakaan naisten osalta voida puhua.

Esitys perehdytyskurssien säätämisestä MPK:n julkiseksi hallintotehtäväksi on asiallinen, mutta perusteluiden mukaan kurssin pääkohderyhmä olisi alaikäiset nuoret.

Kun tarkastelee, millaista koulutusta julkisin varoin ehdotus laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta tarjoaisi naisille, pitää valitettavasti todeta, että anti on todella vähäistä. Tämän vuoksi olisi ehdottoman tärkeätä, että nykyiset vapaaseen toimintaan luettavat varautumis- ja turvallisuuskurssit sellaisinaan siirrettäisiin MPK:n julkisten hallintotehtävien piiriin. Kurseja edelleen kehittämällä tarjottaisiin myös naisille mahdollisuus saada julkisin varoin toteutettavaa kokonaisturvallisuuteen liittyvää koulutusta.

Miksi naisia koskevassa 2 kohdassa on erikseen mainittava jo 1 kohdassa tarkoitettu koulutus, kun kuitenkin oletettavasti on kyse samasta asiasta. Vai onko tarkoitus räätelöidä naisille muunlaista sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta kuin 4 a luvussa määritellään? Jos näin on, niin silloin mielestäni tämänkin koulutuksen sisältö tulisi määritellä, jotta ei käytännön työssä syntyisi tulkintavaikeuksia.

3.2.5 12 §. Hallituksen jäsenen ja työntekijän vahingonkorvausvastuu

Sisäministeriö. Ehdotetusta 12 §:stä, joka koskee vahingonkorvausvastuuta, ei ole mainintaa vapaaehtoisten vahingonkorvausvastuusta.

3.2.6 13 §. Menettely julkisoikeudellisia hallintotehtäviä hoidettaessa sekä rikosoikeudellinen vastuu

Sisäministeriö. Ehdotetussa 13 §:ssä luetellaan nykyiseen tapaan joitakin lakeja, joita Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulee noudattaa julkista hallintotehtävää noudattaessaan. Pohdittavaksi esitetään, että onko tällaista lakiluetteloa tarpeen sisällyttää lakiin. Eikö Maanpuolustusyhdistyksen tarvitse noudattaa kaikkea voimassa olevaa lainsäädäntöä

julkista hallintotehtävää hoitaessaan ja muutoinkin vapaassa yhdistystoiminnassa? Esimerkiksi ampuma-aselain noudattaminen olisi äärimmäisen tärkeää.

Ehdotetun 13 §:n 2 momentin osalta kiinnitetään huomiota vireillä olevaan ampuma-aselain muutosesitysluonnokseen. Tuossa muutosesityksessä ehdotetaan, että myös sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen ammunnanjohtaja toimii rikosoikeudellisen virkavastuun alaisena hoitaessaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisoikeudellista hallintotehtävää.

Ehdotuksen 13 §:n rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset eivät soveltuisi vapaaehtoiseen kouluttajaan, joka kuitenkin olisi keskeisessä asemassa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisoikeudellisen hallintotehtävän toteuttamisessa.

3.2.7 17 §. Vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen antaminen

Sisäministeriö. Tämän säännösluonnoksen soveltaminen Rajavartiolaitoksessa tulisi lisätä, esimerkiksi viitaten tämän säännösluonnoksen uuteen 3 a pykälään.

Poliisihallitus Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus kieltää henkilön osallistuminen kursseille. Poliisihallitus toteaa, että turvallisuusselvityksistä säädetään turvallisuusselvityslain (726/2014). Luonnoksen perusteluissa on kuvattu tietojensaanti perustuvaksi turvallisuusselvityslain ulkopuoliseen menettelyyn. Ehdotettu menettely on poikkeuksellinen ja sen lainmukaisuus on syytä selvittää jatkovalmistelussa ottaen huomioon, ettei poliisikään saa omissa koulutusvalinnoissaan käyttää vastaavia taustatarkistuksia.

Ehdotetun vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 22 g §:ssä säädettäisiin perehdytyskursseista. Perehdytyskursseilla ei olisi mahdollista käyttää puolustusvoimien ampuma-aseita, mutta kursseilla olisi sallittua järjestää halukkaille mahdollisuus kokeilla ammuntaa. Koska kursseille osallistuisi nuoria henkilöitä, kurssilaisten valvonta poikkeaisi sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen kursseille osallistuvien henkilöiden valvonnasta eikä osallistujilla olisi varusmiespalveluksessa saatuja ampuma-aseen käsittelytaitoja, katsoo Poliisihallitus, että näiden kurssien osalta ei tule tehdä poikkeuksia ampuma-aselain ampuma-aseiden kantamista koskevista säännöksistä. Lisäksi ehdotetun 22 d §:n mukaan Maanpuolustuskoulutus-yhdistyksen Suomessa järjestettävälle kursseille voisi osallistua myös muu kuin Suomen kansalainen. Luvan osallistumiselle antaisi Pääesikunta. Poliisihallitus toteaa, että ulkomailla asuvien henkilöiden taustojen selvittäminen ei ole samalla tavalla mahdollista kuin Suomessa pysyvästi oleskelevien henkilöiden. Tämän vuoksi tällaisillekaan henkilöille ei Poliisihallituksen käsityksen mukaan tulisi sallia ampuma-aseen hallussapitoa ampuma-aselain ampuma-aseen kantamista koskevista säännöksistä poiketen.

Kun Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa olisi mahdollista ampua muilla kuin puolustusvoimien aseilla, olisi kiusaus ampua puolustusvoimien aseilla suuri ja sen valvonta hankalaa, millä aseilla kulloinkin tosiasiaassa ammutaan.

Edellä mainituista valvonnallisista ongelmista johtuen Poliisihallitus katsoo, että ampu-ma-aselain 17 §:ää ei tule muuttaa ehdotetulla tavalla.

Pääesikunta. Yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan joukkokokoa koskeva rajoitus ulottuisi myös 20 §:ään, mutta olisi informatiivinen, koska rajoituksesta säädettäisiin myös 20 §:ssä. Pääesikunta katsoo, että koska MPK:lla ei olisi ehdotuksen mukaan oikeutta antaa vapaaehtoista sotilaallista koulutusta, ei sillä olisi myöskään oikeutta antaa sitä minkään kokoisille joukoille. Jos virkkeellä on lisäksi tarkoitus rajata MPK:n järjestämän sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen luonnetta ja sisältöä tulisi ymmärrettävyyden ja luettavuuden vuoksi siitä säätää tyhjentävästi 4 a luvussa, johon se asiallisesti kuuluisi.

Turvallisuuskomitean sihteeristö. Momentin toista virkettä voidaan pitää ehdotusluonnoksessa muutoin esitettyyn nähden tarpeettomana ja epäloogisena. Pykälässä on kyse sotilaallisesta koulutuksesta, joka lakimuutoksen myötä on tarkoitus kokonaan rajata kuuluvaksi ainoastaan puolustusvoimille. Siksi on tarpeetonta vastaisuudessa enää erikseen todeta tietyn suuruusluokan sotilaallisen koulutuksen kuuluvan ainoastaan puolustusvoimille edellyttäen, että esitys muuten terminologiansa osalta pysytetään nykyisessä muodossaan.

3.2.8 20 §. Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä. Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on määritelty selkeästi. Toiminnan siirtämien Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen valvontaan ja alaisuuteen tukee koulutuksen jatkuvuutta sekä asianmukaisuutta. Kyseisissä organisaatioissa on paras tietämys ja osaaminen.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitut koulutushaarakohtaiset koulutusohjelmat tukevat tuota tarkoituksenmukaisuutta ja jatkuvuutta. Erittäin tärkeänä yksityiskohtana eduskuntaryhmä haluaa nostaa sen, että jatkossa koulutus on mahdollista harjoittaa sodanajan yksikölle, joka toimii esimerkiksi ryhmänä, eikä vain yksittäisille taistelijoille yksittäisen sotilaan taitoja.

Sininen eduskuntaryhmä. Määrittely selventää nykytilaa ja on esitetty riittävän selkeästi.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä.

Ehdotettu 20 § ei SDP:n näkemyksen mukaan tee yksiselitteistä, aukotonta eroa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen ja Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen välille. Eroiksi näyttäisivät jäävän vain seuraavat kaksi seikkaa: kuinka suurelle joukolle koulutusta voi antaa sekä kenen aseilla, ampumatarvikkeilla ja räjähteillä ammuntoja järjestetään. Koko pykälä sekä kyseisen lainkohdan perustelut vaativat erittäin huolellista pohdintaa, jotta ero edellä mainittujen koulutusmuotojen välillä ei jää hämäräksi. Lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ehdotuksessa sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältö lähestyy voimassa olevan lain sotilaallisen koulutuksen sisältöä. Riittävät perustelut tälle keskeiselle muutokselle jäävät kuitenkin ohuiksi.

Kolmas momentti on yksi ehdotetun lainsäädännön suurimmista ongelmakohdista: Puolustusvoimien ampuma-aseita luovutetaan sellaisten henkilöiden hallintaan, jotka eivät ole Puolustusvoimien henkilökuntaa ja ilman, että Puolustusvoimien henkilökunnasta on kukaan valvomassa, kun näitä aseita käytetään sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa.

SDP:n kanta on, että kun kyseessä ovat Puolustusvoimien aseet ja kalusto, ei Puolustusvoimien omasta valvontatehtävästä tule tinkiä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Yksi ongelmista on juuri Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrittely, joka jää epäselväksi. Työryhmän mietinnön mukaan ”Sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella tarkoitettaisiin sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävää koulutusta”. Mietinnön perusteluista huolimatta ero Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen ja Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen välillä ei ole selvä, vaan jättää tilaa erilaisille tulkinnoille. Vasemmistoliiton mielestä julkisten organisaatioiden ja vapaaehtoistyötä tekevän yhdistyksen rajapinta on määriteltävä tarkkaan ja vastuun täytyy olla yksiselitteisen selkeä.

Puolustusvoimien aseiden luovuttaminen ilman valvontaa puolustusvoimien ulkopuolisen organisaation eli Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen käyttöön on arveluttavaa. Puolustusvoimien tulee valvoa omien aseidensa käyttöä.

Vihreä eduskuntaryhmä. Tämänhetkisessä lainsäädännössä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmä on epäselvä ja sen ja sotilaallisen koulutuksen välinen ero vaikeasti hahmottuva. Tähän lakiuudistuksessa on myös pyritty puuttumaan. Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältöjä ei kuitenkaan ole määritelty uudessaan lakiesityksessä, vaan niitä on avattu ainoastaan lain yksityiskohtaisissa perusteluissa. Toisaalta perusteluissa ei avata lainkaan sotilaallisen koulutuksen sisältöjä tai verrata niitä

sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältöihin. Näin ollen jää epäselväksi, selkeyttääkö lakiuudistus sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmää suhteessa sotilaalliseen koulutukseen.

Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemyksen mukaan on hyvin vaikea nähdä sisällöllistä eroa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sekä Puolustusvoimien antaman sotilaallisen koulutuksen välillä. Säännöksen perusteella ainoat erot sotilaalliseen koulutukseen näyttävät olevan ne, että ammunnoissa on käytettävä muun kuin Puolustusvoimien aseita ja ampumatarvikkeita ja kerrallaan koulutettavien määrä on rajattu perusyksikön kokoiseksi joukoksi.

Oikeusasiamiehen mielestä esitetyt eroavaisuudet puheena olevien koulutusten välillä vaikuttavat varsin näennäisiltä eivätkä käytännössä näyttäisi juurikaan tekevän ainakaan selkeää eroa koulutusten sisältöjen välillä. Hän toteaa myös "sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen" olevan käsitteellisesti niin lähellä sotilaallisen koulutuksen käsitettä, ettei sekään ole omiaan korostamaan koulutusten välisiä eroavaisuuksia niin sisällön kuin järjestysvastuussa olevan tahonkaan osalta. Esimerkiksi "Maanpuolustuksellisia valmiuksia palveleva koulutus" olisi tarkoituksenmukaisempi käsite, varsinkin, kun koulutus voi olla muutakin kuin aseellista koulutusta, jollaiseksi sotilaallinen koulutus lähinnä mielletään. Oikeusasiamies katsookin, että sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmä tulisi selventää. Samoin tällaisen koulutuksen suhdetta perustuslain 124 §:än ja erityisesti merkittävän julkisen vallan käyttöön olisi syytä arvioida vielä tarkemmin.

Samoin oikeusasiamiehen huomio on kiinnittynyt siihen, että sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrittely ylipäätään jää luonnoksessa käytännössä kokonaan säännösehdotuksen – sinänsä varsin seikkaperäisten – perusteluiden varaan. Sinänsä oikeusasiamies ymmärtää, että perusteluiden valossa hyvinkin monitahoisen koulutuksen sisällöllinen kiteyttäminen pykälätekstiin voi olla vaikeaa, mutta jatkovalmistelussa tätä voisi kuitenkin olla aiheellista vielä pohtia.

Oikeusministeriö. Itse säännökseen tai lakiin ylipäätään ei sisälly sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmää, josta johtuen käsitteen voidaan yleisellä tasolla katsoa jäävän esityksessä varsin epämääräiseksi.

Voimassa olevan lain 2 §:ssä säädetään sotilaallisesta koulutuksesta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta. Tämä säännös on esityksessä ehdotettu kumottavaksi, koska sotilaallinen koulutus on tarkoitus siirtää maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä kokonaisuudessaan Puolustusvoimille. Tällä sotilaallista koulutusta koskevan säännöksen kumoamisella on keskeinen merkitys sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsitteelle, koska sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus määrittyy voimassaolevassa laissa ainoastaan negatiivisesti muuna kuin sotilaallisena koulutuksena.

Kootusti sotilaallisia valmiuksia luovan koulutuksen määritelmän voidaan ehdotetussa laissa katsoa siis rakentuvan koulutettavan joukon koon, puolustusvoimien aseiden ja kaluston tietyn käyttötarkoituksen ja puolustusvoimien ampumatarvikkeiden käytön kiellon ympärille. Käsitettä ei oikeusministeriön arvion mukaan voida pitää erityisen selkeästi määrittyneenä, vaan sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen tosiasiallinen sisältö jää säännösten pohjalta hyvin avoimeksi, sillä esitykseen sisältyvä sääntely muodostuu edelleen lähinnä suhteellisen heikosti määrittyneistä rajoitussäännöksistä.

Kuten esityksen perusteluissakin tuodaan esiin, merkitsee ehdotettu sääntely erityisesti puolustusvoimien kaluston käytön osalta sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsitteen ja siihen kiinnittyvien toimivaltuuksien laajentumista (s.34). Tämän laajentumisen voidaan oikeusministeriön arvion mukaan nähdä muuttavan käsitteen jo lähtökohtaisestikin varsin epäselvää merkitystä tavalla, jolla voidaan olettaa olevan vaikutuksia myös sen valtiosääntöiseen arviointiin. Näin ennen kaikkea siksi, että perustuslakivaliokunta on pitänyt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen itsenäisesti tuottamaa koulutusta hyväksyttävänä sillä edellytyksellä, ettei siihen kiinnity niitä elementtejä, jotka voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentissa on määritelty sotilaalliseen koulutukseen kuuluviksi. Näitä ovat edellä mainituin tavoin puolustusvoimien aseilla, ampumatarvikkeilla tai räjähteillä tapahtuvaa sotilaallisten taitojen sekä joukon yhteistoiminnan kehittämistä sodassa tai muissa aseellisissa selkkauksissa toimimista varten. Perustuslakivaliokunta korosti tässä yhteydessä, että koulutuksen antaminen valtion sotavoiman käyttöön on perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkinen hallintotehtävä, jonka tulee olennaisilta osiltaan pysyä viranomaisten käsissä (PeVL 52/2006 vp s.3 II).

Kuten esityksessä todetaan, lähestyy nyt 20 §:ssä säädettäväksi ehdotettu sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus, jossa voitaisiin käyttää Puolustusvoimien aseita ja kalustoa muuhun kuin ammuntojen järjestämiseen, sisällöltään sotilaallisen koulutuksen sisältöä (s.24). Nyt ehdotetussa järjestelyssä Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi itsenäisesti järjestää puolustusvoimien aseilla tapahtuvaa koulutusta, vaikkakin tietyin, myös perustuslakivaliokunnan asettamien edellytysten kannalta merkityksellisin rajauksin.

Kokonaisuudessaan arvioituna oikeusministeriö katsoo, että ehdotettu 20 § sekä laajentaa että heikentää sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmää tavalla, joka asettaa sen valtiosääntöisesti selvästi epäselvään asemaan suhteessa perustuslakivaliokunnan aiemmassa vapaaehtoista maanpuolustusta koskevassa lausunnossa asettamiin hyväksyttäviin rajoihin. Kuten esityksen säätämisyjärjestysperusteluissakin tuodaan esiin, valmentaudutaan koulutuksessa merkittävimmän valtion käytössä olevan voiman ja siinä mielessä julkisen vallan käyttöön, vaikka itse koulutuksessa ei merkittävää julkista valtaa käytettäisikään (s.34).

Oikeusministeriö on tässä suhteessa taipuvainen katsomaan, että säännöksessä säädettäväksi ehdotettu mahdollisuus käyttää koulutuksessa puolustusvoimien aseita ja kalustoa, vaikka näitä ei saisi käyttää ammuntojen järjestämiseen, merkitsisi tosiasiallisesti perustuslakivaliokunnan tarkoittamaa valmentautumista käyttämään puolustusvoimille kuuluvaa sotavoimaa, joka voi lähtökohtaisesti kuulua vain viranomaiselle. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa esitykseen sisältyvä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsite tulisi pyrkiä määrittelemään selkeämmin ja itsenäisemmin ja tavalla joka myös selvästi täyttää kaikki valtiosäännöstä nousevat vaatimukset.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaa määrittävään peruskäsitteeseen liittyvä selkeyden puute heijastuu negatiivisesti muuhun esitykseen sisältyvään sääntelyyn, mikä entisestään korostaa perusmääritelmän selkeyden merkitystä. Jatkovalmistelussa tulisivin myös näistä lain systematiikkaan liittyvistä syistä pyrkiä nykyistä selkeämmän määritelmän muotoiluun.

Sisäministeriö. Voimassa olevan lain mukaan, kun kyse oli Puolustusvoimien tilaamasta sotilaallisesta koulutuksesta, puolustusministeriö oli toimivaltainen antamaan tarkempia säännöksiä sotilaallisen koulutuksen käytännön järjestämisestä (17 § 3 mom.). Vastaavaa säännöstä ei sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen kohdalla luonnollisesti ollut, sillä kyseinen koulutus kattoi Puolustusvaliokunnan mietinnön mukaan (3/2006 vp) esimerkiksi suunnistus- ja karttajarjoituksia eikä nyt ehdotetun mukaista ampumakoulutusta muun ohella Puolustusvoimien ampuma-aseilla ja kalustolla.

Ehdotuksessa ei ole lainkaan perusteltu sitä, miksi puolustusministeriön asetus oli tarpeellinen silloin, kun kyse oli Puolustusvoimien tilaamasta koulutuksesta, mutta ei silloin kun kyse on julkisoikeudellista hallintotehtävää hoitavasta yhdistyksestä, joka voi itse määrittellä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisällön, jossa käytetään Puolustusvoimienkin ampuma-aseita ja kalustoa. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon näkökulmasta olisi tärkeää, että asetustasolla määriteltäisiin minkä tyyppisiä ampuma-aseita ja sotilaskalustoa siviileille annettavassa koulutuksessa voi käyttää ja minkä tyyppisiin harjoituksiin sekä millaisia turva- ja varomääräyksiä koulutuksessa on noudatettava. Ehdotetun 20 §:n perustelujen mukaan sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältöä rajaisi ainoastaan 17 §:ssä mainittu yksin Puolustusvoimille kuuluvien koulutuskokonaisuuksien lista. Muita mainintoja koulutuksen rajoituksista ei työryhmämietinnöstä ilmene. Myöskään ehdotuksesta ei löydy säännöksiä varo- tai turvamääräyksistä tai ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden turvallisesta säilyttämisestä.

Asedirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksenesitysluonnoksessa on lähdetty siitä, että koska Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa käytettävien ampuma-aseiden tyyppit ja toimintatavat antavat perusteita hakea aselupia erityyppisiin ampuma-aseisiin, niin tulisi myös sotilaallisia valmiuksia

palvelevan ampumakoulutuksen sisällöstä säätää valtioneuvoston asetuksella. Ampuma-aselainsäädäntö kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan eivätkä perusteet ampuma-aseiden hankinnalle voi perustua Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutusohjelmiin.

Kokonaan uutena merkittävänä asiakokonaisuutena ehdotetaan 20 § 2 momentin mukaan, että sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa voidaan käyttää Puolustusvoimien ampuma-aseita ja kalustoa muuhun kuin ammuntojen järjestämiseen. Lisäksi todetaan, että koulutusta ei saa antaa Puolustusvoimien ampumatarvikkeilla ja räjähteillä. Perusteluissa mainitaan, että Puolustusvoimien ampuma-aseilla ei saisi ampua, ei edes paukkupatruunoilla. Tämän seikan voisi selkeyden vuoksi mainita myös säännöksessä, jotta ei jää epäselväksi saako Puolustusvoimien ampuma-aseissa ampua kuitenkin omilla tai Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ampumatarvikkeilla.

Sisäministeriö pitää ampuma-aselain valvonnan sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta tärkeänä, että sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus Puolustusvoimien ampuma-aseilla ja osallistujien henkilökohtaisilla ampuma-aseilla taikka Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ampuma-aseilla eriytetään säädöstaruilla. Muuten on olemassa suuri vaara, että eri omistajien ampuma-aseet menisivät harjoituksissa sekaisin ja ammunnanjohtajan vastuu harjoituksista ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle säädetty vastuu Puolustusvoimien ampuma-aseista olisi hyvin heikosti säädetty ja jättäisi heidän oikeudellisen asemansa vähintäänkin epäselväksi. Lisäksi ampuma-aselain säädösten valvominen muodostuisi mahdottomaksi kun koulutuksissa olisi ampuma-aseita, joihin soveltuisi erilaiset säädökset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Puolustusvoimien ampuma-aseet luovutettaisiin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle, joka vastaa niistä niiden palauttamiseen asti. Lisäksi ampuma-aselakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tällä tavoin Puolustusvoimien ulkopuolisen vastuulle luovutettuja ampuma-aseita ei koskisi ampuma-aselainsäädäntö lainkaan.

Näin ollen esimerkiksi ampuma-aseiden säilyttämistä tai edelleen luovuttamista koskevat säännökset eivät soveltuisi näihin yksittäisen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijän vastuulla oleviin ampuma-aseisiin. Laissa ei edes ehdoteta säädettäväksi mihin tarkoitukseen kyseiset ampuma-aseet luovutettaisiin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle ja kuinka pitkäksi ajaksi. Käytännössä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle voitaisiin antaa suurikin joukko ampuma-aseita määrittelemättömäksi ajaksi määrittelemättömään käyttöön ilman, että ampuma-aseita koskisi mitkään lainsäädännön pykälät.

Sisäministeriö pitää tällaista sääntelyä aseturvallisuuden ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta täysin mahdollisena. Poliisi ei välttämättä tiedä toiminnan piirissä olevia henkilöitä eikä sillä siten ole mahdollisuutta arvioida aseista vastaavien henkilöiden sopivuutta tehtäviinsä tai tosiasiallista mahdollisuutta vastata ampuma-aseiden asiallisesta säilyttämisestä. Puolustusvoimatkaan ei ilman erityistä syytä valvoisi aseita niiden ollessa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen yksittäisen työntekijän hallussa. Vaikka harjoituksissa ei käytettäisikään ammuksia, pelkkä aseiden katoaminen tai anastaminen voi aiheuttaa huomattavaa vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Työryhmämietinnössä ei edes säädetä, mikä taho Puolustusvoimissa olisi toimivaltainen tekemään päätöksen ampuma-aseiden luovuttamisesta ja millä perusteilla. Ehdotuksen mukaan kuka tahansa Puolustusvoimien henkilöstöön kuuluva voi luovuttaa aseet.

Ilman tarkempaa sääntelyä, sisäministeriö ei voi puoltaa ehdotettuja muutoksia ampuma-aselakiin.

Edellä mainitut huomiot soveltuvat myös siihen, että ehdotetun 22 c §:n mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi antaa sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta Puolustusvoimien ampuma-aseilla ja kalustolla myös ulkomailla.

Jo voimassaolevan lainsäädännön aikana huolimatta siitä, että Puolustusvaliokunnan mietinnössä (3/2006 vp) sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksella on tarkoitettu esimerkiksi suunnistus- ja karttajarjoituksia, niin mietinnön jaksosta 2.1 voidaan päätellä, että sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena on annettu laajasti monimuotoista koulutusta, joka on ollut sisällöltään puolustusvaliokunnan esimerkkiä merkittävästi laajalaisempaa. (ks. mietintö s. 10).

Muut huomiot

Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä Puolustusvoimien ohella Rajavartiolaitos henkilöiden sijoittamisesta vastaavaksi. Samoin tulisi lisätä, että Puolustusvoimien edun ohella on myös Rajavartiolaitoksen edun mukaista sijoittaa aktiivisia ja hyvin tehtävään soveltuvia vapaaehtoisia sodanajan joukkoihin (kolmas kappale).

Perusyksikköä suurempien joukkokokonaisuuksien koulutus, joukkojen operaatioihin valmentaminen ja taisteluammuntojen järjestäminen kuuluisivat myös jatkossa Puolustusvoimien ohella Rajavartiolaitokselle (10 kappale).

Rajavartiolaitoksen aseet mukaan lukien Rajavartiolaitoksen hallussa olevat Puolustusvoimien aseet, kalusto, ampumatarvikkeet ja räjähteet tulisi lisätä samoilla periaatteella kuin Puolustusvoimien (14, 15 ja 16 kappaleet).

Pääesikunnalle lausuntoja antaneet hallintoyksiköt ovat tuoneet esiin huolen, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (jäljempänä MPK) sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmä sisältää edelleen epäselvyyttä. Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on terminä edelleen hieman epäselvä, koska myös puolustusvoimat antaa tämäläyppistä koulutusta.

Sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävä ampumakoulutus ei ole mietinnössä esitetyn 20 §:n tekstistä täysin erotettavissa sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta, joka toteutetaan puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aseilla. Mietinnössä esitetyn 20 §:n 2 momentin tekstin mukaan puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aseita saa käyttää muuhun koulutukseen kuin ammuntojen järjestämiseen, tämä tarkoittaisi siis myös ase- ja ampumakoulutusta. Pääesikunta toivoo, että käsitteiden määrittely kävisi selväksi suoraan säännöksestä ja perusteluissa erot olisi kirjoitettu auki rinnakkain, jotta käsitteiden erosta ei olisi epäselvyyttä.

Lausuntoja antaneet hallintoyksiköt ja osastot ovat tuoneet esiin, että koulutuksen arvioimiseksi ja kehittämiseksi sekä koulutettavien osaamisen todentamiseksi ammuntojen tulisi kuulua ampumataidon nousujohteiseen kouluttamiseen.

Sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa on asetettu harjoitusjoukon koolle rajoitus yhden perusyksikön suuruudesta. Lausunnonantajat ovat nostaneet esiin huolen siitä, millä edellytyksillä useamman kurssin (perusyksikön koulutuksen) yhdistäminen yhteisessä viitekehyksessä olisi mahdollista. Esimerkiksi perustamisen toiminnallisuksien kouluttaminen ilman eri osapuolien yhdessä toimintaa ei ole tarkoituksenmukaista. Perustamisen kouluttamisessa tulee olla elementteinä perustamisorganisaatio, perustettava joukko, materiaalin hajauttaja sekä toimintaa johtava johtoporras. Olisi tärkeää mahdollistaa yhteisessä viitekehyksessä useamman kurssin harjoittelu tietyissä tapauksissa tai puolustusvoimien valvonnan alla.

Pääesikunnan näkemyksen mukaan sotilaallisen ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsitteiden välistä suhdetta olisi tarpeen, mikäli mahdollista, vielä tarkentaa jatkovalmistelussa, ja siten yksinkertaistaa sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen suunnittelua, toteutusta ja valvontaa.

Pääesikunta pitää hyvänä, että vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen järjestäminen rajoittuu puolustusvoimien käytössä oleviin alueisiin. Pääesikunta huomauttaa kuitenkin, että mietinnössä käytetään kahta eri termiä puolustusvoimien käytössä olevista alueista. Mietintöä lukiessa ei ole täysin selvää, onko käsitteiden eroavuus tarkoituksellista. Mietinnössä muutettavaksi esitettyyn 20 §:n 2 momenttiin ja uuteen 22 g §:ään sisältyy termi puolustusvoimien alue, kun taas 17 §:n 2 momentissa käytetään käsitettä puolustusvoimien käytössä oleva alue. Pääesikunta esittää käsitteiden käytön tarkentamista

jatkovalmistelussa ja sen selventämistä perusteluissa, mitä alueita säännöksellä voidaan kattaa. Puolustusvoimien omat ja pysyvässä käytössä olevat alueet ovat määrältään rajalliset ja niiden nykyinen käyttöaste on korkea. Huomioon on otettava myös alueelliset erot.

Pääesikunta esittää lisäksi merivoimallisen ulottuvuuden huomioon ottamista alueiden yhteydessä niin, että vapaaehtoista sotilaallista koulutusta voidaan antaa myös puolustusvoimien aluksilla ja tiloissa muutenkin. Puolustusvoimien alukset voivat tällöin olla muualla kuin puolustusvoimien satamassa.

Toisin kuin aseiden luovuttamista ja harjoituksen aikaista valvontaa koskeva menettely ja vastuut, aseiden palauttamisen menettely on jätetty vain maininnan varaan.

Aseiden palauttaminen puolustusvoimille voi aiheuttaa käytännön ongelmia. Suurin osa MPK:n harjoituksista järjestetään aikoina, jolloin asevarastot eivät pääsääntöisesti ole auki. Tilanne on toinen, kun järjestetään suuria, useamman kurssin tilaisuuksia, jolloin varastojen henkilökunta on paikalla. Tällaisia kurssikokonaisuuksia järjestetään kuitenkin vain muutaman kerran vuodessa, suurimman osan kurseista ollen huomattavasti pienempiä. Pienten kurssien yhteydessä varaston auki pitäminen aseiden palauttamiseksi on todennäköisesti liian kallista ja kuormittaa joka tapauksessa varastojen henkilökuntaa. Näin ollen sääntelyn tulee olla erityisen tarkka siltä osin, millä tavalla ja millä aikavälillä aseiden luovutuksen tulee tapahtua harjoituksen jälkeen. Pääesikunta esittää jatkovalmistelussa selvitettäväksi aseiden palauttamisen tarkempia menetelmiä ja koulutuksen päättymisen määrittelyn tarkemmin.

Poliisihallitus. Puolustusvoimien ampuma-aseiden luovuttaminen sellaisten henkilöiden haltuun, joiden taustoja ei ole selvitetty, ei tule olla mahdollista. Luovuttamista ei tule mahdollistaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle, ellei tätä ole turvaselvitetty. Sotilaskäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden, kuten sarjatuliaseiden, luovuttaminen turvallisuusselvittämättömien henkilöiden haltuun ja vastuulle on merkittävä riski yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Koska puolustusvoimien harjoitusalueet sijaitsevat eri paikassa kuin varuskunnat, kuljettaisiin ampuma-aseita siviilialueiden läpi. Kuljetusmatkat voisivat olla hyvin pitkiä. Olisi myös hyvin mahdollista, että aseita jouduttaisiin säilyttämään harjoitusalueiden ulkopuolella.

Ampuma-aselaissa säädetyn valvonnan lähtökohtana on, että valvontaviranomaisen on kyettävä selvittämään henkilön oikeus ampuma-aseen hallussapitoon. Ehdotetussa järjestyksessä valvontaviranomaisen olisi erittäin hankalaa selvittää, onko aseiden hallussapitäjä työsuhteessa Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen ja onko hänellä laillinen oikeus hänen

hallussaan olevien ampuma-aseiden hallussapitoon. Nämä seikat aiheuttaisivat merkittävän riskin yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Poliisihallitus katsoo, että puolustusvoimien ampuma-aseita ei tule luovuttaa kuljetettavaksi ja säilytettäväksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen henkilökunnalle. Vähintään säilyttämisestä ja kuljettamisesta sekä näiden valvonnasta tulee säätää laissa, jolloin valvojina tulee toimia sellaisten virkamiesten, joilla on voimankäyttöoikeus. Valtioneuvoston puolustuselonteosta antamassaan mietinnössä (PuVM 4/2017 vp, s.15) puolustusvaliokunta on pitänyt poissuljettuna ajatusta, että Puolustusvoimien aseistusta luovutettaisiin reserviläisten kotona säilytettäväksi.

Ehdotuksen mukaan tarkoitus olisi, että yksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijä vastaisi puolustusvoimien luovuttamien ampuma-aseiden valvonnasta viikonlopun kestävästä kurssin ajan. Poliisihallitus katsoo, että yhden yksittäisen henkilön ei ole mitenkään mahdollista keskeytyksettä valvoa komppanian, tykistön tulipatterin tai vastaavan yksikön aseistuksen käyttöä, säilyttämistä ja kuljettamista viikonlopun ajan. Viikonlopun kestävä yhden henkilön toimesta tapahtuva valvonta ei ole tehokasta siinäkään tapauksessa, että säilytyksen ja kuljetuksen valvonta rajattaisiin Poliisihallituksen edellä selostetun kannan mukaan vain voimankäyttöoikeudellisten virkamiesten tehtäväksi. Koulutus tapahtuu hajallaan ja valvojan on voitava pitää taukoja.

Aseiden luovutus tapahtuisi ehdotuksen mukaan henkilökohtaisesti virkavastuussa olevalle Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijälle. Ampuma-aseiden palauttaminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollista myös muulla tavoin kuin henkilökohtaisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että aseet voisivat olla ilman valvontaa ja toisaalta sitä, että mahdolliset puutteet havaittaisiin ja niitä selvitettäisiin vasta jälkikäteen. Poliisihallitus katsoo, ettei ole yleisen järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvan merkittävän riskin johdosta mahdollista, että aseiden palauttaminen tapahtuisi muulla tavoin kuin henkilökohtaisesti. Ampuma-aseiden jättäminen ilman valvontaa varastoon odottamaan puolustusvoimien noutoa ei tule olla mahdollista.

Turvallisuuskomitean sihteeristö. Sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta ei Turvallisuukskomitean sihteeristön käsityksen mukaan ole suoraan määritelty lainkaan. Pykälän sanamuodosta voi kuitenkin päätellä, että sillä tarkoitettaisiin sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävää ampumakoulutusta ja muuta koulutusta korkeintaan perusyksikön kokoiselle joukolle.

Pykäläehdotuksen perusteluissa on sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta esitetty lukuisia esimerkkejä ja tätä koulutusta on myös pyritty tarkemmin määrittelemään (s. 24 – 27). Perusteluissa on kuitenkin sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus määritelty myös yleisellä tasolla toteamalla sen tarkoittavan ”sotilaallista osaamista ja toimintakykyä

kehittävää koulutusta”. Epäselväksi kuitenkin jää, mitä eroa on sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella ja sotilaallisella koulutuksella, joka on tarkoitus jättää yksinomaan Puolustusvoimien hoidettavaksi. Olisi vaikea päätyä siihen, että sotilaallinen koulutus tarkoittaisi sekään mitään muuta kuin ”sotilaallista osaamista ja toimintakykyä kehittävää koulutusta”.

Koko esityksen yhtenä punaisena lankana on sotilaallisen koulutuksen jättäminen pelkäämään Puolustusvoimien hoidettavaksi siten, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen voisi antaa sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta. Ehdotetun lain ja sen perustelujen nojalla käsitteiden erottelukriteereiksi jäisivät lähinnä

- koulutettavan joukon koko,
- puolustusvoimien aseiden ja kaluston käyttötarkoitus ja
- puolustusvoimien ampumatarvikkeiden käytön kieltä sotilaallisia valmiuksia palvelevassa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämässä koulutuksessa.

Nykyisessä laissa sotilaallinen koulutus ja sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on määritelty. Kun määritelmiä koskeva 2 § ehdotetaan kumottavaksi – mikä sinänsä on loogista, koska laissa ei jatkossa enää säädettäisi sotilaallisesta koulutuksesta – määrittely jää tosiasiasaassa perustelujen varaan.

Toisaalta määritelmiä esitetään tosiasiasaassa myös muutettavaksi, koska nykyisessä sotilaallisen koulutuksen alaan kuuluu kaikki puolustusvoimien aseilla tapahtuva sotilaallisten taitojen kehittäminen ja vastaisuudessa taas puolustusvoimien aseiden käyttö muuhun kuin ammuntojen järjestämiseen olisi sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta. Tämän koulutuksen ala siis laajenisi. Sotilaallinen koulutus jätettäisiin siis yksinomaan puolustusvoimille mutta tosiasiasaassa sen alaa supistettaisiin siten, että Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena tuottaa osan tähän asti sotilaallisena koulutuksena pidetystä koulutuksesta.

Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsite on alun perin lakia säädettäessä lisätty lakiehdotukseen (HE 172/2006 vp) vasta lain eduskuntakäsittelyssä. Pohjana on ollut puolustusvaliokunnan mietintö (PuVM 3/2006 vp – HE 172/2006 vp). Mietinnössä (s. 10) on todettu sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella tarkoitettavan ”muuta MP-K:n ja eri järjestöjen organisoimaa vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta, jolla pyritään parantamaan sotilaallisia valmiuksia”. Esimerkkinä tällaisesta koulutuksesta mietinnössä mainitaan suunnistus- ja karttajarjoitukset. Tässä valossa sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on ehdotetussa muodossaan saamassa huomattavasti ”sotilaallisemman” sisällön kuin mitä puolustusvaliokunnan mietinnössä on aikanaan tarkoitettu.

Ongelmaksi jää rajanvedon hämäryys ja epäselvyys suhteessa toisaalta siihen, miten raja on tähän asti vedetty ja toisaalta suhteessa käsitteiden yleiskieliseen tulkintaan. Lukijalle ei tosiasiaa avaudu sotilaallisia valmiuksia palvelevan ja sotilaallisen koulutuksen välinen ero.

Olisikin perusteltua arvioida, tulisiko sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsitteestä kokonaan luopua ja rajanvedon puolustusvoimien yksinoikeutena annettavan koulutuksen ja myös Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle mahdollisen koulutuksen välillä tapahtua muilla kuin keinotekoisia käsite-erotteluja koskevilla kriteereillä. Haluttuun lopputulokseen päästäisiin myös siten, että säädettäisiin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen voivan kyllä antaa sotilaallista koulutusta, mutta koulutuksen olisi pysyttävä nyt ehdotettujen käytännön kriteerien rajoissa.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys esittää, että MPK pystyisi hyödyntämään Puolustusvoimien tilapäisiä koulutusalueita silloin, kun Puolustusvoimat ja MPK katsovat sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen pitämisen tarkoituksenmukaiseksi jossain muualla kuin Puolustusvoimien harjoitusalueella. Tällainen tarve voi tulla esimerkiksi vapaaehtoisen harjoituksen valmistavana koulutuksena tai niissä maakunnissa, joissa Puolustusvoimilla ei ole omia harjoitusalueita.

Maanpuolustuksen Tuki ry. Lakiteksti on lyhyt ja selkeä, mutta ei avaa käsiteltävää asiaa ilman perusteluihin perehtymistä. Olisiko syytä kuvata lakitekstissä tarkemmin sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sisältö ja määrittely?

Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on riittävän hyvin ja selkeästi määritelty esityksessä nimenomaan yksityiskohtaisissa perusteluissa. Määrittely mahdollistaa koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen suunnitelmallisella, nousujohteisella koulutustoiminnalla. Painopiste paikallisjoukoissa, mutta mahdollisuus suunnata koulusta myös operatiivisten ja alueellisten joukkojen vapaaehtoisessa koulutuksessa on perusteltua ja kannustaa reservissä olevaa henkilöstöä hakeutumaan vapaaehtoiseen koulutukseen.

Perusteluiden sivulla 25 on ristiriita sivulla 26 esitetyn määrittelyn kanssa:

S. 25. Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen kaikille yhteisellä koulutuksella koulutettaisiin osaamista, joka on tarpeen kaikille asevelvollisille. Kyse olisi kaikkia sotilaita koskevista sotilaan perustaidoista, joita ovat esimerkiksi perusampumataidon koulutus, suunnistuskoulutus, kaikille joukolle yhteisten välineiden käytön koulutus ja ensiapukoulutus. Myös taistelukoulutuksen perusteet, kuten toimiminen vartiomiehenä kuuluisivat kaikille yhteiseen koulutukseen.

S. 26. "Vaikka sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen painopiste on edellä mainitulla tavalla sijoitettujen ja sijoitukseen tähtäävien asevelvollisten harjoittelussa, mahdollistaa sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus myös varusmiespalvelusta käymättömien naisten ja miesten osallistumisen koulutukseen. Osa koulutuksesta edellyttäneekin aikaisempaa osaamista. Erityisesti naisille ja nuorille tarkoitettuihin varusmiespalvelukseen tutustumiseen tähtäävät kurssit järjestettäisiin perehdytyskursseina, joiden järjestämisestä säädettäisiin erikseen."

Tästä toteamme, että sanamuotoja ja ilmaisua kannattaa tarkentaa ettei määrittely aiheuta vääriä tulkintoja jatkossa.

Yksityiskohtaiset perustelut estävät osittain simulaattoreiden tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen nousujohtaisen koulutuksen vapaaehtoisessa sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa ainakin siltä osin, missä aseisiin liitettävien simulaattoreiden käyttö edellyttää harjoitusampumatarvikkeiden käyttöä.

Puolustusvoimien aseiden ja kaluston käytön rajoittaminen yksinomaan Puolustusvoimien alueille (so. varuskunnat ja harjoitusalueet) tuntuu turhan rajoittavalta määrittelyltä ja voitaneen kysyä, miten se lisää kaluston käytön turvallisuutta. Varusmies- ja reserviläiskoulutuksessa koulutettavat käyttävät harjoituksissa myös muita kuin Puolustusvoimien alueita. Esimerkiksi tiedustelu- ja sissiharjoitusten järjestäminen pelkästään Puolustusvoimien alueilla ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista. Ks. sivu 26. Puolustusvoimien ampuma-aseita voitaisiin antaa ainoastaan Puolustusvoimien alueilla järjestettäviä kursseja varten. Säännös oli tarpeellinen ampuma-asemateriaalin luonteen vuoksi.

Sivulla 27 perusteluissa esitetty aseiden luovuttaminen MPK:n henkilön vastuulle on teoreettinen tarkastelu, eikä sitä ole kovin helppoa toteuttaa käytännössä. Velvoite olla paikalla koko ajan valvomassa aseiden käsittelyä ja käyttöä on myös teoriaa, eikä ole oikeasti käytännössä mahdollista. Vrt. varusmieskoulutus ja asevelvollisten koulutustapahtumat sota- ja taisteluharjoituksissa. Tämäkin teoreettinen määräys on kirjoitettu vain lain yksityiskohtaisiin perusteluihin, ei itse lakiin ja saattaisi näin aiheuttaa vaikeita lainopillisia tulkintoja mahdollisen asiaa koskevan tapahtuman yhteydessä.

Reserviläisen kannalta jonkinlainen riski on se, että osa vapaaehtoisista (eli ei sijoitetut) ei jatkossa enää pääse ampumaan. Tällöin reserviläisellä tulee olla oma ase ja toisen lain kautta (valmisteilla oleva Ampuma-aselaki) tarkoin määrätty oikeus harrastaa sotilaallisia ammuntoja. On epätodennäköistä, että Puolustusvoimat kutsuu kertaus-/vapaaehtoiseihin harjoituksiin reserviläisiä, joilla ei ole sijoitusta.

Reserviläisliitto ry pitää hyvänä, että MPK:n sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta kehitetään paremmin Puolustusvoimien tarpeita palvelevaksi ja, että sen avulla

rakennetaan reserviläisille nousujohteisia ja tehtäväkohteisia koulutuskokonaisuuksia, joiden kautta reserviläinen voi saada sijoituksen Puolustusvoimien sodan ajan joukoissa. SOTVA-koulutusta kehitettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että sitä kyetään jatkossakin järjestämään myös niissä maakunnissa, joissa ei ole varuskuntaa ja/tai Puolustusvoimien harjoitusalueita.

Lisäksi esitämme, että SOTVA-koulutuksessa olisi mahdollista ampua Puolustusvoimien aseilla. Edelleen esitämme, että näissä koulutustapahtumissa Puolustusvoimien aseet voidaan luovuttaa MPK:n henkilöstön lisäksi myös MPK:n auktorisoiduille ampumakouluttajille. Esitämme myös, että aseiden valvontavastuuta voidaan koulutustapahtuman aikana siirtää henkilöltä toiselle MPK:n omilla päätöksillä.

Esitämme myös, että SOTVA- ja VARTU -koulutuksesta voidaan jatkossakin muodostaa esim. viikonlopun kestäviä koulutuskokonaisuuksia, joissa on yhteinen harjoitusviitekehys.

Suomen Ampumaurheiluliiton käsityksen mukaan sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen järjestäminen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimesta on määritelty riittävällä tarkkuudella. Perusyksikkö-rajaus mahdollistaa eri puolustushaarojen ja aselajien joukkojen sotilastaitojen opettamisen hyvinkin laaja-alaisesti. Myös 18 vuoden ikä vaikuttaa perustellulta, kun kyse on jo sotilaskoulutuksesta.

Suomen Ampumaurheiluliitto esittää muutettavaksi harjoitusalueen määritelmää (2 momentti) siten, että se oli seuraava: "... Puolustusvoimien ampuma-aseiden käsittelyn tulee tapahtua Puolustusvoimien määrittämällä alueilla."

Naisten Valmiusliitto ry pitää tärkeänä, että uudistuksen yhteydessä säilytetään yksilön joustavat mahdollisuudet edetä vapaaehtoisena toimijana urapolulla varautumis- ja turvallisuuskoulutuksesta sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen, aina sotilaalliseen koulutukseen asti.

Suomen Reserviupseeriliitto ry. Lainkohdan perusteluissa on useita konkreettisempia esimerkkejä sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta. Esimerkeillä on mahdollonta kuvata kaikkea toimintaa, joka sisältyy sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen, joten perustelujen listaus on vain suuntaa antava. Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrittely on kirjattu riittävän selkeästi.

Esitettyssä mallissa sotilaallista valmiutta palveleva (SOTVA) koulutus jäisi MPK:n vastuulle. RUL korostaa, että tämä koulutus on äärimmäisen tärkeää, koska se on sijoittamattomalle reserville ainoa mahdollisuus saada sotilaallisten valmiuksien ylläpitoa tukevaa koulutusta Puolustusvoimien ulkopuolella. SOTVA-koulutus toimii myös osana reserviläisen polkua,

joka johtaa sijoitukseen. Tällä koulutuksella on keskeinen rooli suuren reservin osaamisen, motivaation ja maanpuolustustahdon ylläpidossa sekä kehittämisessä.

On tärkeää varmistaa, että Puolustusvoimien sotilaalliseen koulutukseen sitoutuneita reserviläisiä voidaan käyttää myös SOTVA-koulutuksessa kouluttajina. Yksi keino tähän on järjestää kotiseutuharjoituksen tyyppisiä, monipuolisia harjoituskokonaisuuksia, joissa samanaikaisesti samalla paikkakunnalla järjestetään sotilaallista, SOTVA- ja varautumis- sekä turvallisuuskoulutusta rinnakkain.

Mielestämme Puolustusvoimien aseiden ja ampumatarvikkeiden käytön tulisi olla mahdollista myös MPK:n antamassa koulutuksessa silloin, kun se on koulutuksen sisällön kannalta perusteltua.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkiseksi hallintotehtäväksi tulisi määritellä myös turvallisuus- ja varautumiskoulutus. Tämä mahdollistaisi parhaiten muun kuin sotilaskoulutuksen tai sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen tarjoamisen kaikille yli 16 -vuotiaille Suomen kansalaisille, mukaan lukien varusmiespalvelusta suorittamattomat naiset sekä puolustusvoimien sodan ajan tehtävistä vapautuneet reserviläiset. Asialla on näin ollen myös merkittävä tasa-arvoaikutus.

Varusmiesliitto ry pitää lakia oikeasuuntaisena ja haluamme tukea MPK:n toimintaa parantavaa lainsäädäntöä. Varusmiesliiton näkökulmasta kyseessä oleva kohta on määritelty ja perusteltu mietinnössä riittävän hyvin.

Suomen Metsästäjäliitto pitää ehdotuksen tavoitteita hyvinä, joskin niiden toteutumiseen liittyy riskejä myöhemmin tehtävän alemman tason säätelyn ja kansallisen aselakisäätelyn puitteissa.

MPK:n roolin selkiytyminen toteutuu ehdotuksessa tavoitteen mukaisesti. Myös vakaa talous on toiminnalle erittäin tärkeää ja esitys toimintamäärärahasta olisi tarpeellinen lisä esitykseen. Maininta resursseista on tervetullut uudistus.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry (MPKL) katsoo, että määritelmä on erittäin laaja ja antaa siten hyvät mahdollisuudet kehittää monipuolista koulutusta.

MPKL:n näkee huolestuttavana, että perusteluissa on painotettu MPK:n yksinoikeutta näin laajasti määriteltyyn toimintaan. Mietinnössä kuvatus perusteella muiden toimijoiden on mahdotonta tunnistaa selkeästi mikä on sallittua ja mikä kiellettyä toimintaa. Lähes kaikessa vapaaehtoisessa maanpuolustustoiminnassa tulisi aina olla mukana myös oppimisen tarkoitus.

Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry. Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrittelyyn tulisi lisätä koulutus, jota annetaan sitoutuneille henkilöille valmentamaan tunnistettuun viranomaistoimintaa tukevaan tehtävään häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tällainen tehtävä on esimerkiksi sotilaskotitoiminta, jossa sotilaskotijärjestö on puolustusvoimien kanssa yhteisellä sopimuksella sitoutunut myös poikkeusoloissa sotilaskotitoiminnan hoitamiseen.

Tämän tyyppisen koulutuksen antaminen tulisi olla Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen lakisääteinen tehtävä ja koulutettaville maksutonta.

Reserviläisurheiluliitto ry. Tulevassa lainsäädännössä on turvattava, että aseita voidaan käyttää harjoituksissa. Harjoituksissa, joissa koulutetaan systemaattisesti ja turvallisesti aseiden käsittelyä, on voitava suorittaa ammunta. Osallistujien on myös tärkeää nähdä, miten laukaukset osuvat. Muuten ammuntakoulutus voi olla turhuttavaa. On syytä arvioida, miten tämä toteutetaan. Myös paukkupatruunat ovat yksi vaihtoehto. MPK ei saisi menettää mahdollisuuksia järjestää ainakin kevytasekurseja.

Esityksen mukaan aseiden ja ampumatarvikkeiden käyttö tulisi rajatuksi vain puolustusvoimille kuuluvaksi. Tämän vuoksi on tarpeen ja suorastaan välttämätöntä se, että reserviläisille on turvattava laissa selkeät mahdollisuudet saada hankinta- ja hallussapitoluvat reserviläisten itse omistamille suuren lipaskapasiteetin aseille. Kun puolustusvoimien aseilla ei voi ampua, muodostuu omien reserviläisaseiden hallussapito hyvin kriittiseksi reserviläisten laajan ampumataidon ylläpidossa. Tämä on entistäkin ratkaisevampaa maanpuolustuskyvyn turvaamisessa. Yleisen asevelvollisuuden periaatetta ei olla nyt eikä ilmeisesti jatkossakaan muuttamassa, joten reservin harjoitusten toteuttaminen järjestöissä pitää olla mahdollista.

Suomen Punainen Risti pitää tervetulleena, että laissa tulitisiin tulevaisuudessa tarkemmin määrittelemään mitä tarkoitetaan ”sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella”. Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että koulutukset ja niissä tapahtuva sodankäyntimenetelmiä ja/tai -taktiikoita koskeva opetus vastaa sodan oikeussääntöjä (humanitaarista oikeutta). Tästä syystä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan valvonta tulee olla asianmukaisesti järjestetty (kts. vastauksemme kysymykseen 4).

Suomen Punaisen Ristin ymmärryksen mukaan 20 S:n yksityiskohtaiset perustelut eivät huomioi sitä, että vaikka Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan teksti mahdollistaa alle 18-vuotiaiden vapaaehtoisen värväämisen asevoimiin tietyin rajoituksin, Suomi on omalta osaltaan tehnyt sopimuksen 3(2) artiklan mukaisen ”sitovan selityksen”, että ”sen kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä vaadittava

vähimmäisikä” on 18. Tämän sitovan selityksen myötä Suomi ei enää voisi vapaaehtoisesti värvätä asevoimiin alle 18-vuotiaita missään tapauksessa, vaikka muuttaisimme asevelvollisuuslakiamme taikka muuta kansallista lainsäädäntöämme. Suomen Punainen Risti esittää, että tämä tulisi tarkistaa ulkoministeriöstä ja tarvittaessa hieman muokata edellä siteerattua kohtaa.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Vaikka sotilaallisia valmiuksia tukevan koulutuksen yleismäärittelyyn jää vielä parantamisen varaa, mietinnön perusteluosassa mahdollisia koulutuskokonaisuuksia ja koulutussisältöjä käydään kattavasti ja esimerkein läpi. Koulutuksen yleis- ja tehtäväkohtaiset tavoitteet on hyvin määritelty. Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja eettinen toimintakykykoulutus koulutuksen osana, koulutuskaarien nousujohteisuus, kuten myös se, että koulutus tukee Puolustusvoimien sotilaallista jatkokoulutusta ovat erittäin kannatettavia. Olisikin erittäin toivottavaa, että määrittelyä myös pykälätekstiin saataisiin vastaavasti tarkennettua yllä olevaa vastaavaksi.

Sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta olisi mietinnön mukaan mahdollista käyttää myös varusmiespalvelusta käymättömien naisten ja miesten osallistumisen koulutukseen. SPEK pitää tätä erinomaisena mahdollisuutena erityisesti naisten osallistamiseksi paremmin vapaaehtoiseen maanpuolustukseen.

MPK:n julkisoikeudellisen tehtävän määrittely erityisesti sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen järjestämiseen antaa MPK:lle mahdollisuuden hyödyntää erityisosaamistaan vapaaehtoisen turvallisuustoiminnan kentällä sekä panostaa koulutuksen kehittämiseen vastaamaan hyvin vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja sen toimijoiden tarpeisiin.

Aseistakieltäytyjäliitto ry. ”Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen” sisältöä ei ole määritetty itse lakitekstissä lainkaan. Käsitettä ”sotilaallinen koulutus” taas ei ole määritetty edes lakiesityksen perusteluissa. Raja MPK:n vapaaehtoisen yhdistystoiminnan (”palveleva koulutus”) ja armeijan puitteissa toteutettavan varsinaisen julkisen toiminnan (sotilaskoulutus) välillä jää edelleen epäselväksi. Näin ei kuitenkaan saisi olla, erityisesti kun on kyseessä toiminta, jossa on kysymys sodankäynnin harjoittelemisesta. Aseistakieltäytyjäliitto näkee, että lakiesitys tulee palauttaa uudelleen valmisteltavaksi.

Puolustusvoimien aseiden luovuttaminen ilman valvontaa puolustusvoimien ulkopuolisen organisaation käyttöön ei ole hyväksyttävää.

Suomen Rauhanliitto - Finlands Fredsförbund. Yhdymme oikeusministeriön lausunnossaan esittämään kantaan, että jatkovalmistelussa esitykseen sisältyvä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen käsite, mikäli koko valmistelu ei mene kokonaan uudelleenvalmisteluun, tulee vähintäänkin pyrkiä määrittelemään ”selkeämmin ja itsenäisemmin ja tavalla joka myös selvästi täyttää kaikki valtiosäännöstä nousevat vaatimukset”.

Rauhanliiton mielestä esityksessä jää epäselväksi määrittely sekä se, että kyseessä on heikennys nykyisestä. Itse säännökseen tai lakiin ylipäätään ei sisälly sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmää. Liitto, kuten jäsenjärjestömme Aseistakieltäytyjäliitto omassa lausunnossaan, toteaa myös, että käsitettä ”sotilaallinen koulutus” ei ole määritetty edes esityksen perusteluissa ja, että raja MPK:n vapaaehtoisen yhdistystoiminnan (”palveleva koulutus”) ja armeijan puitteissa toteutettavan varsinaisen julkisen toiminnan välillä (sotilaskoulutus) jää kokonaisuudessaan liian epäselväksi.

Yhdymme kantaan, että nämä jo ovat sen verran isoja asioita, että lakiesitys tulisi palauttaa kokonaan uudelleen valmisteltavaksi.

Suomen Sadankomitea ry. Sotilaallisia valmiuksia ylläpitävän koulutuksen tavoitteita ja sisältöä esitetään laajennettavaksi merkittävästi nykytilaan verrattuna.

Perusteluissa ei täsmällisemmin määritellä, millä tavalla operatiivisten ja alueellisten joukkojen koulutustarpeita voidaan tukea. Sen osalta todetaan vain, että henkilöiden sodanaikainen sijoittaminen on edelleenkin puolustusvoimien tehtävä, mikä ei kuitenkaan millään tavoin määrittele tässä yhteydessä relevanttia koulutuksen sisältöä.

Koulutuksen laajentamisen tarpeellisuus operatiivisten ja alueellisten joukkojen koulutustarpeita vastaavaksi on kyseenalaista siksi, että vain pienellä osalla, noin 2000 henkilöä, vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osallistuvista on sodanaikainen sijoitus.

Demokraattisen yhteiskunnan yksi keskeinen periaate on sotilaallisen koulutuksen antajien sekä koulutuksen sisällön selkeä rajaaminen. Lähtökohtaisesti sotilaallista koulutusta tulisi antaa vain puolustusvoimissa ja sen henkilökunnan toimesta. Mikäli koulutuksen antajia halutaan laajentaa, laajentaminen on tehtävä perustuslain 124 §:n mukaisesti. Samoin on selkeästi määriteltävä, millaista sotilaallista koulutusta puolustusvoimien ulkopuolella voidaan antaa. Tältä osin lakiesitys on liian epämääräinen ja eduskunnan lakiruuhan huomioon ottaen on kyseenalaista, kuinka merkittävästi täsmennystä kyettäisiin eduskuntakäsittelyn aikana tekemään.

Aseiden käytön valvonta jäisi koulutuksen aikana MPK:n vastuulle. Tältä osin on perusteltua kysyä, millä tavoin esityksen 3 §:ssä määritelty viranomaisten valvonta toteutuu.

Yksityishenkilö 1. Näen kuitenkin jaon sotilaalliseen ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen ongelmallisena. Jos sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus on esimerkiksi asutuskeskustaistelun opettelua, ei se käytännössä eroa sotilaallisesta koulutuksesta mitenkään. Jos ainoa jako tehdään sillä, että ei käytetä paukkupatruunoita tai savuja, on jako huono. Paukkupatruunat ja savut ovat merkittävä motivaationlisä ja oleellinen osa sotilaana toimimista. Niiden puuttuminen vähentää oleellisesti kiinnostusta MPK:n koulutuksiin.

3.2.9 22 a §. Perehdytyskurssien sisältö

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä. Esitys on hyvä. On entistä tärkeämpää, että nuoret perehdytetään hyvissä ajoin mm. tulevaan varusmiespalvelukseen, jotta palvelusajan voisi käyttää mahdollisimman tehokkaasti ja keskeyttäneiden määrä putoaisi.

Sininen eduskuntaryhmä. Tavoite nuorten perehdyttämisestä maanpuolustukseen ja erityisesti varusmiespalvelukseen on sinänsä kannatettava. Herää kuitenkin kysymys, kuinka tarpeellisia tai kustannustehokkaita tällaiset kurssit ovat. Tarve molempia sukupuolia koskettavasta nuorten parissa annettavasta maanpuolustustiedosta on tunnistettu. Nähdäksemme suuremmat massat tavoitettava koulutus tulisi kuitenkin antaa osana toisen asteen koulutusta, jolloin pystyttäisiin saavuttamaan suurempia määriä nuoria ja aidosti lisäämään tietoisuutta maanpuolustuksesta nuorten parissa. Kurssi voisi siten olla ehdotettua teoreettisempi. Kurssien tulisi olla sisällöltään linjassa alueellisten ja valtakunnallisten maanpuolustuskurssien kanssa.

Esityksestä jää epäselväksi myös se, mikä olisi perehdytyskoulutuksen suhde varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen. Tulisiko viimeksi mainittu vähenemään esityksen myötä? Huolta herättää se, jääkö naisten asema vapaaehtoisen maanpuolustuksen kentässä heikommaksi nykytilaan nähden, sillä he osallistuvat pääosin varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen. Kokonaispuolustuksen näkökulmasta kaiken ikäisten naisten maanpuolustuskyvyn ja – tahdon ylläpito ja edelleen kehittäminen tulisivat olla tämänkin esityksen lähtökohtina.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Perusteluissa todetaan myös, että 16 vuotta täyttäneillä asevelvollisilla nuorilla miehillä ja vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamista pohtivilla naisilla olisi perehdytyskurseilla mahdollisuus saada käytännön kokemusta siitä, millaista varusmiespalveluksen suorittaminen olisi. Kun tämä on yksi perehdytyskurssien keskeisimmistä tavoitteista ja edellä oleva kurssikuvaus huomioon ottaen, on SDP:n mielestä harhaanjohtavaa sanoa, että kurssien sisältö eroaa merkittävästi niistä kurseista, joille vain täysi-ikäiset voivat osallistua.

On käynyt ilmi, että voimassa olevan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) vastaisesti alaikäisiä on osallistunut Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämille sotilaallisia valmiuksia palveleville kurseille, vaikka laissa 18 vuoden alaikäraja on ehdoton. Kurssien sotilaallisesta luonteesta ja valmiuskouluttamisesta on kertonut muun muassa se, että täysi-ikäisille näiltä kursseilta myönnetään rinnasteisia kertausharjoitusvuorokausia. Tämä tarkoittaa sitä, että Puolustusvoimat on pitänyt kursseilla opittua sotilaallisina taitoina.

Nyt esitetty lainsäädäntö asettaisi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen uudeksi julkiseksi hallintotehtäväksi tällaisten kurssien järjestämisen. SDP ei tue esitystä tältä osin. Tärkeänä

perusteluna on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen lisäpöytäkirja koskien lasten osallistumista aseellisiin konflikteihin. Suomi ratifioi kyseisen lisäpöytäkirjan vuonna 2002. Pöytäkirja määrää, että pakollisen asevoimiin värväyksen ja vihollisuuksiin osallistumisen vähimmäisikä on 18 vuotta. Se ei kiellä alle 18-vuotiaan vapaaehtoista asepalvelusta, mutta Suomessa lainsäädäntö noudattaa UNICEFin suositusta, eikä asepalvelusta voi suorittaa vapaaehtoisestikaan alle 18-vuotiaana. Sosialidemokraatit pitävät huolestuttavana, että tämä lapsisotilas-sopimuksen henki ei nykyiselläänkään ole ulottunut vapaaehtoiseen maanpuolustukseen asti, vaan sotilaallisia taitoja harjoittavia kursseja on järjestetty ja markkinoitu myös alaikäisille. Saatikka, että tälle luotaisiin nyt lainsäädännön tasoinen oikeutus. Ikärajavälvoitetta ei voi kiertää sillä, että huoltajien suostumuksella näillä kursseilla alaikäisille lapsille luodaan sotilaallisia valmiuksia.

Lapsilla ja nuorilla on muun muassa koulujen ja järjestöjen kautta mahdollisuus tutustua monien eri viranomaisten toimintaan, kuten Puolustusvoimat, Poliisi, pelastuslaitos ja rajavartiolaitos. Tällaiset molemminpuoliset tutustumiset ovat luonteva kanava kertoa lapsille ja nuorille, miten suomalaiset viranomaiset toimivat, eikä niissä ole kyse minkäänlaisesta koulutustoiminnasta. Myös maanpuolustuksen osalta toiminnan luonteen tulee olla tutustumista, ei lasten ja nuorten militarisoimista opettamalla heille sotilaallisia valmiuksia.

Perehdytyskurssit olisivat avoimia myös alaikäisille tytöille sekä täysikäisille naisille, ja niillä toivotaankin olevan myönteisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Mietinnön perusteluteksti on kuitenkin hyvin kummallinen ja herättää kysymyksen, millainen kuva tekstin laatijoilla on naisten toimeentulosta ja taloudellisesta itsemääräämisoikeudesta: Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen perehdytyskoulutusta ehdotetaan yhdistyksen uudeksi julkisoikeudelliseksi tehtäväksi. Koska koulutuksen tukemiseksi voisi käyttää valtionapua, osallistumismaksuja voitaisiin alentaa ja sitä kautta lisätä naisten osallistumismahdollisuuksia.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Eduskuntaryhmä pitää ongelmallisena sitä, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen perehdytyskurssien pääkohderyhmänä olisivat alaikäiset nuoret. Lisäksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä 16 vuotta täyttäneille järjestettävien perehdyttämiskurssien sisältö työryhmän esittämällä tavalla on hyvin lähellä varusmiesten alokasajan koulutussisältöjä. Kurseilla käytetään puolustusvoimien vaatetusta, ollaan sotilasalueilla ja kasarmiolosuhteissa, ne sisältävät erilaisia varusmiespalveluksen toimintaa kuvaavia harjoitteita ja niillä käytetään esimerkiksi harjoitustelamiinoja. Lisäksi näillä kursseilla jopa ampumarajoittelu, puolustusvoimien henkilöstön valvomatta, olisi mahdollista. Tämä on ristiriidassa Suomea sitovan lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan kanssa, joka kieltää käyttämästä alle 18-vuotiaita sotilastehtävissä. Tämän on (kuten myös työryhmän mietinnössä mainitaan) tulkittu estävän myös vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen antamisen alle 18-vuotiaille.

Varusmiesten alokasajan koulutus tähtää nimenomaan sotilaallisten valmiuksien parantamiseen. Kun perehdyttämiskoulutuksen sisältö näyttää mietinnön valossa olevan lähes sama, kokee kurssille osallistunut lapsi todennäköisesti olleensa sotilaskoulutuksessa mukana.

Vihreä eduskuntaryhmä. Lakiehdotuksella lisättäisiin MPK:n julkiseksi hallintotehtäväksi perehdytyskoulutukset, mikä on parannus nykytilaan. Lain perustelutekstin mukaan niiden pääasiallinen kohderyhmä olisivat 16-18-vuotiaat nuoret. Täysi-ikäisten naisten osallistumisen edistäminen varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen tuntuu lakiesityksessä unohtuneen täysin, ja se tulisi huomioida uudistuksessa vähintään yhtä vahvasti kuin nuorten perehdytyskoulutus.

Oikeuskanslerinvirasto. Jos 16-vuotias kurssilainen puetaan maastopukuun ja majoitetaan muiden saman ikäisten kanssa Puolustusvoimien kasarmille, jossa opetetaan sisäpalvelua ja sulkeisjärjestystä, esitellään puolustusvoimien kalustoa ja käytetään harjoitustelamiinoja ja lopuksi viedään ampuma-radalle kokeilemaan ampumista, niin tällainen toiminta muistuttaa erehdyttävän paljon sitä koulutusta, jota Suomessa ja muuallakin on perinteisesti annettu Puolustusvoimien varusmiesalokkaille ja jonka pitkän tähtäimen tavoitteena on tuottaa taistelukelpoisia sotajoukkoja. Kun 16-vuotias lapsi kotiutuu tällaista ohjelmaa sisältävältä viikonloppu- tai kesäleiriltä, hän kokee todennäköisesti saaneensa eräänlaista sotilaan peruskoulutusta. Voidaan kysyä, onko tällainen koulutus sopuoinnussa lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan tausta-ajatusten kanssa.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen lisäpöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (SopS 31/2002) sisältää kiellon käyttää alle 18-vuotiaita sotilastehtävissä. Vaikka lisäpöytäkirjassa kielletään ainoastaan alle 18-vuotiaiden käyttäminen suoranaisiin vihollisuuksiin (1 artikla) ja asetetaan rajoituksia alle 18-vuotiaiden värväämiselle asevoimiin (2 ja 3 artikla), sen on tulkittu myös estävän vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen antamisen alle 18-vuotiaille. Näin on myös todettu esitysluonnoksen 20 §:ää eli sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta koskevien yksityiskohtaisten perustelujen osalta. Tarkoituksenmukaisempaa olisi viitata puheena olevaan kansainväliseen sopimukseen tämän säännöksen (22 a §) yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Kun otetaan huomioon edellä mainittu lasten oikeuksien sopimus ja sen sisältö sekä se, että kyseessä on Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle säädettäväksi ehdotettava uusi julkinen hallintotehtävä, olisi mielestäni perusteltua, että esitetystä perehdytyskurseja koskevasta säännöksestä nimenomaisesti ilmenisi, ettei koulutus saa sisältää ampuma-asein – riippumatta siis siitä, kenen hallussa ne ovat –, ammuksin tai räjähtein tapahtuvaa tai niiden käyttöön perehdyttävää sotilaskoulutusta tai sotilaallista valmiuksia palvelevaa

koulutusta tai sotilaallisten voimakeinojen koulutusta. Tämä laintasoinen kieltäminen olisi nähdäkseen omiaan välttämään mahdollisia väärinkäsityksiä koulutuksen sisällöstä. On ehdottoman tärkeää korostaa, ettei ehdotettua perehdytyskoulutusta, jonka pääkohderyhmä on perustelujen mukaan alaikäiset nuoret – eli lapset – järjestetä valmiuksien antamiseksi sodassa tai muissa aseellisissa selkkauksissa toimimista varten. Niin ikään pidän tärkeänä, että lasten kanssa toimivien henkilöiden soveltuvuus tehtävänsä selvitetään riittävällä tavalla.

Edellä todetun perusteella suhtaudun kielteisesti myös siihen, että perehdyttämiskoulutusta annettaisiin lapsille oikeita aseita tai räjähteitä vastaavilla tai niitä muistuttavilla harjoitusvälineillä, kuten esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainituin tavoin harjoitustelamiinoilla.

Oikeusministeriö pitää esityksen valtiosääntöisen arvioinnin kannalta keskeisenä kysymystä perehdytyksen luonteesta ja tähän kiinnittyvää kysymystä ylipäätään alaikäisten osallistumisen hyväksyttävyydestä ennen kaikkea suhteessa Suomen kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin. Näin siksi, että kuten esityksessäkin todetaan, voidaan alle 18 vuotiaiden osallistumista ehdotuksen 20 §:ssä säädettyyn sotilaallisiin valmiuksiin palvelevaan koulutukseen pitää ongelmallisena Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta. Tästä johtuen perehdytyksen sisältö tulee kyetä laissa määrittelemään tavalla, joka selkeästi osoittaa perehdytykseen liittyvän toiminnan erottuvan sotilaallisiin valmiuksiin palvelevasta koulutuksesta.

Itse ehdotettavaan säännökseen ei esityksessä muodossa sisälly selkeää perehdytyksen määritelmää, mutta perehdytyksen sisältöä on kuvattu laajemmin esityksen perusteluissa (s.27–28). Oikeusministeriö katsoo, että säännöksessä säädettyä esitetyn ja perusteluissa esitetyn kuvauksen perusteella voidaan 22 a §:n mukaisen perehdytyksen ja 20 §:n sotilaallisiin valmiuksiin pitää jossain määrin epäselvinä. Jatkovalmistelussa tulee oikeusministeriön näkemyksen mukaan merkittävästi selventää perehdytyksen sisällölle asettuvia oikeudellisia rajoitteita ja varmistua siitä, ettei koulutus muodostu materiaalisesti sellaiseksi, että se voitaisiin katsoa 20 §:n mukaiseksi koulutukseksi, jonka antamista alle 18 vuotiaille ei esityksessäkään ole pidetty hyväksyttävänä.

Esityksen 20 §:ssä säädettyä ehdotettavan rajan asettumista on esityksessä perusteltu ennen kaikkea niillä näkökohdilla, jotka on voimassa olevan lain esitöissä kiinnitetty nyt kumottavaksi esitetyn sotilaalliselle koulutukselle asetetun ikärajan perusteluihin. Voimassa olevan lain perusteluissa valittu 18 vuoden ikäraja sidottiin asevelvollisuuslaissa säädettyyn asevelvollisuuden alaikärajaan (HE 172/2006 vp, s. 31). Ikärajaa perusteltiin myös Suomea sitovan lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (SopS 31/2002) sisältämällä kiellä käyttäen alle 18-vuotiaita sotilastehtävissä. Vaikka kyseisessä lisäpöytäkirjassa kielletään valtiolisilta

toimijoilta suoraan ainoastaan alle 18-vuotiaiden käyttäminen suoranaisiin vihollisuuksiin (1 artikla) ja asetetaan rajoituksia alle 18-vuotiaiden värväämiselle asevoimiin (2 ja 3 artikla), sen on tulkittu myös estävän vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen antamisen alle 18-vuotiaille.

Nyt käsillä olevassa esityksessä on katsottu, että koska sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen esitetty sisältö lähestyy voimassa olevan lain sotilaallisen koulutuksen sisältöä, on 18-vuoden ikärajaa koskevan vaatimuksen pitäminen voimassa näin ollen perusteltua. Jotta perehdytyksen osalta alemmaa ikärajaa voidaan pitää perusteltuna, tulee tämä toiminta kyetä velvoittavien säännösten tasolla sääntelemään tavalla joka erottaa sen selvästi lain 20 §:n mukaisesta koulutuksesta.

Edellä esiteltyjen lisäpöytäkirjan artikloiden ohella oikeusministeriö kiinnittää huomioita myös lapsen oikeuksien yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 4 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan valtion asevoimista erillisten aseistautuneiden ryhmien ei tulisi missään olosuhteissa värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä tai käyttää heitä vihollisuuksien aikana. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistauduttaisiin ehdotetun sääntelyn suhteesta myös kyseiseen 4 artiklaan.

Sisäministeriö ei ota sinällään kantaa perehdytyskursien sisältöön, mutta kiinnittää huomiota siihen, että perehdytyskursilla ehdotetaan järjestettäväksi myös mahdollisuus kokeilla ammuntaa, myös lapsille. Ehdotetusta sääntelystä ei käy ilmi, tarkistetaanko osallistuvien lapsien taustaa mitenkään. Huoltajien kirjallinen suostumuskin on aika helppo väärentää. Ottaen huomioon muun muassa kouluampumistapaukset, on tällainen sääntely arveluttavaa. Lisäksi kiinnitetään huomiota Lapsen oikeuksien yleissopimukseen ja lapsisotilaiden kouluttamista koskevaan kansainväliseen sääntelyyn.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Suomi on lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59 ja 60/1991) ja sen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan (SopS 30 ja 31/2002) osapuoli. Yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä (1 artikla). Yleissopimuksessa (38 artikla) määrätään lasten suojelemisesta aseellisilta selkkauksilta ja siinä määrätään muun ohella varsinaisesta aseellisiin selkkauksiin osallistumisen ikärajusta ja/sekä asevoimiin värväyksen ikärajusta.

Varsinaisen pöytäkirjan määräyksillä korotetaan asevoimiin värvättävien ja vihollisuuksiin osallistuvien henkilöiden vähimmäisikä (18 vuoteen) ja myös muun ohella määrätään nostamaan asevoimiin vapaaehtoisesti värvättävien vähimmäisikä sekä tallettamaan sovellettavaa ikää koskeva sitova ilmoitus (3 artikla). Suomi on ilmoittanut, että se vaatii kaikilta kansallisiin asevoimiin värvättäviltä henkilöiltä 18 vuoden vähimmäisikä ja että vähimmäisikä koskee sekä miesten asevelvollisuutta että naisten vapaaehtoista asepalvelusta.

Ulkoministeriö huomauttaa, että mietinnön mukaan perehdytyskursseiden koulutussisältöjen suunnittelussa olisi huomioitava 20 §:n yhteydessä todettu alaikäisille annettavaa sotilaskoulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta koskeva kieltä. Ulkoministeriö katsoo kuitenkin, että perusteluihin tulisi sisällyttää arvio lakiesityksen tarkoittamien perehdytyskursseiden sisällöstä ja esitetystä ikärajasta suhteessa lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja erityisesti sen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan määräyksiin. Arvioissa voitaisiin siten myös pohtia, olisiko riittävää, että edellä mainittujen Suomea sitovien kansainvälisten määräysten huomioiminen tapahtuisi koulutussisällön suunnittelussa. Vapaaehtoista maanpuolustusta suhteessa valinnaiseen pöytäkirjaan on arvioitu muun muassa pöytäkirjan voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 242/2001 vp).

Edellä mainitut määräykset on vastaavasti huomioitava muidenkin mietintöön sisältyvien säädösehdotusten kohdalla, kuten esimerkiksi sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen (20 §) osalta vaikuttaisi jo jossain määrin olevan tehdyn.

Yleissopimuksen ja valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpanoa valvoo yleissopimuksella perustettu lapsen oikeuksien komitea sopimusvaltioiden määräaikaisraporttien kautta. Mietinnössä ehdotetut muutokset lainsäädäntöön tulisivat siten aikanaan näin myös lapsen oikeuksien komitean arvioitavaksi. Suomi on lisäksi sitoutunut yleissopimuksen valitusmenettelyä koskevaan valinnaiseen pöytäkirjaan (SopS 4 ja 5/2016), jolla komitealle annetaan oikeus tutkia yksilövalituksia.

Pääsikunta toteaa, että perehdytyskurssit on järjestetty myös aiemmin ja kokemukset niistä ovat olleet hyviä. Pääsikunta katsoo, että kurssien painottuminen perehdyttämään varusmiespalvelusaikaan voisi toimia eräänlaisena pehmentävänä laskuna varusmiespalvelukseen, mutta esittää selvitetäväksi jatkovalmistelussa, tulisiko perehdytyskursseiden painotuksessa ottaa huomioon myös koko asevelvollisuusaika.

Pääsikunta nostaa esiin, että varuskuntakapasiteetti- ja muut resurssit huomioiden kurssien järjestäminen kasarmiolosuhteissa olisi haastavaa, ellei kokonaan mahdotonta.

Pääsikunta pyytää kiinnittämään huomiota alaikäisille tarjottavien kurssien sisältöön ja kurssien nimikkeisiin ja tarkastelemaan niiden vaikutusta huoltajilta tarvittaviin suostuksiin.

MPK Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Perehdyttämiskoulutuksen antaminen julkisena hallintotehtävänä yli 16-vuotiaille henkilöille parantaa nuorten ja naisten osallistumismahdollisuuksia. Näin huomioidaan perehdyttäminen viranomaisten toimintaan sekä sijoittaminen kokonaisturvallisuuden tehtäviin.

Maanpuolustuksen Tuki ry. Perehdytyskurskien lisääminen MPK:n julkisiksi hallintotehtäviksi voidaan arvioida olevan hyvä muutos. Näin kynnys lakisääteiseen varusmiespalvelukseen astumisesta voi madaltua tai kiinnostus ja valmius naisten vapaaehtoiseen palvelukseen voi lisääntyä. Myös valtionavustuksen käyttömahdollisuuden kyseiseen toimintaan jatkossa voidaan katsoa parantavan toimintaa ja etenkin sen mielekkyyttä sekä laatua. Tältä osin tavoite parantaa maanpuolustustahtoa varmaan toteutuu. Eri viranomaisten toiminnan ja tehtävien sisällyttäminen perehdyttämiskoulutukseen on erittäin tervetullutta (= kokonaisturvallisuuden perehdyttäminen) ja luo koulutettaville osaamista ja valmiuksia tukea yhteiskuntaa laajasti.

Reserviläisliitto ry. näkee hyvänä, että mietinnössä kiinnitetään huomiota nuorille ja naisille tarkoitettuun perehdyttämiskoulutukseen, jonka tavoitteena on tutustuttaa osallistujat Puolustusvoimien toimintaan. Tämä koulutus on erityisen tärkeää esim. naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutumista harkitsevien naisten kannalta ja on omiaan tukemaan myös yleisen asevelvollisuuden toimivuutta sekä sen ylläpitoa myös tulevaisuudessa.

Liitto esittää kuitenkin laajempaa uudistusta, jossa yleinen varautumiskoulutus lisätään MPK:n lakisääteiseksi tehtäväksi ja samalla pyritään siihen, että tätä koulutusta rahoittaa jatkossa myös sisäministeriö. MPK:n antama varautumiskoulutus tulisi kytkeä kiinteäksi osaksi erilaisten kriisivalmiusorganisaatioiden toimintaa ja koulutusta niin, että koulutus perustuu näiden organisaatioiden todellisiin tarpeisiin ja, että koulutetut henkilöt sijoitetaan asianmukaisesti kriisiajan tehtäviin näissä organisaatioissa.

Suomen Ampumaurheiluliiton mielestä perehdytyskurssi-tehtävän sisällyttäminen vapaaehtoista maanpuolustusta käsittelevään lakiin on hyvä lisäys. Tämän perusteella Maanpuolustuskoulutusyhdistys pystyy antamaan nuorille lakiperustaisesti sekä kokonaisturvallisuutta parantavaa opetusta (esim. viranomaisasiat) että kouluttamaan yksittäisen sotilaan alkeistaitoja jo ennen varusmiespalvelusta – erilaisista toimintakykyä parantavista koulutuksista. Lisäksi tämänkaltainen koulutus antaa nuorille osallistujille mahdollisuuden tutustua puolustushaarojen ja aselajien toimintaan ennen kutsuntoja tai hakeutumista naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen, jotta heidän palveluspaikkatoivomuksensa perustuisivat parempaan näkemykseen.

Naisten Valmiusliitto ry. näkee tärkeänä, että naisten varautumis- ja turvallisuuskoulutus määritellään tulevaisuudessa selkeästi Maanpuolustuskoulutuksen julkisoikeudelliseksi tehtäväksi. Valtion rahoitusta tulee voida käyttää sellaisen koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen, joka palvelee sekä yhteiskunnan turvallisuustarpeita että tukee viranomaisten turvallisuustehtävää. Perehdytyskoulutuksen vaarana on sen painottuminen liikaa asepalvelukseen valmistavana koulutuksena. Naisille suunnattua varautumis- ja

turvallisuuskoulutusta tulee tarjota siten, että se mahdollistaa kaikkien osallistumisen koulutukseen omasta varallisuudesta riippumatta.

Suomen Reserviupseeriliitto ry. Mietinnössä esitetyt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämät perehdyttämiskurssit ovat sinällään tärkeitä ja perusteltuja, koska niiden kautta MPK voi tarjota turvallisuus- ja perehtymiskoulutusta kaikille 16 vuotta täyttäneille henkilöille.

Lainkohdan perusteluissa esitetyt perehdyttämiskurssien sisällöt antavat riittävän kuvan kurssin sisällöistä. On perusteltua, että näillä kursseilla on mahdollisuus myös ampua Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen hallussa olevilla ampuma-aseilla. On hyvä muistaa, että 16 -vuotias nuori voi ampua myös olleessaan mukana esim. ampumaurheilu- ja metsästysseurojen toiminnassa eli ampumamahdollisuus MPK:n perehdyttämiskursseilla ei ole mitenkään poikkeuksellinen.

Lakiesityksessä mainittu perehdyttämiskoulutus on käsityksemme mukaan suppeampaa kuin edellä mainittu varautumis- ja turvallisuuskoulutus. Perehdyttämiskoulutuksen toteutuminen kuvatusen kaltaisena on kuitenkin erittäin tärkeää.

Varusmiesliitto ry pitää ehdotusta hyvänä. On erittäin tärkeää, että varusmiespalveluksesta tiedottamiseen panostetaan, jotta entistä useampi osaa hakeutua itselleen sopivaan tehtävään palveluksessa. Tällä säästetään sekä varusmiesten että Puolustusvoimien resursseja.

Suomen Metsästäjäliitto. Mahdollisuus perehdyttämiskoulutuksen antamiseen 16-vuotiaista alkaen on tärkeä asia. Metsästäjäliitto MPK:n jäsenjärjestönä pitää myös tärkeänä, että mahdollisuus yhteistyöhön jatkuu, ja tukikursseja sekä kurssiympäristöjä on mahdollista yhteistyössä toteuttaa. Liitto katsoo, että perehdytyskoulutus julkisena hallintotehtävä kuuluu myös erityisryhmille.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry kannattaa alle 18-vuotiaille suunnattuja erityisiä kursseja ja mietinnössä esitetyt tavoitteita. Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi MPK voisi antaa perehdytyskoulutusta julkisena hallintotehtävänä myös erityisryhmille.

Mikäli perehdytyskurssien järjestäminen julkisena hallintotehtävänä pääesikunnan ohjauksessa katsotaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen kannalta ongelmalliseksi, järjestetäköön niitä vapaana yhdistystoimintana ilman mainintaa hallintotehtävästä. Tätä ei voida tulkita värväämiseksi eikä vihollisuuksiin osallistamiseksi, joten sopimuksenvastaisuus ei olisi ongelma.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry kuitenkin katsoo, että mietintö painottaa nyt liikaa perehdytyskurssien roolia asepalvelukseen valmistavana toimintana. Alle 18-vuotiaille ja muillekin asepalvelusta suorittamattomille järjestettävien kurssien päätavoite tulisi olla yleiseen varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvien kansalaistaitojen kehittäminen.

Suomen Lottaperineliitto ry näkee hyvänä sen, että edellä mainitut perehdyttämiskurssit ja varautumis- ja turvallisuuskoulutukset tulevat Maanpuolustusyhdistyksen julkisiksi hallintotehtäviksi, koska tällaiset kurssit tulevat valtionavustuksen piiriin ja kurssimaksut jäävät kohtuullisiksi.

Perehdyttämiskurssit antavat informaatiota puolustusvoimien toiminnoista ja muiden viranomaisten tehtävistä, mutta eivät varsinaisesti kouluta vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön osallistuvia naisia mihinkään konkreettiseen tehtävään, saati että koulutus olisi nousujohteista siten, että peruskurssien jälkeen kouluttaminen jatkuisi jatkokursseilla niin pitkälle, että jokainen kaikki kurssijaksot läpikäynyt nainen osaisi koulutuksessa saadun tehtävänsä hoitamisen mallikkaasti.

Aliupseeriliitto ry. Aiemmin pidettyjen esimerkiksi lukiolaisille suunnattujen kurssien jatkaminen perehdytyskursseina on edelleen perusteltua. Nuorten on hyvä saada tietoa maanpuolustuksesta hyvissä ajoin ennen kutsuntoja tai mahdollisuutta hakeutua naisten vapaaehtoiseen palvelukseen.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Perusteluosassa huomioidaan kielto antaa sotilaskoulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta alle 18-vuotiaille. Esimerkinomaisesti kuvatus toiminnan voisi kuitenkin kuvata vähintäänkin sivuavan sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta, joten lakiesityksen edellytykset ansaitsisivat näiltä osin lisätarkastelua.

Käytännössä pykälässä esitettyjä kursseja vastaavaa koulutusta on voimassa olevan lain aikana järjestetty Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen niin kutsuttuna varautumis- ja turvallisuuskoulutuksena, joka on yhdistyksen vapaata toimintaa. Kyse ei siten ole aiemmin ollut julkisesta hallintotehtävästä. Perehdytyskurssien järjestämisen säätäminen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkiseksi hallintotehtäväksi on perusteltua koulutuksen yllä mainittu luonne ja sisältö huomioon ottaen. Valtionavustuksen käytön mahdollistaminen perehdytyskurssien toimintamenoihin on perusteltua erityisten siksi, että perehdytyskoulutuksen pääkohderyhmä olisivat alaikäiset nuoret. Tällöin joillekin nuorille osallistumiskynnyksen madaltaminen siitä syntyvien rahallisten kustannusten vuoksi on tarpeellista. Kurssuja voidaan myös pitää hyvänä ja konkreettisenä tiedonvälityskanavana, joka saattaa lisätä naisten vapaaehtoisen palveluksen näkyvyyttä ja toisaalta vähentää varusmiespalveluksen keskeytyksiä.

SPEK katsoo yleisesti perehdytystä varusmiespalvelukseen kannatettavana toimintana ja hyödyllisenä esimerkiksi sen suhteen, että asepalveluksen keskeytyksiä saataneen tiedon lisäämisen myötä vähennettyä. SPEKin toimintaan kuuluu nuorisotyötä, jota tuetaan OKM-rahoitusvaroin. SPEK katsookin, että tässä kontekstissa tiedon jakamista nuorille jonkinlaisen perehdytyksen muodossa myös siviilipalveluksen osalta, sekä ylipäänsä muiden viranomaisten alaisista toimintakentistä (poliisi, pelastustoimi, vapaaehtoinen pelastustoimi jne), tulisi laajentaa, jotta nuori saisi tasapuolisesti tietoa yhteiskunnan turvallisuustoiminnoista ja mahdollisuuksista osallistua vapaaehtoistoimintaan. Näin vahvistettaisiin yleisesti hankalaksi koettua nuorten osallistamista vapaaehtoistoimintaan, sekä parannettaisiin nuorten turvallisuusosaamista ja -valmiuksia. SPEK katsoo, että tällainen perehdytyskoulutus tulisi olla ensisijaisesti vastuuviranomaisen käsissä ja vastuulla, mutta järjestöjen osaamisen hyödyntämistä sekä osallistamista koulutukseen esim. erillisrahoituksin olisi hyvä tarkastella ja edistää. Ideaalitulanteessa viranomaiset suunnittelisivat yhteistyössä perehdytyskoulutuksen kokonaisturvallisuuteen, johon osallistettaisiin laajasti turvallisuuskentän järjestötoimijoita, ja jossa vastattaisiin monipuolisesti nykypäivän kompleksisiin turvallisuushaasteisiin.

Pelastusalan vapaaehtoistoiminnassa naiset ovat yhtä lailla aliedustettuina kuin vapaaehtoisen maanpuolustuksen piirissä (pois lukien Vapepan ja Pelastuskoirayhdistyksen toiminat). Naisilla on ollut suurta kiinnostusta osallistua MPK:n järjestämiin koulutuksiin, mutta naiset ovat olleet epätasa-arvoisessa asemassa siinä suhteessa, että koulutusta ei ole voitu tarjota kaikille halukkaille ja koulutuksesta on peritty osallistumismaksu, joka on miehille tarjottavaa koulutusta korkeampi. SPEK pitääkin hyvänä tarkoituksena sitä, että uuden lainsäädännön tavoitteeksi on asetettu parempien koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen naisille, tässä tapauksessa perehdytyskoulutuksen muodossa. SPEK katsoo kuitenkin ongelmalliseksi sen, että mietinnön perusteluissa esitetään perehdytyskoulutus suunnattavaksi erityisesti 16-vuotta täyttäneille nuorille ja naisille annettavan koulutuksen rooli jää perusteluissa sivujuonnemaiseksi.

Lisäksi perehdytyskoulutuksen sisältö jää lakitekstin ja mietinnön perustelun osalta epäselväksi:

SPEK katsoo, että vapaaehtoisjärjestöjen toteuttaman varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen kehittämistä, yhteistyötä ja valtion rahoitusta sen tukemiseen tulisi tarkastella laajempänä kokonaisuutena huomioiden eri toimijoiden roolit sekä yhteiskunnan normaali- että poikkeusolojen toiminnassa. MPK:n julkisoikeudellinen asema ja sen myötä määritelty koulutusten maksuttomuus ei tässä tapauksessa tulisi koskea varautumis- ja turvallisuustoimintoja, vaan vapaaehtoistoimijoiden toimintaa tällä kentällä tulisi kehittää yhteisesti ja valtion tukea tulisi tällä saralla saattaa eri toimijoiden haettavaksi avoimesti ja laajasti.

Rambollin v. 2017 toteuttaman selvityksen ”Kolmas sektori viranomaisten turvallisuus-toiminnan tukena” mukaan esimerkiksi Naisten Valmiusliitto kaipaa puolustusministeriön lisäksi nykyistä läheisempää yhteistyötä sisäministeriön kanssa: ”Kokonaisturvallisuuden katsotaan kattavan niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden ja ensin mainittuun liittyen toiveissa on lisätä yhteistyötä sisäministeriön kanssa.”

Kuten perusteluissa yhtäällä todetaan: ”Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen yhtenä nimellisyydenä julkisena hallintotehtävänä säilyisi edelleen kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen ja järjestää siihen liittyvää sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta.” SPEK pitää tätä erittäin kannatettavana. Tästä syystä naisille suunnatun sotilaallisia valmiuksia palvelevan/perehdytyskoulutuksen sisällöistä tulisi määrittellä tarkemmin lakiesityksessä ja tarkentaa tulkinnasta sen perusteluissa.

SPEK esittää, että perhdytyskoulutuksen sisällössä noudatetaan lakiesityksen 7 pykälän määrittelyä siitä, että varautumis- ja turvallisuuskoulutus on MPK:n julkisoikeudellisten tehtävien lisäksi järjestettävää toimintaa; ja että sisällöstä määritetään myös lakiesityksen perusteluissa tarkemmin ja näin varmistetaan, ettei suunnitellun koulutuksen sisältö ole päällekkäistä muiden vakiintuneiden toimijoiden antaman turvallisuus- ja varautumiskoulutuksen kanssa. Varautumis- ja turvallisuussisällöistä koulutusta ei pitäisi säätää MPK:n valtionrahoituksella katettavaksi julkisoikeudelliseksi hallintotehtäväksi, jos on olemassa mahdollisuus, että se aiheuttaa markkinatilanteen vääristymistä samalla kentällä toimivien vakiintuneiden, vastaavan sisältöisten markkinaehtoisten koulutusten suhteen.

SPEK esittää, että Puolustusministeriö asettaa tarkasteluun naisten osallistumismahdollisuuksien vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa tukemisen tasa-arvoisesti miesten kanssa ja pyrkii edistämään naisten osallistumismahdollisuuksia erillisrahoituksella.

SPEK tukee samalla ajatusta viranomaisten yhteistoiminnalla suunniteltavan kokonaisturvallisuuden perhdytyskoulutuksen edistämisestä.

SPEK katsoo, että Puolustusvoimien tai MPK:n julkisoikeudellisena toimijana ei tulisi vastata muiden viranomaisten toimialaan kuuluvasta vapaaehtoistoiminnan koulutuksesta, vaan, että vastuuviranomaiset suunnittelisivat ja tarjoaisivat vapaaehtoiskentän koulutukset omalla toimialallaan toimivien muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä siten, että kokonaisturvallisuuden tarpeet tulevat huomioituiksi ja liikoja päällekkäisyyksiä ei synny.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Pidämme tärkeänä, että perhdytyskoulutuksen sisällöksi määritellään selkeästi varusmiespalvelukseen perhdyttäminen ja että kaavailtu perhdytys muiden viranomaisten toimintaan rajataan suhteessa VARTU-koulutukseen. Muiden viranomaisten toiminnan esittelyn osalta pidämme tärkeänä, että koulutus suunnataan tarkoituksenmukaisesti ja myös ao. viranomaisten omat velvoitteet

huomioiden, jotta vältetään päällekkäisyydet. Esimerkiksi nykyisellään pelastuslain mukaisesti pelastustoimen tehtäviin kuuluu turvallisuusviestintä. Lisäksi pelastustoimi vastaa siitä, että pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on riittävä koulutus.

Suomen Punainen Risti suhtautuu varauksella siihen, että sotilaalliseen toimintaan kouluttava vapaaehtoisorganisaatio suuntaa osan toiminnastaan alle 18-vuotiaisiin. Alaikäiset vapaaehtoisen maanpuolustuksen kohderyhmänä Suomessa voi herättää kansainvälisesti kysymyksiä. Ratifioidessaan Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin, Suomi poisti mahdollisuuden alle 18-vuotiailta suorittaa asepalvelusta. Omalta osaltaan Suomi on ymmärtääksemme tukenut tavoitetta, että alle 18-vuotiaita ei tule rekrytoida tai käyttää mihinkään sotilaalliseen toimintaan.

Ehdotetun 22 a §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kursseilla käytännössä perehdytetään osallistujat varusmiespalvelukseen ja edistettäisiin naisten mahdollisuutta tutustua varusmiespalvelukseen mm. viemällä heidät kasarmialueelle, pukemalla heidät maastopukuihin, tekemällä sulkeisharjoituksia, esittelemällä aseita, antamalla heille mahdollisuus ampua sekä käyttää harjoitustelamiinoja harjoituksissa. Vaikka perusteluissa korostetaan, että lain 20 §:n mukaan alle 18-vuotiaille ei saisi antaa ”sotilaskoulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta”, niin edellä kuvattu toiminta on hyvin lähellä sitä.

Tulee myös tarkoin harkita, miten asianmukaista on, että Suomessa järjestetään tämän tyyppistä vapaaehtoistoimintaa valtion rahoittamana alle 18-vuotiaille. On perusteltua, että alaikäiset (niin pojat kuin tytöt) saavat tietää mitä varusmiespalvelus voi pitää sisällään, mutta tämän tiedottamisen voi hoitaa tavalla, joka ei sisällä selkeästi sotilaallista toimintaa kuten yllä on kuvattu. On myös todettava, että Suomen Punaisen Ristin ymmärryksen mukaan valtio ei rahoita vastaavia vapaaehtoisia ”perehdytyskursseja” alaikäisille koskien siviilipalvelusta. Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä sitä, että kun nuori tekee päätöksen suorittaako varusmiespalveluksen vai siviilipalveluksen, hänellä on tasapuoliset mahdollisuudet tehdä perusteltu päätös asian osalta.

Kuten työryhmän mietinnöstä käy ilmi, perehdytyskursseiden sisältö olisi erittäin ”sotilaallinen”. Kun vielä huomioi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen roolin nimenomaisesti sotilaallisen maanpuolustuksen edistäjänä, Suomen Punainen Risti katsoo, että ei ole tarkoituksenmukaista, että perehdytyskursseilla tutustutetaan osallistujat myös ”muiden viranomaisten” toimintaan, vaikka esityksestä käykin ilmi, että tämä tulee tehdä yhteistyössä näiden viranomaisten kanssa. Alaikäisten mahdollisuus tutustua muiden kuin puolustus-hallinnon viranomaisten toimintaan tulisi tehdä koulun tai muun toiminnan kautta.

Aseistakieltäytyjäliitto ry. Perehdytyskurssi tarkoittaisi sotilaallista peruskoulusta muistuttavan koulutuksen antamista alaikäisille nuorille. Useiden muiden lausunnonantajien tavoin Aseistakieltäytyjäliitto katsoo, ettei tällainen koulutus ole sopusoinnussa lasten oikeuksien yleissopimuksen kokonaisuuden kanssa. Liitto toteaa, että halu militarisoida nuoria ei saa käydä kansainvälisten sopimusten noudattamisen edelle. Näin ollen perehdytyskursseja koskevia säännöksiä ei tässä muodossa missään tapauksessa voi hyväksyä.

3.3. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kansainvälinen koulustoiminta (22 c § Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antama koulutus ulkomailla. 22 d § Ulkomaiset henkilöt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen Suomessa järjestämässä koulutuksessa)

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä. Ulkomailla annettava koulutus on tarpeen mahdollistaa, kun se palvelee Suomen turvallisuuspoliittista ja kansallisen puolustuksen etua. Myös vastaava muiden maiden kansalaisille annettava koulutus on hyvä mahdollistaa, kunhan on tarkkaan harkittu, että se nimenomaan palvelee Suomen etua ja puolustusyhteistyötä. On hyvä, että muun kuin Suomen kansalaisen koulutuksesta päättää korkea taho kuten pääesikunta.

Lakiesitysten yksityiskohtaiset perustelut ovat asianmukaisia. Niissä kiinnitetään ansiokkaasti huomiota mm. salassapitointressiin ja päätöksentekomenettelyyn pääesikunnassa, puolustusministeriössä sekä valtioneuvoston yleisistunnossa.

Sininen eduskuntaryhmä. Esitys edesauttaisi Suomen puolustusyhteistyötä kumppanimaiden kanssa. On kannatettavaa, että ulkomaalaisten henkilöiden osallistuminen vapaaehtoiseen koulutukseen on luvanvaraista.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. SDP:n kanta on, että molemmat kohdat vaativat paljon lisäpohdintaa. On esimerkiksi kysyttävä, onko vapaaehtoinen maanpuolustus luonteeltaan sellaista, että sen puitteissa tulee olla mahdollista järjestää kansainvälistä koulutusta merkittävässä määrin. Puolustusvoimien virallinen kansainvälinen harjoitustoiminta on kattavaa, ja siihen asianmukaisesti ulottuu myös parlamentaarinen tarkastelu. Esityksen perusteluissa tunnistetaan tarve ulko- ja turvallisuuspoliittiselle tarkastelulle, kun puhutaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen mahdollisesta kansainvälisestä toiminnasta, mutta pohdinta jää liian kevyeksi. Mietintö ei esimerkiksi yksiselitteisesti määrittele, milloin tällainen UTP-arvio voitaisiin tehdä

pelkästään puolustusministeriössä, milloin TP-UTVAssa ja milloin taas valtioneuvoston yleisistunnossa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Vasemmistoliitto ei näe lisäarvoa sillä, että Maanpuolustuskoulutusyhdistys osallistuisi kansainväliseen harjoitustoimintaan, sillä työryhmän mietinnössä ei myöskään riittävästi määritellä tai perustella tarvetta kyseiselle toiminnalle.

Puolustusvoimien kansainvälinen harjoitustoiminta on hyvin laajaa ja monimuotoista. Siihen liittyen on käyty julkista keskustelua siitä, onko jossain harjoituksissa sellaisia elementtejä, jotka eivät ole kansallisen edun mukaisia tai ovatko ne ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan kanssa. Suomen osallistumista näihinkin harjoituksiin on perusteltu sotilaallisen suorituskyvyn ja valmiuksien parantamisella.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Olisi perusteltua, että esityksessä jollain tavoin käsiteltäisiin kansainväliseen koulutukseen osallistuvien henkilöiden rikosoikeudellista ja vahingonkorvausoikeudellista vastuuta sekä heidän sosiaalisia etuuksia ja vakuutusturvaa.

Esityksessä on todettu sen keskeiset ehdotukset -jaksossa (s. 14), että ampumakoulutusta lukuun ottamatta Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi järjestää sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta myös ulkomaalaisille. Ampumakoulutuksen rajaamista ulkomaalaisille annettavan koulutuksen ulkopuolelle ei ole kuitenkaan enemmälti perusteltu säännösten yksityiskohtaisissa perusteluissa, tai ainakaan ehdotettua 22 d §:ää koskevissa perusteluissa.

Todettakoon myös, että esitetyssä 22 d §:ssä lienee virheellinen pykäläviittaus 22 b §:ään, kun oikeampi viittaus ilmeisimminkin olisi 22 a § tai 4 b luku kokonaisuudessaan.

Oikeusministeriö. Kokonaisuuden kannalta olennaisena kysymyksenä voidaan pitää sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määritelmää, ja kysymystä siitä, onko tuo käsite esityksessä määritelty tavalla, jonka perusteella sen ei voida katsoa pitävän sisällään perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkisen vallan käyttöä. Ehdotettu sääntely ei oikeusministeriön arvion mukaan sisällä merkittävää koulutuksen sisällön rajausta suhteessa 20 §:ssä omaksuttuun, ja on tässä suhteessa keskeisesti riippuvainen 20 §:ssä omaksutuista määritelmistä.

Oikeusministeriö kiinnittää valituskieltoa koskevien säännösten osalta huomiota niihin näkökohtiin, joita kuvataan jäljempänä osallistujien valintaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämään koulutuksen koskevan 22 e §:n kohdalla.

Sisäministeriö. Ehdotetun 22 d §:n mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi järjestää muille kuin Suomen kansalaisille "maanpuolustuskoulutusta". Tätä koulutusta ei ole tarkemmin ehdotetuissa säännöksissä määritelty. Sisältäisikö koulutus myös Puolustusvoimien ampuma-aseiden käyttöä tai muiden ampuma-aseiden käyttöä?

Muun kuin Suomen kansalaisen osallistumiselle MPK:n julkisena hallintotehtävänä antamaan koulutukseen esitetään tarkennettavaksi ja lisättäväksi erityisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille suunnatun koulutuksen osalta, että tarvittaisiin Rajavartiolaitoksen esikunnan tai puolustusministeriön lupa.

Esitetään lisättäväksi säännösluonnoksen 22 d §:n 3 momentin perusteluihin päätöksentekomenettelyyn Rajavartiolaitoksen esikunta pääesikunnan rinnalle niiden harjoitusten osalta, jotka ovat suunnattu ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille.

Rajavartiolaitos kannattaa tämän säännösluonnoksen 4 momenttiin kirjattua valituskieltoa.

Ulkoministeriö pitää perusteltuna, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on mahdollista antaa koulutusta ulkomailla ja kouluttaa ulkomaisia henkilöitä Suomessa. Ulkoasiainministeriön käsityksen mukaan valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyä ei ole tarkoitus ehdottaa säädöksessä velvoittavaksi lakiehdotuksen 22 c §:ssä tarkoitetun päätöksenteon osalta, vaan siihen voitaisiin turvautua, jos päätöksellä olisi valtioneuvoston ohjesäännön 25 §:n 3 momentissa tarkoitettua merkitystä. Näin ollen ulkoministeriö ehdottaa, että perusteluja muokattaisiin vastaamaan paremmin tätä tarkoitusta esimerkiksi seuraavasti: "Ennen päätöksentekoa asiaa käsiteltäisiin valmistelevasti tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisessä kokouksessa, jos asialla olisi valtioneuvoston ohjesäännön 25 §:n 3 momentissa tarkoitettua merkitystä." Sama huomio koskee myös 22 d §:ää.

Pääesikunta katsoo, että kansainvälistä koulutusta koskeva osio ja sitä koskeva päätöksenteko on selkeästi ilmaistu ja määritelty. Mietinnössä on otettu hyvin huomioon lisäantyyvä kansainvälinen puolustusyhteistyö.

Määritelmiin kaivataan kuitenkin tarkkuutta siltä osin, miten suunnitelma kansainvälisiin tapahtumiin tai kursseille osallistuminen tulee tiedoksi puolustusvoimille siten, että osallistumista voidaan arvioida tarvittavassa laajuudessa.

Ulkomaalaisen henkilön osallistumisesta sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen on riittävästi otettu huomioon kansallisen turvallisuuden vaatimat edellytykset. Muutoinkin kirjaus siitä, ettei kenelläkään ole subjektiivista oikeutta osallistua kursseille, on hyvä.

Päeesikunta katsoo, että ulkomailla annettavaan koulutukseen valikoituvien kouluttajien sekä koulutettavien henkilöiden tulee sopivuudeltaan ja luotettavuudeltaan täyttää kansallisten vaatimusten lisäksi tarvittaessa myös kansainvälisten tietoturvaselvoitteen vaatimukset. Päätöstä yksittäisen henkilön lähettämisestä ei tulisi tehdä ennen riittävä ja asianmukaista taustojen tarkastusta ja ilman mahdollisesti edellytettävää voimassa olevaa turvallisuusselvitystodistusta. Taustaselvityksissä olisi tarkoituksenmukaista ottaa huomioon myös ulkomaansidonnaisuuksien mahdollinen vaikutus tehtävän kannalta.

MPK:n kouluttaessa ulkomaisia henkilöitä Suomessa tulee koulutukseen saapuvilta edellyttää koulutuksen sisältö ja maanpuolustukseen liittyvät salassapitointressit huomioon ottaen tarvittaessa vastaavaa kansainvälisten tietoturvaselvoitteiden mukaista sopivuuden ja luotettavuuden arviointia kuin lähetettäessä suomalaisia ulkomaille. Päätöstä osallistumisesta ei niin ikään tule tehdä ilman arviointia koskevaa todistusta tai muuta vastaavaa asiakirjaa.

MPK Maanpuolustuskoulutusyhdistys. MPK:n kansainvälisestä toiminnasta säätäminen lakiteitse parantaa mahdollisuuksia pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Turvallisuuskomitean sihteeristö. Turvallisuuskomitean sihteeristön käsityksen mukaan kansainvälistä koulutusta ei suoranaisesti ole määritelty ehdotuksessa mitenkään. Ehdotuksesta käy kuitenkin ilmi, että koulutus ulkomailla olisi ensisijaisesti laissa tarkoitettua sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta, johon olisi liitetty tiettyjä reunaehtoja. Tässä suhteessa määrittelyn ongelmiin pätee se, mitä edellä on ylipäätään todettu sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen määrittelyn vaikeudesta.

Lakiehdotuksen 22 d §:n ehdotetun 1 momentin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen 20 ja 22 b §:ssä tarkoitettuun koulutukseen saisivat osallistua myös muut kuin Suomen kansalaiset. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi järjestää muille kuin Suomen kansalaisille maanpuolustuskoulutusta, jonka tarkoituksena on kehittää koulutusta antavien reserviläisten osaamista tai jonka antaminen on muuten Suomen kansallisen puolustuksen sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen edun mukaista. Ehdotuksen perusteluista käy ilmi, että 2 momentin säännöksellä on tarkoitus täsmentää sitä, milloin muu kuin Suomen kansalainen voi osallistua 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen. Ehdotuksen sanamuodon perusteella voisi kuitenkin tulla siihenkin tulokseen, että 1 momentissa mainitun koulutuksen lisäksi olisi olemassa vielä jokin muu 2 momentissa tarkoitettu ”maanpuolustuskoulutus”.

Selvyyden vuoksi 22 d §:n 1 ja 2 momentti voisikin olla perusteltua yhdistää esimerkiksi seuraavasti:

Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi antaa Suomessa muille kuin Suomen kansalaisille 20 ja 22 a §:ssä säädettyä koulutusta, jonka tarkoituksena on kehittää koulutusta antavien reserviläisten osaamista tai jonka antaminen on muuten Suomen kansallisen puolustuksen sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen edun mukaista.

Lakiehdotuksen 22 d §:n 3 momentin osalta eri viranomaisten toimivaltajako jää hieman epäselväksi. Ehdotetun säännöksen mukaan luvan 22 d §:ssä tarkoitettuun koulutukseen antaisi pääesikunta, ellei annettavan koulutuksen laatu tai muut seikat edellytä puolustusministeriön tai valtioneuvoston yleisistunnon päätöstä. Kriteerien väljyyden ja epämääräisyyden vuoksi oikean päätöksentekijän löytäminen voi osoittautua ongelmalliseksi.

Maanpuolustuksen Tuki ry. Määrittely esitetyllä tavalla lienee riittävän tarkka. Tosin tuntematta tarkasti tarvetta ulkomailla annettavalle vapaaehtoiselle sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella, asiaan on vaikea ottaa kantaa. Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen ml. MPK harjoittama kansainvälinen yhteistyö ja sen mukaiset harjoitukset sekä koulutustilaisuudet (kilpailutoiminta ml.) ovat nyt esitetyllä tavalla helpommin toteutettavissa. Valvonta ja lupamenettely on riittävän tarkoin määritelty laissa ja sen perusteluissa.

Perustelu muiden kuin Suomen kansalaisten osallistumiselle sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen ei oikein aukea. Voidaan asettaa kysymys, miksi, milloin ja missä tilanteessa tällainen koulutus on tarpeen muille kuin Suomen kansalaisille? Tämä menettely voisi olla erityinen poikkeusmenettely, ja sellaisena erillisen hakemuksen/esityksen vaatima vähintään pääesikunnalle. Tarvitseeko tällainen erityismenettely kirjoittaa suoraan lakiin, on toinen asia.

Reserviläisliitto ry pitää hyvänä sitä, että MPK:n kansainvälisestä toiminnasta säädetään nykyistä tarkemmin. Nykyistä yksityiskohtaisempi ja laajempi säädöspohja ei kuitenkaan saisi rajoittaa MPK:n kursseina järjestettävien, kansainvälisten tapahtumien sisältöä ja mahdollisia osallistujia. On hyvä huomata, että esim. reserviläisten kansainvälisiä ampu- matapahtumia ja -kilpailuja järjestetään nykyään usein MPK:n kursseina.

Suomen Ampumaurheiluliitto esittää, että erityisesti ulkomailla annettavan koulutuksen perusteeksi ei rajattaisi vain tapauksia, joiden tarkoituksena on koulutusta antavien reserviläisten taitojen parantaminen. Tällaisiin opetustapahtumiin on pystyttävä lähettämään myös suomalaisia koulutettavia kouluttajien lisäksi. Sama tarpeeton rajaus ihmetyttää myös kotimaassa järjestettävien opetustapahtumien osalta.

Mietinnössä lakiesityksen keskeisissä ehdotuksissa luvussa 3.3 on mainittu rajaus, että Maanpuolustuskoulutusyhdistys voisi järjestää sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta myös ulkomaalaisille lukuun ottamatta ampumakoulutusta. Suomen Ampumaurheiluliitto esittää, että ampumakoulutuksen rajaus poistettaisiin myös perusteluista, vaikka

itse lakitekstissä sitä ei mainitakaan. Ulkomaalaisten osallistumisen mahdollistaminen voi edistää suomalaisten oppimista myös ampumakoulutuksessa. Suomen Ampumaurheiluliitto näkee positiivisena ampumakoulutustoiminnan edistämisen kaikilla tavoin.

Yksittäisenä teknisenä korjauksena toteamme, että 4 c luvun § 22 d 1 momentissa viitataan uskoaksemme virheellisesti lain kohtaan 22 b eikä 22 c.

Naisten Valmiusliiton mielestä on tärkeää, että tulevaisuudessa myös varautumis- ja turvallisuuskursseille voi osallistua ulkomaalaisia kurssilaisia. Ulkomaalaisten osallistujien hyväksyttäminen ei saa muodostua liian työlääksi ja byrokraattiseksi järjestöille, jotka järjestävät kurseja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseina. Naisten Valmiusliiton NASTA-harjoitusten kursseilla on ollut osallistujia Virosta ja tulevaisuudessa toivomme yhteistyön vahvistuvan myös Pohjoismaiden kanssa.

Suomen Reserviupseeriliitto ry. On tärkeää, että laki mahdollistaa kansainvälisen koulutusyhteistyön, joka on linjassa Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoiminnan kanssa. Erittäin tärkeää on mahdollistaa koulutusvaihto Viron, Pohjoismaiden sekä muiden EU-maiden ja USA:n kanssa. Samoin on varmistettava, että kansainvälisessä koulutusyhteistyössä voidaan myös ampumarjoittelu toteuttaa helposti.

Kansainvälistä koulutusta koskevan viranomaisten päätösmenettelyn pitää olla selkeää, mutta vapaaehtoistoiminnan luonteen vuoksi myös tarvittaessa ajallisesti ripeää. Lakiehdotuksen 22 d §:n 3 momentin osalta eri viranomaisten toimivaltajako jää kuitenkin hieman epäselväksi.

Varusmiesliitto ry. Ei lausuttavaa.

Suomen Metsästäjäliitto. MPK:n toimintaan kuuluviin kilpailuihin osallistuminen tulisi eriyttää sotilaallisia valmiuksia palvelevasta ampumakoulutuksesta, jotta kilpailutoiminta olisi mahdollista myös kansainvälisellä tasolla.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry pitää kansainvälisestä toiminnasta säätämistä hyvänä asiana. MPKL:n mielestä lain tulisi ohjata siihen, että pääesikunta ja puolustusministeriö määrittävät etukäteen suuntaviivat MPK:n itsenäiselle päätöksenteolle yksittäisten kansainvälisten tapahtumien osalta. Jokaisen tapahtuman jokaisen ulkomaisen osallistujan hyväksyttäminen pääesikunnassa ei ole tarkoituksenmukaista. Mietinnön sanamuoto näyttäisi nyt ohjaavan jäykkään, hitaaseen ja byrokraattiseen toimintatapaan.

Lain 22 d § näyttäisi sulkevan varautumisen ja turvallisuuden kurssit ulkomaalaisilta. MPKL katsoo, että tämä olisi täysin tarpeetonta kansainvälisen yhteistyön estämistä. Lisäksi sanamuoto "saa osallistua koulutukseen" ei selkeästi ota kantaa ulkomaalaisten kouluttajan

käyttöön kursseilla. MPKL:n mielestä ulkomaalaisten kouluttajien käyttö tulisi olla mahdollista samoilla periaatteilla kuin osallistujienkin.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK katsoo, että pykälän tulkinta siten, että varusmiespalvelukseen perehdyttävään koulutukseen voisi osallistua myös lukio-opiskelua suorittava ulkomainen vaihto-oppilas, ei vastaa perehdytyskoulutuksen perimmäistä tarkoitusta antaa suomalaisille varusmiespalvelusvelvollisille nuorille tietoa palveluksesta. Siksi pykälää pitäisi tarkentaa sekä perustelujen, että itse lakitekstin osalta siten, että siitä ilmenee tarkemmin ulkomaisille henkilöille tarkoitetun koulutuksen perusteet, ja että siitä poistetaan epärelevantti viittaus ulkomaisten lukiolaisten perehdyttämiskoulutuksesta.

Koska perusteluista ei kuitenkaan ilmene selkeästi ko. koulutuksen järjestämisen syyt, SPEK toivoisikin tarkempaa ja perusteellisempaa selvitystä koulutuksen tarkoituksesta ja tavoitteista.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että kansainvälisessä koulutusyhteistyössä noudatetaan rakentavaa globaalia yhteistyötä ja rauhan vahvistamista.

Kokemuksemme kansainvälisestä avustustyöstä osoittavat selvästi, että sotilaallinen toiminta ja koulutus vaikuttavat avustustyöntekijöiden turvallisuuteen kriisi- ja sota-alueilla. (22 c §)

Aseistakieltäytyjäliitto ry ei näe kansainvälistä toimintaa perusteltuna eikä tarpeellisenä. Erityisesti ottaen huomioon puolustusvoimien harjoittaman kansainvälisen toiminnan runsaan määrän ja joissain tapauksissa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta kyseenalaisen luonteen.

3.4 22 e §. Osallistujien valinta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämään koulutukseen

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Huomiotani kiinnittää erityisesti Puolustusvoimille esitetty itsenäinen oikeus kieltää yksittäisen henkilön osallistuminen Maanpuolustuskoulutuskoulutusyhdistyksen julkisena hallintotehtävänä järjestämään koulutukseen ja kursseille. Tässä yhteydessä olisi perusteltua arvioida, voiko tällainen kieltö tulla annettavaksi pysyväisluonteisena "porttikieltö" kaikille Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämille kursseille.

Valituskieltö kytkeytyy myös kysymykseen päätöksen perustelemisen tarpeellisuudesta. Yhtäältä voidaan nimittäin lähteä siitä, että tilanteissa, joissa säännönmukainen muutoksenhaku ei ole mahdollista, päätöksen perustelujen merkitys korostuu päätöstä kohtaan

tunnettavan luottamuksen näkökulmasta. Toisaalta hallintolaki ei kuitenkaan ehdottomasti edellytä osallistujien valintaa ja kurseille hyväksymistä koskevien päätösten perustelemista (hallintolain 45 §:n 2 momentin 3 kohta). Valituskiellon eräänlaisena kompensationa esityksessä onkin viitattu hallintokantelumenettelyyn. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 30) ja säätämisyjärjestystä koskevissa perusteluissa (s. 36) on nimittäin todettu, että valituskiellosta huolimatta kielteisen päätöksen saaneella henkilöllä olisi mahdollisuus kannella ylimmille laillisuusvalvojille tai tehdä hallintolain 8 a luvun mukainen hallintokantelu ja saattaa näin asiaansa koskeva päätös ja päätöksentekomenettely erillisen oikeudellisen arvioinnin ja valvonnan kohteeksi.

Todettakoon kuitenkin, ettei kantelumenettely ole säännönmukaista muutoksenhakua korvaava oikeusturvamenettely eikä siinä lähtökohtaisesti oteta kantaa tehtyjen päätösten sisältöön. Kantelumenettelyssä ei siten voida tavoitella muutosta valituskiellon alaisiin päätöksiin. Ylipäätään ei-oikeusharkintaisen ja hallintolain salliman perustelemattoman päätöksen laillisuuden jälkikäteinen selvittäminen kantelumenettelyssä voisi olla haasteellista, jolloin kantelumenettelyssä jäisi joka tapauksessa arvioitavaksi lähinnä vain varsinaisen päätöksentekomenettelyn asianmukaisuus.

Sikäli kuin mietinnön perusteluissa on yleisesti viitattu kantelumahdollisuuteen ylimmille laillisuusvalvojille, on aiheellista huomioida myös se, että valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain (1224/1990) 1 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri on pääsääntöisesti vapautettu sellaisista eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvista asioista, jotka koskevat muun muassa puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatointien laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta, sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa tarkoitettua kriisinhallintahenkilöstöä, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 3 luvussa tarkoitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sekä sotilasoikeudenkäyntiä. Esityksessä voisi tätä lähtökohtaa vasten todeta, että Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen kohdistuva laillisuusvalvonta kuuluu ensisijaisesti oikeusasiamiehen tehtäviin.

Mitä muutoin tulee esityksessä mainittuun mahdollisuuteen hallintokantelun tekemiseen, esityksen 3 §:stä ilmenevän puolustushallinnon viranomaisten jaetun ohjaus- ja valvontavastuun johdosta jää jossain määrin epäselväksi, mille viranomaiselle hallintokantelu tulisi ensisijaisesti osoittaa. Asiaa olisi syytä tarkentaa tältä osin.

Tässä yhteydessä lienee myös perusteltua viitata kantelumahdollisuuteen erityisvaltuutetuille, kuten tietosuojavaltuutetulle, tasa-arvovaltuutetulle sekä yhdenvertaisuusvaltuutetulle näille kuuluvien toimivaltuuksien puitteissa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että myöskään esityksen perusteluissa ei ole tuotu täsmällisemmin esiin sitä, minkä kriteerien perusteella päätös koulutukseen

hyväksymisestä tultaisiin tekemään. Julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää tasa-puolisuutta, jonka arvioiminen nyt käsillä olevan esityksen kohdalla muodostuu päätök-senteossa käytettävien perusteiden epäselvyyden vuoksi vaikeaksi. Oikeusministeriö pitää toiminnan kontrolloitavuuden kannalta perusteltuna pyrkiä jatkovalmistelussa muotoile-maan selkeämmin valinnassa käytettäviä perusteita.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että päätöksissä, joissa on kysymys esimer-kiksi koulutukseen soveltuvuutta koskevasta ratkaisusta tulisi lähtökohtaisesti olla valitus-mahdollisuus. Perustuslakivaliokunta on tässä suhteessa katsonut, että soveltuvuusvaa-timus on sinänsä riittävän täsmällinen oikeudellinen kriteeri muutoksenhaun perusteeksi (PeVL 32/2012 vp s.5 I).

Edelleen oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että myös niissä päätöksentekotilanteissa, joissa voidaan katsoa olevan kyse viranomaisen harkinnasta, käytettävissä olevista määrärahoista tai esimer-kiksi suunnittelemista riippuvasta päätöksenteosta, voi olla aiheellista avata valitusmah-dollisuus muun muassa viranomaistoiminnan asianmukaisuuden ja muun tasapuolisuus-den valvomiseksi (PeVL 10/2009 vp, s. 4/II, PeVL 46/2002 vp, s. 9/II). Oikeusministeriö pitää myös edellä mainittujen seikkojen huomioimista perusteltuna jatkovalmistelussa.

Sisäministeriö. Pykäläehdotuksessa (22 d §) mainittu neljän viikon määräaika toimittaa Puolustusvoimille tieto koulutukseen ilmoittautuneista kuulostaa lyhyeltä, kun otetaan huomioon väistämättä syntyvät viiveet tiedonvaihdossa viranomaisten välillä. Lisäksi käy-tettävissä olevaa aikaa lyhentää viikon tiedoksianto aika koulutukseen hyväksytyille.

Perusteluissa mainitaan yhdeksi koulutukseen osallistumisen epäämisen perusteeksi kuu-luminen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Tällainen tieto saataisiin luovuttamalla ja vaih-tamalla eri viranomaisilla olevaa tietoa arvion tekemistä varten. Ehdotus vaikuttaisi olevan ristiriidassa nykyisen turvallisuusselvityslain kanssa. Poliisi ei saa edes omissa koulutusva-linnoissaankaan käyttää kuvatonlaisia taustatarkistuksia, minkä vuoksi koulutusvalintoihin ilmoittautuneille tehdään perusmuotoiset turvallisuusselvitykset.

Jos kuvatonlaisten taustatarkastusten tekemiseen kuitenkin päädytään, tiedon luovut-tamisessa tulee olla hyvin harkitsevainen. Kaikkea poliisin hallussa olevaa tietoa ei voida sellaisenaan käyttää, koska jo pelkkä päätös koulutuspaikan epäamisestä saattaa toimia varoituksena järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuuluville henkilöille siitä, että heidän toi-mintaansa tarkkaillaan. Ainakaan todellista syytä poliisin kielteiselle lausunnolle ei voida kaikissa tapauksissa kertoa.

Sisäministeriö pitää aseturvallisuuden kannalta huolestuttavana sitä, että niin Puolustus-voimilla kuin poliisillakaan ei välttämättä ole tarkkaa tietoa henkilöistä, joita toiminnassa

on aktiivisesti mukana. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vakinaisen henkilöstön lisäksi toiminnassa on mukana osa-aikaisia ja vapaaehtoisia, joiden valvonta ja sopivuuden arviointi voi olla vaikeaa.

Rajavartiolaitoksen oikeudet ja velvollisuudet tulisi olla yhtenevät Puolustusvoimien kanssa niiden MPK:n julkisena hallintotehtävänä järjestämien koulutuksien osalta, jotka olisivat suunnattu ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille.

Rajavartiolaitos kannattaa tämän säännösluonnoksen 3 momenttiin kirjattua valituskieltoa.

Pääesikunta. Mietinnön mukaan MPK:lla olisi ilmoitusvelvollisuus koulutukseen ilmoittautuneista puolustusvoimille. Ilmoitusvelvollisuutta koskevaksi määräajaksi on mietinnössä esitetty neljä viikkoa ennen koulutuksen alkua. Tämä tarkoittaisi sitä, että mahdollisia tarkastustoimenpiteitä varten puolustusvoimilla olisi aikaa kolme viikkoa. Mietinnön mukaan puolustusvoimien tulisi huolehtia siitä, että sen päätös, jolla kielletään henkilön osallistuminen koulutukseen, olisi annettu tiedoksi päätöksen kohteelle vähintään viikkoa ennen koulutuksen alkamista. Myös tieto niiden henkilöiden osalta, jotka tarkastustoimenpiteiden jälkeen voivat osallistua kursseille, tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle riittävän ajoissa.

Pääesikunta pitää tärkeänä, että osallistujia on mahdollista rajoittaa turvallisuusperusteella. Pääesikunta katsoo kuitenkin, että tarkastustoimenpiteitä varten varattavaksi esitetty aika on liian lyhyt. Vielä tässä vaiheessa on mahdotonta arvioida, kuinka paljon selvitystyötä jouduttaisiin tekemään, mutta selvitystyö on usein hidasta. Erityisesti niissä tilanteissa, jolloin sovelletaan turvallisuus selvitysmenettelyä siihen liittyvien rekisteritarkastusten ja mahdollisen haastattelumenettelyn vuoksi, voi yksittäisen hakemuksen käsittelyaika toimivaltaisesta viranomaisestakin riippumattomista syistä pisimmillään olla useita kuukausia. Pääesikunta esittää, että asia otetaan jatkovalmistelussa tarkempaan tarkasteluun sen selvittämiseksi, missä ajassa riittävä selvitys voidaan tehdä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys esittää, että Puolustusvoimien virkamiehille annettaisiin tarvittavat oikeudet MPK:n tiedonhallintajärjestelmään laillisuusvalvonnan toteuttamiseksi ja koulutuksiin ilmoittautuneiden henkilöiden tarkistuksiin liittyen.

Reserviläisliitto ry pitää hyvänä sitä, että Puolustusvoimille annetaan laajemmat valtuudet selvittää koulutukseen pyrkivien henkilöiden taustoja ja evätä sopimattomilta henkilöiltä pääsy koulutukseen. Esitetty neljän viikon ilmoittautumis- ja selvitysaika on kuitenkin aivan liian pitkä koulutuksen käytännön järjestämisen näkökulmasta.

3.5. 22 f §. Koulutuksesta ilmoittaminen

Sisäministeriö. Tulisi lisätä ilmoitusvelvollisuus Rajavartiolaitoksen esikunnalle ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille suunnatun MPK:n julkisena hallintotehtävänä toteuttaman koulutuksen osalta. Samoin tietojen saantioikeus em. koulutuksen osalta tulisi olla Rajavartiolaitoksen esikunnalla yhtenevä pääesikunnan kanssa.

3.6 22 g §. Puolustusvoimien tuki Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle ja muille maanpuolustusjärjestöille

Sisäministeriö. Pykälässä ei tarkemmin määritellä, mitä materiaalilla tarkoitetaan, mutta ilmeisesti sillä tarkoitetaan esimerkiksi ampuma-aseita ja muuta sotilaskalustoa. Olisi olennaisen tärkeää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon kannalta säätää laissa tarkemmin minkälaisesta materiaalista olisi kyse eikä jättää sitä täysin avoimeksi. Erityisesti sääntelyn tarkkarajaisuuden merkitys korostuu, kun ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Puolustusvoimat voisi tukea myös mitä tahansa laissa tarkemmin määrittelemätöntä maanpuolustusjärjestöä asiantuntemuksella ja materiaalilla ja antaa alueitaan käytettäväksi kun kyse on maanpuolustusjärjestön työstä maanpuolustustahdon ylläpitämiseksi.

Sisäministeriö korostaa, että laissa ei ehdoteta määriteltäväksi mikä on maanpuolustusjärjestö eikä sitä, mikä taho on toimivaltainen järjestön sellaiseksi nimeämään.

Lisäksi laissa ei ehdotettaisi rajattavaksi mitenkään sitä, millaista toimintaa pidetään maanpuolustustahtoa ylläpitävänä. Laissa ei myöskään lainkaan rajattaisi sitä, mitä materiaalia Puolustusvoimat voisi tällaiseen toimintaan antaa eikä sitä, miten tämän materiaalin käyttöä ohjattaisiin tai valvottaisiin. Sisäministeriö pitää erittäin tärkeänä, että tältä osin ehdotettua lainsäädäntöä tarkennetaan huomattavasti.

Sisäministeriö on tietoinen, että voimassa olevan 25 §:n 2 momentissa mainitaan vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ja maanpuolustustahtoa ylläpitävä toiminta. Niitä ei ole kuitenkaan voimassa olevassakaan laissa määritelty ja nyt ehdotetaan, että Puolustusvoimat voisi ilman mitään laintasoisia rajoituksia antaa tähän toimintaan materiaaliaan.

Perusteluissa olisi hyvä tuoda esille vastaava tuen antamisen mahdollisuus Rajavartiolaitokselle ensisijaisesti sen reserviläisille suunnatun toiminnan osalta.

3.7 28 §. Sitoutuminen koulutukseen ja tehtäviin

Sisäministeriö. Säännösluonnoksessa Suomen kansalainen voi antaa puolustusvoimille kirjallisen sitoumuksen. Tämän soveltaminen Rajavartiolaitoksessa tulisi lisätä perusteluihin mukaan lukien 32 § ja 32 a §.

3.8 34 § Taloudelliset etuudet. 35 §. Sosiaaliset etuudet ja 37 § Vahingonkorvaus koulutuksen ja eräiden muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä aiheutuneesta vahingosta

Sisäministeriö. Lain soveltaminen vastaavalla tavalla Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiisiin harjoituksiin osallistuvien osalta tulisi lisätä tässä mainittujen säännösluonnosten perusteluihin.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö esittää puolustusministeriön harkittavaksi, voisiko esityksen perusteluissa mainita ne toiminnot ja tehtävät, joihin osallistuvat kuuluvat 35 §:n 1 momentin etuuskien piiriin ja toisaalta, mitkä toiminnot kuuluvat 2 momentin soveltamispiiriin (ei lakisääteinen turva).

3.9 42 §. Toimintakertomus

Sisäministeriö. Säännösehdotuksen perusteluissa tulisi näkyä Rajavartiolaitoksen esikunnan velvollisuus kertomuksen antamisesta puolustusministeriölle ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalle vuosittain pääesikuntaa vastaavasti niiden MPK:n julkisena hallintotehtävänä antamien koulutusten osalta, jotka ovat suunnattu ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille. Samoin tulisi näkyä Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeutus saada valvonnan suorittamiseksi tarvittavat tiedot edellä mainittujen koulutusten osalta MPK:lta salassapitosäännösten estämättä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Lakia toimeenpantaessa tulee tulosneuvotteluihin ja raportointiin liittyvää prosessia selkeyttää ja yksinkertaistaa hyödyntämällä esimerkiksi monikantaneuvotteluja. MPK esittää, että erillinen raportointivelvollisuus ainoastaan julkishallinnollisista tehtävistä (42§) tulkittaisiin siten, että MPK:lle riittää yhden toimintakertomuksen laatiminen, jossa eritellään riittävällä tarkkuudella julkishallinnolliset tehtävät ja muu toiminta.

4 1.2 Laki ampuma-aselain muuttamisesta

4.1 17 §. Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Sisäministeriö ja Rajavartiolaitos esittävät lisättäväksi, että säännöstä sovellettaisiin Rajavartiolaitoksessa perustelujen mukaisesti vastaavalla tavalla kuin Puolustusvoimissa. Rajavartiolaitos käyttää sotilaallisessa koulutuksessa pääosin Puolustusvoimien Rajavartiolaitoksen käyttöön antamia aseita ja kalustoa sekä ampumatarvikkeita tai räjähteitä. Rajavartiolaitoksella kuitenkin on niiden lisäksi omia aseita ja kalustoa sekä niihin liittyviä ampumatarvikkeita tai räjähteitä, joita kulloinkin kyseessä olevan koulutettavan joukon suunnitellut tehtävät huomioiden voidaan käyttää muun muassa rajaturvallisuustehtäviin koulutettaessa. Tämän johdosta esitetään ehdotettuun uuteen 4 a kohtaan seuraavaa tarkennusta;

*4 a) Puolustusvoimien **ja Rajavartiolaitoksen** omistamilla ampuma-aseilla ja aseiden osilla järjestettyjä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 20 §:ssä tarkoitettuja koulutuksia;*

Reserviläisurheiluliitto ry. Esityksessä on hyvää se, että samassa yhteydessä ampuma-aselakia ollaan muuttamassa siten, ettei sitä sovellettaisi Puolustusvoimien kalustolainoille MPK-käyttöön. Muutoksen pitää kuitenkin vastata todellista tarvetta.

5 1.3 Laki työturvallisuuslain muuttamisesta

5.1 6 §. Soveltamisalan rajoitus

Sisäministeriö ja **Rajavartiolaitos** esittävät, että Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiset harjoitukset lisättäväksi perusteluihin vastaavalla tavalla kuin Puolustusvoimien vapaaehtoiset harjoitukset. Rajavartiolaitos järjestää jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja tulee järjestämään myös lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnoksen mukaisesti vapaaehtoisia harjoituksia, joten lisäyksellä korjattaisiin kyseessä olevassa lainkohdassa oleva puute. Tämän johdosta esitetään ehdotettuun 2 momenttiin seuraavaa tarkennusta;

Lakia ei myöskään sovelleta henkilöön, joka vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) nojalla osallistuu Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiisiin harjoituksiin tai Puolustusvoimien virka-aputehtäviin.

6 1.4 Laki rikoslain muuttamisesta

Sisäministeriö ja Rajavartiolaitos esittävät, että 27 §:n 1 momentin 2 a kohdan perusteluihin lisättäväksi Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiset harjoitukset. Rajavartiolaitos järjestää jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja tulee järjestämään myös lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnoksen mukaisesti vapaaehtoisia harjoituksia, joten lisäyksellä korjattaisiin kyseessä olevassa lainkohdassa oleva puute. Tämän johdosta esitetään ehdotettuun 2 a kohtaan seuraavaa tarkennusta;

*2 a) vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 18 §:ssä tarkoitettua puolustusvoimien **tai rajavartiolaitoksen** vapaaehtoisissa harjoituksissa palvelevaa, sekä (11.5.2007/563)*

7 Riippuvuus muista esityksistä

Sisäministeriö. Työryhmämietinnössä on otettu huomioon, että samanaikaisesti vireillä on muutoksia ampuma-aselainsäädäntöön asedirektiivin voimaansaattamiseksi. Sisäministeriön näkemykset tältä osin löytyvät luonnoksesta hallituksen esitykseksi ampuma-ase-lain muuttamiseksi ja vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Rajavartiolaitoksen aseiden mukaan lukien Rajavartiolaitoksen käytössä olevien Puolustusvoimien aseiden käytön mahdollisuus MPK:n käsittely- ja käyttökoulutuksessa tulisi kirjata näkyville vastaavalla tavalla kuin Puolustusvoimien aseet.

Pääesikunta. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 13/2018 vp), jäljempänä HEPPU-laki on tällä hetkellä eduskuntakäsittelyssä. HEPPU-lain 27 §:ssä on tarkoitus säätää asevelvollisten käyttöoikeuksista puolustusvoimien pysyviin henkilörekistereihin puolustusvoimien virassa olevan johdon ja valvonnan alaisuudessa. Pääesikunta nostaa huomiona esiin, että vastaava oikeus voisi olla tarpeen myös puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoitukseen osallistuville reserviläisille. Mietinnössä esitetyt uudistukset tulisivat merkittävästi lisäämään Puolustusvoimien vapaaehtoisten harjoitusten määrää. Pääesikunta pitää tästä syystä tarkoituksenmukaisena, että harjoitusten perustamis- ja purkamisjärjestelyihin osallistuville reserviläisille voitaisiin harkita vastaavan henkilötietojen käsittelyoikeuden myöntämistä HEPPU -lain 27 §:ssä. Henkilötietojen käsittelyperuste, olisi yhtenevä asevelvollisten käsittelyperusteen kanssa. Esitetyllä muutoksella olisi merkitystä myös poikkeusoloissa tai muuten valmiutta kohotettaessa.

Pääesikunta nostaa esiin, että henkilövalinnoissa olisi kiinnitettävä huomiota kunkin soveltuvuuteen eri tehtävissä. Esimerkiksi sellaisessa koulutuksessa, jossa edellytetään asejärjestelmien ja välineiden käytön harjoittelua tulisi kouluttajien, mutta myös koulutukseen valittavien, olla tehtävän ja mahdollisen tulevan sijoituksen kannalta sekä nuhteettomia että riittävän luotettavia. Asevelvollisuuslain nojalla suoritettavien rekisteritarkastusten sisältöä ja niiden laajuutta tulee siksi vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeita ajatellen

parantaa henkilötietolainsäädännössä. Turvallisuusselvitysmenettelyä on tarkoituksenmukaista käyttää vain erikseen määritellyissä tilanteissa.

Koulutukseen ilmoittautuneiden sopivuuden arvioinnin osalta jatkovalmistelussa on varmistettava, että tietosuojalainsäädäntö yleisesti ja erityisesti puolustusvoimia koskien mahdollistaa ajantasaisen tietojenvaihdon viranomaisten välillä. Puolustusvoimien tekemän kielteisen päätöksen tiedoksiantomenettelyllä ei myöskään saa vaarantaa eri viranomaisrekisterien tietojen suojaa silloin kun tiedot ovat peräisin rekisteristä, johon kohdehenkilöllä itsellään ei ole tarkastusoikeutta. Kielteinen päätös tulisi lisäksi voida taltioida sekä puolustusvoimien, että MPK:n henkilörekistereihin, jotta vältetään toistuvilta ja turhilta uusintatarkastuksilta.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys on huolissaan siitä, huomioidaanko ampuma-aseillaissa vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankkeen kautta esitetyt tekstimuotoilut lakiin. Jos kyseiset tekstimuotoilut sisällytetään lakiin, niin ne antavat hyvät mahdollisuudet MPK:lle reserviläisten ampumataidon kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Ampuma-aselain valmistelussa nähdään tärkeäksi, että siinä huomioidaan myös järjestöjen ja yhdistysten lausunnot. MPK on huolissaan järjestöjen yhteisöaseiden hallussapidon estymisestä, minkä seurauksena aloittelevien ampumaharrastajien mahdollisuudet heikenevät merkittävästi.

Suomen Reserviupseeriliitto ry. MPK:n rooli reserviläisten ampumataidon ylläpidossa korostunee tulevaisuudessa. Puolustusvoimien antaman ampumakoulutuksen osuus on jatkossakin liian vähäistä.

RUL on huolissaan siitä, millaiseksi samanaikaisesti uusittavana oleva ampuma-aselaki lopulta rakentuu ja kuinka se on linjassa vapaaehtoisen maanpuolustuksen lain kanssa.

Erityisen tärkeitä asioita ampuma-aseillaissa vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kannalta ovat mm.

- Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toteuttaman ampumaohjelmiston vaatimaa harjoittelua on pystyttävä tekemään myös reserviläisyhdistysten ampumavuoroilla ja tapahtumissa, koska MPK:n ja Puolustusvoimien resurssit eivät riitä harjoittelun mahdollistamiseen koko maassa.
- MPK:n sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa on mahdollista ampua muitakin kuin vain ampumaohjelmistossa mainittuja ammuntoja.

- Reserviläisyhdistyksillä pitää jatkossakin olla mahdollisuus saada lupia puoliautomaattiaseille ja normaalikokoisille lippaille

Kaiken MPK:n sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen kuuluvan ampumatoiminnan ohjeistuksen (mm. koulutusohjelman toimeenpano) tulee tapahtua Puolustusministeriön asetuksella ja ohjeistuksella sekä tarvittaessa Puolustusvoimien ohjeistuksella.

On hyvä, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ammunnan johtajaksi hyväksyminen on määritelty selkeästi ja että tehtävään vaaditaan riittävä osaaminen ja sopivuus. Vapaaehtois pohjalta toimiville ammunnanjohtajille ei kuitenkaan ole mahdollista asettaa rikosoikeudellista virkavastuuta.

8 Esityksen vaikutukset

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lain-säädännön kehittämishankkeen rahoitukseen liittyen vasemmistoliitto huomauttaa, että vaikka puolustuspoliittisessa selonteossa halutaan turvata vapaaehtoisen maanpuolustuk-sen toimintaedellytykset, ei se tarkoita avointa valtakirjaa nostaa rahoitusta esitetyllä 6,5 miljoonan euron summalla.

Vihreä eduskuntaryhmä. Malli rakentuu lisärahoituksen ja riittävän osaavan koulutus-henkilökunnan varaan. Jos nämä eivät toteudu, on riski, että uudistus tuottaa suoritusky-vylle enemmän haittaa kuin hyötyä. Haasteena on, että kokeneita palveluksessa olevia kouluttajia ei nytkään ole riittävästi. Toisaalta vastaavaa määrärahalisäystä nykymalliin ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan kehittämiseen sen puitteissa ei ole arvi-oitu.

Valtiovarainministeriön mielestä esityksen merkittävä heikkous on taloudellisten vaiku-tusten puutteellinen esittäminen. Esitysluonnoksessa ei mainita lainkaan pöytäkirjamer-kintöjä hallituksen neuvotteluista 10.–11.4.2018 koskien vuosien 2019–2022 julkisen ta-louden suunnitelmaa. Pöytäkirjamerkinnoissa todetaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudelleenjärjestämisestä seuraavaa: ”Hallitus varautuu vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudelleenjärjestämiseen siten, että tarvittava lisärahoitus 6,5 miljoonaa euroa vuodesta 2020 lukien kohdennetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista sisäisin uu-delleenkohdennuksin.

Esityksen vaikutuksista todetaan kohdassa 4.1.: ”Valitun kehittämismallin tavoitteiden tehokas toteuttaminen edellyttää riittävän rahoituksen turvaamista. Tällä hetkellä arvio mallin tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavasta lisämäärärahasta on 6,5 miljoonaa euroa vuodessa.” Kyseistä arviota ei mitenkään eritellä eikä esitetä lisämäärärahatarpeen jakau-tumista eri budjettimenomomenteille. Puolustusministeriön edellisen samaa asiaa selvit-täneen 20.12.2017 päivätyn raportin mukaan uusi toimintamalli toisi 5,1 miljoonan euron lisäkustannukset. Tästä 1 miljoonaa euroa aiheutuisi maksuttomuuden edistämisestä. Val-tiovarainministeriön näkemyksen mukaan ehdotuksen jatkovalmistelun edellytyksenä on, että taloudelliset vaikutukset selvitetään ja esitetään luotettavasti sekä rahoitus hoidetaan

hallituksen päättämällä tavalla puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista sisäisin uudelleenjärjestelyin.

Sisäministeriö. Työryhmämietinnössä ei arvioida esitettyjen muutosten vaikutuksia poliisin toimintaan.

Voimavarojen tarkastelussa tulee huomioida myös Rajavartiolaitoksen tarpeet. Kohtaan taloudelliset vaikutukset tulisi lisätä näkyviin myös Rajavartiolaitoksen vapaaehtoinen maanpuolustus, kuten aikaisemmin kohdassa 1 Johdanto on todettu.

Esitetään, että vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen rahoitusjärjestelyt avattaisiin niin, että siitä selviäisi myös Rajavartiolaitoksen kyseessä olevien harjoitusten rahoitus.

Rajavartiolaitoksen tarpeet tulisi kirjata Puolustusvoimien tarpeiden ohella. Jaksoon tulisi lisätä kirjaus naisten osallistumismahdollisuudesta Rajavartiolaitoksen vapaaehtoiisiin harjoituksiin.

Kustannusten nousun arvioinneissa tulee huomioida myös Rajavartiolaitoksen tarpeet niin, että mahdollinen lisähenkilöstön sitomistarve toteutetaan joko Puolustusvoimien lisäresursseina Rajavartiolaitoksen toteuttamaan vapaaehtoiseen sotilaalliseen koulutukseen tai arvioimalla ja suuntaamalla vastaava henkilötöyvuosisäys Rajavartiolaitoksen toimintakehykseen.

Pääesikunta korostaa, että säädösluonnoksessa esitetyn koulutustoiminnan toimeenpano ja kehittäminen ovat täysin riippuvaista mietinnön taustalla olevissa työryhmämuitioissa kuvattujen resurssien käyttöön saamisen lisäksi niiden pysyvyydestä. Pääesikunta katsoo, ettei vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen järjestämistä tulisi poistaa MPK:n tehtävistä, ellei lisärahoitusta voida puolustusvoimien toimintamenokehukseen varmuudella turvata pysyvästi.

Mietinnössä esitetysti toiminta edellyttää Puolustusvoimissa noin 40 sotilastehtävän lisäämistä Puolustusvoimien tehtäväkoonpanoon ja kohdentamista vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintoihin. Muussa tapauksessa on vaarana syntyä tilanne, jossa mietinnössä tarkoitettu toiminta mitä ilmeisimmin kuluttaisi varusmiespalveluksen ja kertausharjoituskoulutuksen järjestämiseen kohdennettuja määrärahoja ja henkilötöyvuosia. Jatkovalmistelussa tulee lisäksi ottaa huomioon mm. mistä ammattitaitoinen sotilashenkilöstö kyetään osoittamaan paikallispataljoonin ja puolustusvoimien tehtäväkoonpanon kasvattaminen.

Muutoksen vaatima resurssin lisäyksen todellinen määrä ja erityisesti todellinen tarve jää mietinnössä epäselväksi. Epäselväksi jää myös, mitkä kysymykset esitetyissä luvuissa on

otettu huomioon. Mietinnön tausta-aineistosta poimittavissa olevat luvut eivät kerro sitä, mihin lisärahoitus tai lisähenkilöstö tulisi kohdentumaan. Pääesikunta pitää mahdollisena, että suurin resurssien tarve tulisi kohdentumaan joukko-osastoihin ja aluetoimistoihin. Resurssien riittävyys ja kohdentuminen vaatii pääesikunnan näkemyksen mukaan vielä tarkempaa arviointia ja selvittämistä jatkovalmistelussa ottaen huomioon mm. millä perusteella MPK:n kouluttajat olisivat mukana puolustusvoimien järjestämässä sotilaallisessa koulutuksessa, mitä kustannuksia uudistuksesta aiheutuisi aluetoimisto- ja joukko-osastotasolla ja olisiko tarpeen nimetä päätoimisia yhteysupseereita hoitamaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen asioita.

Pääesikunta katsoo, että mietinnössä esitetty lakimuutos lisäisi jonkin verran myös sotilastiedustelun laatimien henkilöturvallisuusselvitysten vuotuista määrää. Henkilöturvallisuusselvitysten tekemiseen liittyvä työ lisääntyisi tiedusteluosaston alustavan arvion mukaan vähintään yhden henkilötyövuoden verran.

Mietinnössä on todettu, että puolustusvoimat voisivat omissa harjoituksissaan hyödyntää reserviläisiä ja MPK:n piirissä osaamistaan kartuttaneita kouluttajia. Pääesikunta nostaa esiin, että MPK:n nykyiset aktiiviset kouluttajat tarvitaan tämän koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen täysimääräisesti. Aktiiviset reserviläiset ja MPK:n aktiivit ovat käytännössä samoja henkilöitä. Pääesikunta pitääkin tärkeänä, että näiden henkilöiden osaaminen saadaan puolustusvoimien käyttöön myös jatkossa. Tämä saattaisi puolestaan luoda ongelman kouluttajien riittävydestä sotilaallisia valmiuksia palveleville kurseille.

MPK on vahvasti mukana esimerkiksi maakuntakomppanioiden peruskurssijärjestelmän kehittämisessä ja käytännön toteutuksessa, mikä on tunnistettu myös mietinnössä. Mietinnössä on pohdittu ammattisotilaiden sijoittamista maakuntakomppanioihin. Ammattisotilas palvelee maakuntajoukoissa ja heidän tehtäviinsä kuuluu joukon ohjaus sekä koulutuksen suunnittelu. Lienee todennäköistä, että näille maakuntajoukkoihin sijoitettaville henkilökuntaan kuuluville annettaisiin muitakin tehtäviä kuin edellä mainitut. Pääesikunta katsoo, että jatkovalmistelussa on arvioitava, paljonko resursseja tosiasiallisesti kohdentuu nimenomaan maakuntajoukkojen koulutuksen suunnitteluun ja joukon ohjaukseen.

MPK:n osaamista on hyödynnetty muidenkin kuin paikallisjoukkojen koulutuksessa, kuten logistiikan joukkojen kouluttamisessa. Lakimuutos saattaisi muuttaa näiden kurssien luonnetta hyvinkin paljon. Puolustushaarojen erityispiirteitä tulisi jatkovalmistelussa tarkastella tarkemmin vapaaehtoisen maanpuolustuksen näkökulmasta. Lisäksi vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa tulisi voida hyödyntää reserviläisten pätevyksiä laajemmin sekä myöntää lisenssejä ja pätevyystodistuksia.

Päeesikunta pitää erityisen tärkeänä, että mietinnössä kuvatut resurssit saadaan käyttöön täysimääräisesti ja pysyvästi. Ilman tätä seurannaisvaikutukset mm. paikallisjoukkojen suorituskyvyn rakentamiseen olisivat tuntuvat.

Tasa-arvovaltuutettu. Kuten mietinnössäkin todetaan, maanpuolustukseen liittyvä lainsäädäntö vaikuttaa tyypillisesti enemmän miehiin kuin naisiin. Toisaalta juuri vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus on ”merkittävässä roolissa maanpuolustustyön tunnetuksi tekemisessä naisten keskuudessa”. Siksi tasa-arvovaltuutettu pitää hieman ristiriitaisena mietinnön lausumaa, jonka mukaan ”esityksellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia eri sukupuolten kannalta”. Hankkeen tavoitteiden ja lakiesityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan nuorisokoulutus olisi ilmeisesti suunnattu yhtäläisesti tytöille ja pojille, tai ehkä jopa painottaisi tyttöjen ja naisten osallistumista. Tasa-arvovaltuutettu esittää, että jatkovalmistelussa tuodaan tarkemmin esille mahdolliset sukupuolen mukaan eriteltyt tavoitteet ja arviot kurssien sisällöstä ja osallistujien sukupuolijakaumasta.

Nykytilan arviointi sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta jää vaillinaiseksi, vaikka ehdotettuja kehitystarpeita on joiltain osin eritelty naisten osalta. Tasa-arvovaltuutettu pitää ehdotettua muutosta kannatettavana, mutta kehottaa ylipäänsä tarkempaan sukupuolivaikutusten arviointiin hankkeen jatkovalmistelussa.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys esittää hallinnon yksinkertaistamiseksi, että MPK:lle määritettäisiin tulosneuvotteluprosessin myötä vuosittainen toimintamenomääräraha vuosittain erikseen anottavan valtionavustuksen sijasta. Tämä selkeyttäisi MPK:n roolia julkishallinnollisena toimijana.

Reserviläisurheiluliitto ry. Esityksen mukaan puolustusvoimat saisi jonkin verran lisää varoja ja uusia vakansseja hoitaakseen uudet tehtävät. On hyvä, jos puolustushallinto saa pysyvät lisämäärärahat sotilaalliseen koulutukseen. Tiedossa on kuitenkin valtion jatkuvat säästöpainheet ja se, että nimenomaan valtion budjetissa ja organisaatiossa säästöpainneiden aiheuttamat muutokset ovat riippuvaisia poliittisesta päätöksenteosta. Käsitksemme mukaan MPK on pitkällä aikavälillä kustannustehokas ratkaisu koulutustarjonnassa.

Sotilaallisen koulutuksen siirtäminen pois MPK:lta voi johtaa siihen, että MPK:n kouluttajat luopuvat tehtävistään. Tällainen kehitys ei saa johtaa siihen, että vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus vaikeutuu tai lakkaa alueilla, joilta on varuskunta lakkautettu. Eri puolilla maata on jatkossakin oltava mahdollisimman tasapuoliset mahdollisuudet jatkaa maanpuolustuskoulutusta.

Suomen Reserviupseeriliitto ry. Selvitystyön tavoitteena olevan muutoksen ehdoton edellytys on merkittävästi nykyistä suuremmat taloudelliset resurssit vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen. Esitetty 6,5 miljoonan euron lisäresurssi mahdollistaisi

toiminnan kasvattamisen, kurssimaksujen alentamisen ja rekrytoinnin tehostamisen kautta.

Sotilaallisen koulutuksen siirtäminen pois MPK:lta voi huonoimmassa tapauksessa merkitä aktiivisten reserviläiskouluttajien siirtymistä toimimaan vain sotilaallisen koulutuksen kouluttajina ja MPK:n toiminnan osittaista näivettymistä. On mahdollista, että vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus vaikeutuu tai jopa päättyy osassa maakuntia. Erityisen suuri vaara on niillä alueilla, joilla ei ole varuskuntia lähellä. Tämä voi vaarantaa vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen maantieteellisen tasa-arvon.

Maanpuolustuskiltojen liitto ry Mietinnössä ehdotettu malli vaatisi lisärahoitusta. Esiteytyt kustannukset ovat tiettävästi vasta hyvin pikaisia arvioita, ehkä alimitoitettuja. MPKL kummeksuu, että mietinnössä esitetty yli 6 M€ lisärahoitus nelinkertaistaisi vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen vuosittaiset menot, mutta silti ei pohdita vaihtoehtoa, jossa nykymallia rahoitettaisiin lisäpanostuksella.

MPKL haluaa muistuttaa, että vapaaehtoistoiminnassa laatuun vaikuttaa huomattavasti enemmän vapaaehtoisten toimijoiden ilmaisen panoksen taso, johon ei koulutukseen käytettävällä rahasummalla läheskään aina ole vaikutusta. Laatu syntyy vapaaehtoisten omasta tahdosta, joka mietinnössä on jätetty valitettavan vähälle huomiolle.

Reserviläisliitto katsoo, että mietinnössä esitettyjen uudistusten toteuttaminen on mahdollista vain mietinnössä määriteltyjen lisäresurssien ja henkilöstötyövuosien avulla.

Upseeriliitto ry. Esitetty uudistus lisää velvoitteita erityisesti aluetuimistojen henkilöstön osalle. Valmistelun vaiheissa on esitetty kustannusvaikutukseksi 6 miljoonaa euroa. Kyseistä rahaa ei ole Puolustusvoimien kehityksessä ja se leikkaisi nykyistä toimintamenokelystä. Kustannuslisäys on katettava Puolustusvoimille suunnattavalla lisärahoituksella.

Henkilöstön lisätarve on arvioitu 40 henkilötyövuodeksi. Lisätarve koskee pääosin maavoimien kokeneita esipuseereita, joista on jo olemassa pysyvä vajaus. Tehtävätarve tulee heijastaa välittömästi Puolustusvoimien tehtäväkoonpanoon ja käynnistää tarpeen täyttämisen a) lisäämällä aloittavan kadettikurssin aloitusvahvuutta b) takaisinrekrytoinnilla Puolustusvoimien upseeritehtäviin.

Mietinnön perusteella ohjausvastuun siirtäminen Puolustusvoimille aiheuttanee todellisuudessa vielä suuremman henkilöstön lisätarpeen, koska työtä tehtäisiin kaikilla hallinnon tasoilla, Pääesikunnassa, puolustushaaraesikunnissa, aluetuimistoissa ja joukko-osastoissa.

Henkilöstötarpeen arviointi on tehtävä todellisena selvitystyönä niin, että tulokset myös johdetaan käytännön toimiin ennen kuin laki hyväksytään. Henkilöstötilanne Puolustusvoimissa kehittyy jo tällä hetkellä epäsuotuisaan suuntaan mm. opistoupseerien eläköitymisen takia.

Aliupseeriliitto ry. Perusteluissa on avattu henkilöstövaikutuksia aika vaatimattomasti. Henkilöstövaikutukset ja henkilöresurssitarve on tarkasteltava yhdessä henkilöstöjärjestöjen kanssa. Puolustusvoimien henkilöstön määrä ei ole riittävä tehtävien määrään nähden. Nyt esitetty lisäys tämän lakimuutoksen vaikutuksesta on positiivinen asia, mutta onko se riittävä? Tehtävien määrä lisääntyy kuitenkin merkittävästi eikä se saa heikentää tai vaarantaa nykyisten tehtävien hoitoa.

Suomen Punainen Risti. Perusteluissa korostetaan, että kaikki naiset eivät ole suorittaneet asevelvollisuutta, joten tavoitteena on sijoittaa heidät kokonaisturvallisuuden eri tehtäviin (sivu 16, 4.4.). Perusteluissa ei esitetä minkä viranomaisen alaisuuteen naiset sijoituisivat poikkeusoloissa vai jäävätkö he puolustusvoimien käyttöön kuten asevelvollisuuden suorittaneet naiset, koska kyse on sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä.

Perustuslakivaliokunnalta on tarpeen pyytää kanta koko lakiesitykseen ja erityisesti perustuslain 124 §:ään koskien merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien antamista valtion viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Eduskunta tarvitsee perustuslakivaliokunnan kannan siihen, olisiko Puolustusvoimien ampuma-aseiden luovuttaminen ilman oikeutta ampua kyseisillä aseilla mahdollista perustuslain 124 §:n näkökulmasta, erityisesti kun valvontakin ehdotetaan ulkoistettavaksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työntekijöille.

Oikeuskanslerinvirasto. Työryhmä on lainmuutosten säätämisyjärjestystä silmällä pitäen pohtinut, muodostuisivatko ne ongelmallisiksi perustuslain 124 §:n näkökulmasta, mutta tullut siihen tulokseen, ettei ehdotetun sääntelyn voida arvioida merkitsevän merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien antamista valtion viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Minulla ei ole huomauttamista työryhmän käsityksensä tueksi esittämiin perusteluihin, mutta katson kuitenkin, että lainmuutosehdotuksista tulisi pyytää eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Huomiotani kiinnittää vielä se, ettei säätämisyjärjestysperusteluissa ole käsitelty perustuslain 13 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen kuuluvaa yhdistyksen sisäistä itsemääräämisoikeutta ja toimintavapautta.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään lähtenyt siitä, että vaikka lainsäädäntötoimin järjestettyjen yhdistysten ei tarvitse nauttia samanlaista itsemääräämisoikeutta kuin tavallisten yhdistyslailla säänneltävien yhdistysten, laillakaan järjestettyjen yhdistysten autonomiaa ei ole asiallista rajoittaa enempää kuin on niiden lakisääteisten tehtävien kannalta välttämätöntä.

Totean perustuslakivaliokunnan arvioineen yhdistyksen itsemääräämisoikeutta koskevaa kysymystä nykyistä lakia säädettäessä ja todenneen lausunnostaan lähemmin ilmenevin

perusteluin, että lailla voitiin säätää verraten pitkällekin menevistä yhdistyksen autonomiaan puuttuvista rajoituksista. Siten ehdotetut säännökset valtioneuvoston toimivalta antaa säännöksiä yhdistyksen muista kuin laissa säädetyistä toimielimistä ja määrätä enemmistö yhdistyksen hallituksen jäsenistä samoin kuin säännökset yhdistyksen taloudenpidon valvonnasta ja sotilaallista koulutustoimintaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta eivät olleet perustuslain kannalta ongelmallisia (PeVL 52/2006 vp, s. 2).

Edellä todettuun nähden ja, kun Puolustusvoimille nyt esitetään itsenäistä oikeutta kieltää yksittäisen henkilön osallistuminen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena hallintotehtävänä järjestämään koulutukseen ja kursseille ja, kun Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kansainvälinen koulutustoiminta edellyttäisi asianomaisen viranomaisen lupaa, myös nyt arvioitavana olevissa säätämisyjärjestysperusteluissa olisi mielestäni perusteltua arvioida ehdotuksen suhdetta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen yhdistysautonomiaan.

Oikeusministeriö kiinnittää ehdotetun sääntelyn kannalta huomiota siihen, että ehdotettuja toimivaltuuksia tulee tarkastella myös perustuslain mukaisen yhdistysten yhdistymisvapauden kannalta, kuten perustuslakivaliokunta on tehnyt arvioidessaan voimassaolevaa lakia (PeVL 52/2006 vp). Tällainen tarkastelu on jatkovalmistelussa syytä lisätä esityksen säätämisyjärjestystä koskeviin perusteluihin.

Sisäministeriö. Tässä luvussa toistuu näkemyksemme mukaan samat puutteet kirjauksien osalta, mitkä ovat tuotuna esille kohdittain aikaisemmin tässä lausunnossa. Eli Rajavartiolaitoksen sekä Rajavartiolaitoksen esikunnan rooli ja tehtävät liittyen ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen reserviläisille suunnattuun MPK:n sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen tulisi näkyä selkeämmin mukaan lukien Rajavartiolaitoksen omistamien aseiden ja kaluston sekä ampumatarvikkeiden tai räjähteiden käyttö.

Kohtaan jossa käsitellään perustuslakivaliokunnan lausuntoa 52/2006, tulisi kappaleen loppuun lisätä Rajavartiolaitos Puolustusvoimien ohella varusmiespalveluksessa olevien kouluttamisesta, joukkojen operaatioihin valmentamisesta ja taisteluammuntojen järjestämisestä omalta osaltaan vastaavaksi viranomaiseksi.

Kohtiin joissa käsitellään valituskieltoa sekä henkilöiden koulutukseen osallistumiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, tulisi Rajavartiolaitos ja Rajavartiolaitoksen esikunta lisätä aikaisemmin tässä lausunnossa esitetyllä tavalla.

Suomen Rauhanliitto - Finlands Fredsförbund ja Suomen Sadankomitea. Mikäli lakiesitystä kuitenkin viedään eteenpäin nykyisessä muodossaan, pidämme välttämättömänä, että siitä pyydetään lausunto perustuslakivaliokunnalta.

10 Muut huomiot

10.1 Vapaaehtoisen maanpuolustuksen määrittelyminen

Oikeusministeriö pitää vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan sääntelyn kannalta huomionarvoisena seikkana sitä, että lain 3 §:n 1 momentissa lähtökohtaisesti säänneltyä vapaaehtoista maanpuolustusta ei itsessään ole laissa tai sen perusteluissa lainkaan määriteltä. Oikeusministeriö pitää vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön systematiikan ja tulevan kehittämisen kannalta perusteltuna, että lakiin pyrittäisiin omaksumaan sen sääntelemän toiminnan edellytyksiä ja rajoja selvemmin sääntelevä perussäännös.

10.2 Suhde Suomea sitoviin kansainvälisiin sitoumuksiin

Ulkoministeriö toteaa, että ehdotuksia tulisi lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan lisäksi arvioida suhteessa muihinkin asiassa merkityksellisiin Suomea sitoviin kansainvälisiin sitoumuksiin kuten esimerkiksi humanitaarisen oikeuden määräyksiin sekä sisällyttää arvio asianmukaisesti esityksen yleis- sekä yksityiskohtaisiin perusteluihin.

10.3 Paikallisjoukkojen tehtävät

Suomen Punainen Risti katsoo, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen paikallisjoukkoja ei tule käyttää humanitaarisiin tehtäviin, ellei se ole aivan välttämätöntä avuntarvitsijoiden näkökannalta. Humanitaarisen avun toimittamista sodan uhreille ei saa vaarantaa. Tämä ei tietenkään tarkoita, että siviiliviranomaiset eivät saisi tai heidän ei tulisi olla mukana varmistamassa apua sitä tarvitseville.

10.4 Vapaaehtoisen koulutuksen saaneiden naisten varaaminen ja varaamisrekisterin perustaminen

Suomen Lottaperinneliitto ry. Tärkeä asia, joka lainmuutosta tehtäessä on hoidettava, on vapaaehtoisten koulutuksen saaneiden naisten varaaminen ja varaamisrekisterin perustaminen niiden koulutettujen naisten osalta, jotka ovat antaneet suostumuksensa varaamiseen. Vapaaehtoisesti koulutettujen ottaminen viranomaisten avuksi on ollut kuollut kirjain vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen alkuaajoista lähtien, koska rekisteristä puhuminen ei ole tuottanut mitään tulosta ja sen perustaminen on jäänyt vuosikymmeniksi hoitamatta.

10.5 Kouluttajien valinta

Pääesikunta. Mietinnössä on esitetty, että puolustusvoimilla olisi oikeus kieltää henkilön osallistuminen MPK:n koulutukseen. Pääesikunta katsoo, että puolustusvoimien oikeuden tulisi kattaa myös kouluttajan tehtävissä toimivien henkilöiden valinta.

10.6 Lausuntoaika ja lausuntopyynnön jakelu

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ja Suomen Sadankomitea ry kiinnittävät huomiota lausunnonle varattuun vastaamisaikaan ja lausuntokierroksen ajoittumiseen lomakaudelle. Puolustusministeriön lausuntopyyntö tuli 3.7.2018 eduskunnan ollessa jo istuntotauolla ja lausunnon antamisen takarajaksi asetettiin 20.8.2018, jolloin eduskuntaryhmät eivät vielä ole koolla. Tällainen aikataulutus ei takaa, että asia ehditään käsitellä eduskuntaryhmissä asianmukaisesti. Tämä vaikeuttaa sekä asiaan perehtymistä, että siitä lausumista.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lausuntopyyntöä ei sen jakelulistan mukaan ole lähetetty lapsen oikeuksien alalla Suomessa vakiintuneesti toimiville järjestöille tai lapsiasiavaltuutetulle.

10.7 Lakitekniset huomiot

Oikeuskanslerinvirasto. Ehdotuksessa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 17 §:n 1 momentin muuttamiseksi näyttäisi mainitun momentin viimeisessä lauseessa sana "kuitenkin" olevan tarpeeton ja merkityksetön, koska kyseisessä lainkohdassa

puhutaan ainoastaan Puolustusvoimista eikä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä, kuten voimassa olevassa laissa. Se seikka, että lainkohdalla on yhtymäkohtia saman lain 20 §:ää koskevaan muutosehdotukseen ei vaikuttane asiaan.

Mietinnön sivulla 53 on 4 d luvun ensimmäinen pykälä otsikoitu 22 d §, vaikka kyseessä lienee 22 e §. Ilmeisesti kysymys on epähuomiossa syntyneestä kirjoitusvirheestä, mutta se on omiaan yleisemmälläkin tasolla valaisemaan sitä seikkaa, että kirjaimen käyttäminen luvun tai numeron yhteydessä saattaa lisätä tuottamuksellisten virheiden syntyriskiä käytännön lainsoveltamisessa, varsinkin jos mainitulla tavalla nimettyjä lainkohtia on samassa säädöksessä runsaslukuisesti. Lausunnon kohteena olevassa säädösmuutosehdotuksessa esiintyy esimerkiksi 4 b luvussa 22 a § ja 22 b §, 4 c luvussa 22 c § ja 22 d § sekä 4 d-luvussa 22 e §, 22 f § ja 22 g §.

Turvallisuuskomitean sihteeristö. 1.lakiehdotuksen 22 d §:n Pykälän 2 momentin viittaus olisi lakiteknisesti kohdistettava 22 b §:n sijasta 22 a §:ään.

11 Liitteet

11.1 Lausuntopyyntö

Puolustusministeriö

Lausuntopyyntö

03.07.2018

VN/3364/2018

Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishanke

Johdanto

Puolustusministeriö pyytää lausuntoa mietinnöstä, joka sisältää ehdotukset vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007), ampuma-aselain (1/1998), työturvallisuuslain (738/2002) ja rikoslain (39/1889) muuttamiseksi. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön puolustusministeriössä valmisteltu uusi vapaaehtoisen maanpuolustus-koulutuksen malli.

Tausta

Puolustusministeriön 13.4.2018 asettaman työryhmän tehtävänä on ollut laatia puolustusministeriön aiemmin vapaaehtoista maanpuolustusta kehittämään asettaman työryhmän 20.12.2017 jättämässä mietinnössä esittämien muutosehdotusten vaatimat lainsäädäntöä koskevat muutosehdotukset. Työryhmän tavoitteena on ollut vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisääminen. Muut aiemmassa selvitystyössä esiin tulleet kehittämiskohteet, kuten vapaaehtoisten käytön tehostaminen Puolustusvoimien antamassa virka-avussa, on tarkoitus käsitellä erillisen hankkeen yhteydessä. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Tavoitteet

Työryhmän tavoitteena on ollut vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehokkuuden ja nousujohteisuuden lisääminen. Tavoitteena on myös ollut tarkentaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisten hallintotehtävien viranomaisohjauksen ja -valvonnan sisältöä sekä kyseisten hallintotehtävien ohjausta ja valvontaa koskevien tehtävien jakautumista eri viranomaisten välillä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Puolustusministeriö pyytää lausuntoanne vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämishankkeen mietinnöstä ja siihen sisältyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Myös muut kuin alla Jakelu -kohdassa mainitut tahot voivat antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausuntopalutteen käsittelyn helpottamiseksi puolustusministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin.

Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Esitystä koskeva ruotsinkielinen käännös ei valmistunut ennen lausuntokierrokselle laittamista. Ruotsinkielistä käännöstä tarvitsevaa pyydetään ottamaan tarvittaessa yhteys osoitteeseen timo.tuurihalme(ät)defmin.fi . Översättningen blev inte färdig före remissbehandling. Om du behöver översättning på svenska, ta kontakt till timo.tuurihalme(ät)defmin.fi .

Aikataulu

Lausunto työryhmän mietinnöstä pyydetään toimittamaan puolustusministeriölle viimeistään 20.8.2018.

Valmistelijat

Hallitussihteeri, varatuomari Timo Tuurihalme (02951 40119 / timo.tuurihalme(ät)defmin.fi)

Linkit

<https://valtioneuvosto.fi/hanke/-/hankesivu/hanke?tunnus=PLM003%3A00%2F2018> - Kehittämishankkeen sivut

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-027-7> - Mietinnön pysyvä osoite

Liitteet:

[PLM_2_19_vapaaehtoista_maanpuolustusta_koskevan_lainsaadannon_kehittaminen.pdf](#) - Mietintö

[Begäran om utlåtande.pdf](#) - Begäran om utlåtande

[Paragraferna på svenska.pdf](#) - Paragraferna på svenska

Jakelu:

Aliupseeriliitto ry
Amnesty International Suomen osasto r.y.
Aseistakieltäytyjäliitto
eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Ihmisoikeusliitto
Kadettitoverikunta ry
Keskustan eduskuntaryhmä
Kokoomuksen eduskuntaryhmä
korkein hallinto-oikeus
Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä
liikenne- ja viestintäministeriö
maa- ja metsätalousministeriö
Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
Maanpuolustuksen insinöörit MPI ry
Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto MTTL ry
Maanpuolustuksen Tuki ry
Maanpuolustuskiltojen Liitto ry
Maanpuolustusnaisten liitto ry
Maanpuolustusnaisten Liitto ry
Naisten valmiusliitto ry
Naisten Valmiusliitto ry
Nylands Brigads Gille rf
oikeuskanslerinvirasto
oikeusministeriö
opetus- ja kulttuuriministeriö
Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
PLM konserniohjausyksikkö
PLM puolustuspoliittinen osasto
PLM resurssipoliittinen osasto
PLM talousyksikkö

PLM turvallisuusyksikkö
pääesikunta
Päällystöliitto ry
Rajavartiolaitoksen esikunta
Reserviläisliitto ry
Reserviläisurheiluliitto ry
Ruotsalainen eduskuntaryhmä
Sadankomitea
Sininen eduskuntaryhmä
Sininen Reservi ry
sisäministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
Sotilaskotiliitto ry
Suomen ampumaurheiluliitto ry
Suomen Lentopelastusseura SLPS ry
Suomen Metsästäjäliitto ry
Suomen pelastusalan keskusjärjestö
Suomen Punainen Risti
Suomen Radioamatööriliitto ry
Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry
Suomen Rauhanpuolustajat ry
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
Suomen Reserviupseeriliitto ry
tasa-arvovaltuutettu
tasavallan presidentin kanslia
turvallisuuskomitean sihteeristö
työ- ja elinkeinoministeriö
ulkoministeriö
Upseeriliitto ry
Valtakunnansyyttäjänvirasto
valtioneuvoston kanslia
valtiovarainministeriö
Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta
Varusmiesliitto ry
Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä
Vihreä eduskuntaryhmä
yhdenvertaisuusvaltuutettu
ympäristöministeriö

Kohdennetut kysymykset

Kohta sisältää kohdennettuja kysymyksiä. Muita asiakokonaisuuksia koskevat lausumat pyydetään lisäämään "Muut lausumat"-kohtaan.

- 1) Onko arvionne mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen **sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus** määritelty mietinnössä selkeästi (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 20 § + kyseisen lainkohdan perustelut)?
- 2) Mitä mieltä olette mietinnössä esitetyistä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen **perhe-dytyskursseista** (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 22 a § + kyseisen lainkohdan perustelut)?
- 3) Miten arvionne mukaan mietinnössä on määritelty Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä **kansainvälinen koulutus** ja tällaista koulutusta koskeva viranomaisten päätöksentekomenettely (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 22 c ja 22 d § + kyseisiä lainkohtia koskevat yksityiskohtaiset perustelut)?
- 4) Miten arvionne mukaan mietinnössä on määritelty **eri viranomaisten valvontavastuut** (vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 3 §)?

Muut lausumat

Muut mietintöä koskevat lausumat:

Juusti Jukka
Puolustusministeriö

Tuurihalme Timo
Puolustusministeriö

www.defmin.fi

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 HELSINKI
Puhelin: 0295 16001 (vaihde)

ISBN: 978-951-663-034-5 PDF
ISSN: 2489-3951 PDF